1

80 yaprak
19 satır
15,5 X 9,5

1222

161
4249

1

Erzincan Genel Kütüphanesi
Baraş No:
Tasnif No: 6-1368
Geldiği Tarih:

Süleymaniye U. Kütüphanesi
Kısmı: Erzincan
Yeni kayıt No. 132
Eski Kayıt No. 6-1368

كيف اقول ملكي والملك لله
... قد تملكه افقر الورى
...

نتايج الفنون لنوعی افندی

بسم الله الرحمن الرحيم

حمد بی حد احد بی ابتدایه که الف اسم ذاتی هر ابتدایه اول و هر انتهایه منتهادر • و شکر لا یعد نعمت بی غایتنه که نعم عامه فخام کبرا بلکه نعم سائلان صغار و ضعفادر • مکون بی معاوندر که چوگان تکوینی ایله گوی آسمانی گردان • و نگین تمکینی ایله بساط زمینی مهتود فرمان قلدی • قهاردر که عموم قهریتی عمیت رسول دافع اولمز • وهابدر که جواز لطفنه زوجیت فرعون مانع اولماز

نظم

الهی مقدس ز تشریف و جاه • منزه ز تائید خیل و سپاه
معلا ز توصیف اهل بیان • مزکی ز تعریف نام و نشان
مصفا ز آلایش فکر ما • معرا ز آرایش ذکر ما
نذکرا بدانش بداشت ظفر • نه دل را ز انشای صنعش خبر
مجرد ز ترکیب وهم و خیال • بری از سخنهای اهل ضلال

الهی تاب تهورکه وخلق الانسان عجولا آتشندن کانون دلده مشتعلدر آب زلال صبر جمیل ایله زائل قل و دیده عبرت بینه که ظلام غیظ و شهوت پرده دار اولمشدر بارقه شمع هدایت وانوار ق صبح سعادت ایله تار و مار ایله

لمنشیه

• یارب غریق لجه عصیانز • آواره کوی حیرت و حرمانز •
• ایتدکلریمزه هپ پشیمان اولدق • لطفک قپوسنده سائل غفرانز •

الهی اولکون که شراب زهر کاینک صونقدحی ایچلوب شیشه وجود شکست بوله مجلس حشرده بدمستلرینک قلمه الهی اولکون که میزان عدل قورلوب محسنه مکافات و مسیئه مجازات قسمت اولنه فیض فضلک ایله ابو القاسم شفاعتندن بهره وار ایله

مثنوی

ابو القاسم اول رحمة العالمین • رسول کزین مفخر المرسلین •
آنک ذاتیدر جمله یه مبتدا • خبر ویردی آندن قمو انبیا •
وجودی اولوب در بحر قدم • قورلدی نظام وجود و عدم •
آنک یوزی صوینه بی ریب و شک • دونر انجم و آسیاب فلک •

علیه ازهر الصلوات ما ترنم العنادل بالنور والسحر وانور التحیات ما تزین الشجر بالنور والثمر وعلی آله واصحابه صاحبی محاسن الآثار ومطائب السمر **بعده** بو حقیر پر تقصیر

بیت

جان کعبه سنده یولنده ساعی • دلتشنه وبیقرار نوعی •
مستسقی عطشان کبی دریا کشان فنونده و حریص وصلت جانانه کبی

برمرتبه ده سکون بولمیوب تحصیل کمال ایچون شه‌کبی چراغم صبحه چقدن
هلال وهر بر نوخط کتابلک عشقی ایله زاویهٔ تحیّرده بی صبر ومجال اولدم
لمنشئه تا اولدی کوکل بستهٔ زنجیر رسوم قورتلمی کوکل دغدغه‌دن نفس ظلوم
کوننده ایشیم ایلرالم خلق کران شبخیز اولوب ایسم نجب نیته که موم
علوم نافعه‌دن فارغ اولسم کاهی عندلیب ناطقه افنان روایاتدن
فنون حکایات ایله نغمه پرداز وکاهی چمنزار مناقب اسلافدن
کلچینکله نواساز لق ایدردی وبالجمله کسب فضائله مائل
وتشدد الجهل احلام عسل الکسل ایله عامل اولدم امّا
تصرّفات دهوردن کوشهٔ قراره تنحّی وتحویلات اموردن جانب ثباته
تجنّب یتمشدم لمؤلفه محو اولیجق صورت آثار وجود
ثبت اولمدی دل لوحنه اسرار شهود
هرکلشن سیر ایطوتب شکل سراب
نابود کورندی کوزمه چرخ کبود ناکاه کیت خامهٔ خلیع
العذار صوب تألیف سیر وبلیغ طبع بی قرار سمت تصنیفه آغاز
نقش وتحریر ایتدی اکرچه ساحل بحردن جویای کوهر وسرمایهٔ قدمه
ایکن طالب فن اولمق داب عاقل دکلدر زیرا من صنّف فقد
استهدف ان احسن استعطف وان اساء استقذف
ودیمشلردر المرء فی فسحة مالم یؤلف شعرا اولم یؤلف کتابا
باخصوص کلام ممکن ندکلو حسن ترتیب بولسه خطادن تهذیب

اولمز مع هذا داء معناده واقع اولان نظم اشعار وانشاء سخنک
نقاط وحروفی ثمرهٔ سرقلم ولفاظهٔ طرف لسانمدر امّا نظر کرامتله ناظر
ودامن عفو ایله نقصنی ساتر اولیجق شحنهٔ قلم کرم ایله عیبنی غیب ایدرلر
اعتمادًا علیه بو مجموعه جمعنه نصب خاطر ایتدم که برنجی معتبرات علومدن
علائم رسومی آنده بیان اولنه زیرا علومده بلوغ کمال امر محال بل محض خیالدر
نیتکم دیمشلردر شعر ماحوی العلم جمیعا رجل لا ولو مارسه الف سنة
انما العلم صنوف جمة فخذوا من کل شیء احسنه ترجمه
کسبه قابل دکل جمیع فنون کشی بیلمز بیل ایدرسه جدّ وطلب
لازم اولان نفائسن اخذ ایت دخی نفس نفیسه ویرمه تعب
امّا ما لا یدرک کله لا یترک کله بادی بو کتابه توجیه نظر ایدن
فی الجمله فضیلت علومدن بی بهره ومحروم اولمز هر دوحه‌دن بر برک
تر وهر نهر هنردن بر قطره کمتر حاصل ایدر اکرچه بودر منظومه
کتب مشهوره ده سلک بیانه منتظمدر امّا قعر دریاده اولان کهردن
ساحلده ساکن اولانه نه حاصل وتحت الارض طلوع ایدن اختردن
فوق الارضده اولانه نه نور واصل اوله غوّاص فکرت هزار غوطه
یملککه بر درّ باقیت الله کتوره وبو مختصرده بعض کتب معتبره‌دن
ترجمه ایدوب الحاق ایتدم اکثر مسائلک قطب الکاملین ذو المدارج
والمعالی امام غزالی حضرتنه نسبت اولنان یواقیت العلوم آدلو کتابدن
وبعض مسائلی حضرت شیخ عبد الرحمن نظامی فواتح مسکیّه سنندن

وموضوعات العلوم آدلو کتابدن وسائر رسائل اکابردن وکتب معتبره‌دن
انتخاب ایدوب مختصر بوردی اون ایکی فن مختاره مشتمل قلدمکه
فلک ذات البروجه مشتمل مماثل شهره منازله اوله وهر فندن اوج مسئله
نمودار اولمغه اختیار ایتدمکه هر بری موالید ثلثه کبی زبدهٔ ارکان ونتیجهٔ
امکان اوله وللآثار علی المؤثر برهان وهر مسئلهٔ فنی کتب معتبره‌سندن
محللرندن کما هی اخذ ایدوب مخدرات معانیسن لباس لسان ترکیده جلوه‌گر
وسفینی مختصر قلدم وهر فنک تعریفنی وموضوعنی وفندن غایت وغرض
ندایدوکن واول فنده کتب معتبره‌دن وجیز ووسیط ومطول وبسیط
اعلام کتاب والقاب مؤلفین ایله اعلام ایتدم وکتابک اولنه جواهر
فاضل حکایه‌سنی عنوان ایتدم که نیجه مسائل جلیله‌یه مشتمل وآخرنه
قصهٔ بشیر وشادان کتوردمکه سبب مسرت جان ودلدر تاکه داعیهٔ
جد وطلب وباعث شوق وطرب اوله نیتکم افاضل علما
ع یهیج کبیرات الامور صغیرها دیمشلردر ومدت طلبمده هر فنده
جمع ایتدوکم مسائل مهمه که فهمی اسهل ونفعی اشمل اوله هر محلده مناسبی
ایله درج ایتدم اول سببدن کتابه **نتایج الفنون** ومحاسن المتون
دیو آد ویردم وبعد الاتمام جناب بی‌مثال حدیقهٔ خاقانیت وبدر
باکمال آسمان سلطنت آفتاب سپهر سعادت سپهر آفتاب عدالت حبة
القلب جهانداری قرة العین شهریاری دیباجهٔ دیوان فرمانده‌ی طراز
خلعت شاهنشهی لطف ملخص وتودهٔ مشخص بادی سایهٔ اخص پروردکاری

یعنی

یعنی مقدمات دولت وسلطنتدن عمره ونتیجه وابتدای ابداع وایجاددن
نهایه وخاتمه بلکه بوامور مرتبه‌لرک مرورندن فائدهٔ مرتبه وبوجمهور
جمع وحضوردکه تقدیم وتأخیرندن غرض اخیر غایت متأخره **لمؤلفه**
آیت تأیید باری صورت انسان واما ۰ معنیٔ آیات نصرت مهدیٔ آخر زمان ۰
در درج سلطنت دری اوج معدلت ۰ آفتاب برج دولت ظل رب مستعان ۰
شاه کسری داد دارا منقبت سلطان مراد ۰ خسرو جمشید قدرت داور گیتی ستان ۰
حضرت فاروق وحید سطوت عثمان حیا ۰ پرتو نور چراغ دودهٔ عثمانیان ۰
ظل ممدود سبحان کبریا سندن اندک ۰ پاره شود صالنسه خرگاه سپهر سایبان
قامت موزونی قامت شرعدن سرو بوستان فاستقم ورایت رای رصینی
فیض تعلیم معلم فاستوی دن متعلم ۰ فهرست فنون مکارم اخلاق ۰ قانون
متون مناظم آفاق ۰ ناصر ناموس شریعت کاسر ناقوس ملت کفر وضلالت
هزاد که تاجدار عصرینه سرکشلکله تاج رمح آباد ونیجه سردار ذو
الوقار دهشت شوکتندن جاررده منقوش ولان صور بی جاندن
نما اولنور بر شاه فلک اقتدار که اهدکم اکا وقار وسکینت لازم ماهیت
وزهد وعصمت داخل حقیقت اولمشدر

نظم

شهنشاه عادل که در عدل وجود ۰ عدیلش نیاید دگر در وجود ۰
الهی بود تا فلک را مدار ۰ وجود شهنشه شود پایدار ۰
جهان را ببخشد مراد دگر ۰ لقای جمالش مراد دگر ۰

یعنی السلطان بن السلطان السلطان مراد خان بن السلطان سلیم خان

ادام الله تعالى بقاءه وازال عدوه وافناه الى انقضاء الحيوة والامام بيب
هدايتيله سعادتيله اوله وجودی جهانه قائم زمين متابع زمان مطاوع
فلك مقاوم ملك ملازم حضرة باسعادتلرينك شرف ذكرها يونلري
بونامهٔ ناميديه سبب بهجت وجلال واحترام وداعيهٔ توقيع تام
وتوفير توقير ما لا كلام قلنهيق مرجودركه من بعد مرآت محياى مقال
مجلاى صورت قبول واقبال اوله بمن الملك الجليل المتعال
ذكر ترتيب فنون علم تاريخ علم حكمت علم هيئت علم كلام
علم اصول فقه علم خلاف علم تفسير علم تصوف علم تعبير
رؤيا علم رقى وافسون وطب علم فلاحت علم نجوم علم
فال وزجر علم تاريخ عنوان كتاب بهجت نما علم تواريخ انبيا وامرا
وذكر سلاطين وحكما قلنمشدر زيرا اكرچه زبدهٔ معارف معرفت ذات
اللهدر وعمدهٔ علوم صفات الهيهدر اما بو معمايه كمال وقوف آثار
بديعه دن مؤثر قديمه استدلال حسبيله در اولا علم تاريخ مبدأ
عالم وابتداء ظهور بنى آدمه موقوفدر ثانيا علم طبايع مواليد
ثلثه وامهات ترتيب اجناس وانواع علويات وسفلياته منوطدر
ثالثا علم هيئت اجرام افلاك وطبقات نار وهوا وآب وخاكه
مربوطدر سبب بودركه علم تاريخ علم حكمته وهيئته تعقيب ايتمشدر
بعد ذلك عمدة الفنون علم اصول دين ذكر اولنمشدر سائر دخى تم وثم
على الترتيب بربرين تعقيب ايتمشلردر اما جمله دن مقصود معرفت ذات

معبوددر

معبوددر قال الله تعالى وما خلقت الجن والانس الا ليعبدون اى
ليعرفون ومعروفدركه شرف علم شرف معلوم حسبيله در ودلائل توحيد
وبراهين معرفت صمصام خونريز اهل ضلال وبدعتدر قال الله تعالى
بل نقذف بالحق على الباطل فيدمغه فاذا هو زاهق نيتكم اخبار خلفاده
كلمشدر حكايت روايت اولنوركه اديان باطله دن بش نفر
جهلا برى جهود برى كبر وبرى ثنوى وبرى باطنى وبرى ترسا
خلفاى عباسيه دن امير المؤمنين الواثق بالله اوكنه جمع اولديلر علماء
اهل اسلامدن برجوان ماهر اول مجلسده حاضر بولنوب واثق بالله اول
جوانه بيورديكه بو جهوده دينلرينه متعلق سؤال ايله كوره لوم انلردن
جوابه مجال اولورمى سخن كفتن با جهود جوان فاضل جهود جاهله
متوجه اولوب ديديكه يا اخا اليهود نيچون نبوت محمد عليه الصلوة والسلام
انكار وانكار كرده اصرار ايدرسز جهود عنود جواب ويروب ديديكه
انكارمزه سبب بودركه محمد عليه الصلوة والسلام موسى عليه السلام امر
ايتديكنك خلافنى امر ايتمشدر امر اولك خلافنى امر ايتمك بدادر
بدا كشتن رايدر يعنى پشيمانلقدر حكيم دانايه پشيمانلق ناسزادر جوان
سخندان ايتدى سز ديرميسزكه حق تعالى بزه تيهده كتمك فرمان ايتدى
وقرق ييل انده مكان طوتدق جهود ديديكه اوت جوان ديديكه پس
خداى تعالى بيورديكه تيهدن رجعت ايدوب بيت المقدسه عودت
ايدن جهود ايتدى بلى جوان ديديكه پس امر مذكور دخى بدا اولور

[illegible]

وبرا حکیمه نا بوادر جهود جحود جواب ویرمیوب مبهوت اولدی
بو مقامده تحقیق مرام بودرکه طائفهٔ یهود لعنهم الله نسخ حکمه انکار
وشریعت موسی علیه السلامك قاییلننه اصرار ایدوب دلائل عقلیه ونقلیه
ایراد ایتمشلردر **دلائل** نقلیه‌لرندن کتب اصولده مذکور اولانك مشهوری
بودرکه حضرت موسی عم تمسّکوا بالسبت ای بالمبادة فیه ما دامت
السموات والارض دیمشدر وبو خبرینه تواتر ایله منقولدر وتوراتده
مسطوردر دیو زعم ایدرلر وشریعتی لا تنسخ وانا خاتم النبیین
دیمشدر جمله سی متواتردر دیو معتقدلریدر امّا بز اول لا تحریف کتاب
ایله جواب ویرورز ایدرزکه سزلرك الکزده اولان توراته ایمان بزه واجب
دکلدر زیرا سزلرك تمسّك ایتدوکلرکز کتابك یعنی توراتك نقلنده تواتر
باقی دکلدر بنی اسرائیل بوقولده اصحاب تواریخ ایله متوافقلردر وقتا
کر بخت نصر بنی اسرائیله مستولی اولوب رجالنی قتل عام وذریتلرینی
سبی تام ایدوب واسفار توراتی احراق بالنار قلوب اول ارضده
حافظ توریة قالمدی بعده زعم ایتدیلرکه الله تعالی عزیره بخت نصر
الندن خلاص ولدقده الهام ایدی وبعض احبار یهوددن مرویدرکه
حضرت عزیر آخر عمرنده اول ملهم اولدیغی توراتی بر زوج شاگردینه ویره
تاکه بنی اسرائیله قراءت ایده پس بنی اسرائیل شاگرددن توراتی اخذ
ایتدیلر بو تقدیرجه توریة خبر شاگرد ایله ثابتدر خبر واحد خود مفید
علم اولمز وبعض احبار یهود زعم ایتدیلرکه شاگرد مزبور توریة‌یه مرقومه

زیاده

6

زیاده ونقصان وتحریف وتبدیل ایدی پس بو تقدیرجه موثوق بها اولمز وزعم
احبارده بودلیلدرکه توریة نسخه‌لری اوچدر بری قبائید الندن بری
سامریة الندن بری نصاری النده در ونسخ توریة اعمار دنیاده اختلاف
اوزره در امّا نصاری النده اولان توراتده دنیانك واهالیسنك
عمرلری بیك اوچیوز ییلدن زیاده در ومسیحك خروجنده ورسول آخر
الزمانك ظهورینه وعد واردر وبونلرده خروجنه تحریم سبتك ارتفاعنه
دخی وعد واردر پس ثابت اولدیکه نقل ایتدکلری تابیددی وتحریم سبت
حضرت موسی یه افترادر العیاذ بالله ولئن سلّم یعنی تسلیم ایدلم ذکر
ایتدکلری کلام توریتده مکتوب اولسون امّا دوام مزبور طول مکثدن عبارت
اولسون وانا خاتم النبیین قولنده لام عهدی اچون اولسون مراد زماننده
انبیاسیدر وبوقصّه معروفدرکه حضرت موسی دورنده دورت بیك
مبعوث نبی وار ایدی برکون موسی عم حضرت جبرائیلی هواده طیران
ایدوب ذکر اولنان انبیایه الله تعالی جانبندن انزال وحیه کیدرکن
کوردی حضرت موسی یه غیرت غلبه ایدوب الله تعالینك امریله
دورت بیك نبینك روحی بر کیجه ده قبض اولندی وانا خاتم النبیین
کلامی اول مقامده وارد اولدی اول تقدیرجه معنی اول هؤلاء اولان
انبیانك خاتمی دیمك اولور ودلیلنا سمعًا علی جواز النسخ
بل علی وجوده المستلزم لجوازه اهل اسلامك جواز نسخه بلکی جوازی
مستلزم اولان وجود نسخه دلیل سمعیلری بودرکه نکاح اخوات

شریعت آدمده موجود ایدی بعده منسوخ اولدی وکذا جزئی ایله
استمتاع حلال ایدی زیرا حوّا آدمک ضلعندن مخلوق ایدی صکره
منسوخ اولدی وجمع بین الاختین شریعت یعقوب عم ده مشروع ایدی
صکره منسوخ اولدی ویوم سبتده عمل شریعت موسی دن اوّل مشروع
ایدی منسوخ اولدی زیرا یهود متفقلردر که سبت شریعت موسی یه مخصوصدر
ترک اولمشدر ورفع اباحت اصلیه بزم قتمزده نسخدر زیرا ناس جمیع زمانده
مهملا ترک اولنمشدر البتّه هر وقتده بر حلّی وحرمتی بیان ایدر عالم شریعتدن
خالی اولماز پس اباحت وتحریم جمیع اشیاده شریعت ایله ثابت اولیجق اباحتک
دفعی رفع حکم شرعی اولور دفع حکم شرعی خود نسخدر داویله نسخه قائل اولمیان
ملعنکه یهودیلردر ملزم اولورلر وقال فی السفر الرابع من التوریة
کل عبد یخدم ست سنین یعرض علیه العتق فان لم یقبل ثقبت اذنه
ویستخدم ابدا وقال فی موضع آخر یستخدم خمسین سنة ثم یعتق
فی تلک السنة وامثال ذلک کثیرة یعنی توریتک دوردنجی جزونده دیدیکه
هر قول که التی ییل خدمت ایدر اکا عتق عرض اولنور اگر قبول ایتمزسه قولاغی
دلنوب ابدی قوللنور وموضع آخرده دیدیکه اللی ییل قوللنور بعده
اولسنه ده ازاد قلنور بونلک امثالی یعنی حکم ثانی حکم اوّلی نسخ ایتمک
کتب الهیّه ده چوق واقع اولور امّا توریتده نقل اولنور وغیر طایفه یهودک
نسخک وجودنده کذب وکتابلریله الزام ایچوندر والدلیل العقلی هم
یعنی طایفه یهودک حجّت عقلیه لری اولدر که ایدرلر البتّه حق جل وعلا

ورسولندن

ورسولندن بر امر واقع اولسه مأمور بهک یعنی امر اولنان شیئک
حسننه دلالت ایدر ونهی واقع اولسه منهی عنهک یعنی نهی اولنان شیئک
قبحنه دلالت ایدر پس امر اولنان حسن نهی اولنسه حسنی زائل اولوب
قبیح اولسین ایجاب ایدر ونهی اولنان قبیح نسخ اولنسه قبحی زائل اولوب
حسن اولسینی ایجاب ایدر بو تقدیرجه نسخ بدائی ایجاب ایدوب عاقبت
امورده جهل استدعا ایدر تعالی الله عن ذلک علوا کبیرا جواب بویله درکه
بر فعل آن اولور که بر وقتده مصلحت نافعه اولور وبر وقتده اولماز مثلا
شرب ادویه کبی وفی هذه حکمة بالغة شیئ واحد بر زمانده حسن وبر
زمانده قبیح اولمق جائزدر کذا فی شرح جامع الاسرار للمنار وغیره من
کتب الاصولیه سخن کفتن با ترسا بوکره واثق بالله جوانه
نگاه ایدوب ای جوان ترسایه دخی خطاب ایدوب سؤالی وار ایسه
جواب ویره یوجک جوان دانا دیدیکه ای ترسا طریق نسطوریانی
طوترسن یا طریق یعقوبیانی یا طریق ملکیانی ترسا دیدیکه طریق
یعقوبیانی جوان دیدیکه انلرک حق عیسی ده اعتقادنا سزالری ندر
ترسا دیدیکه قدیم مریم ایله متحد وعیسی انلردن متولد اولدی جواب دیدیکه
قدیمک حادث ایله تضادی وار ایکن مریم ایله اتحادی نه وجهله دربیان
ایت قدیم مثلا شیئ اولوب حقیقته متبدل اولدی یا اوزحالنده متقرر میدر
ترساده مقاله مجال اولمیجق طریق نسطوریانه انتقال ایدوب دیدیکه بر قول
نسطوریانه قائلم وانلرک کتابیله عاملم جوان دیدیکه انلرک حق عیسی ده

کلام ناتماملری ندر ترسا ایتدی قدیم بالذاتك مرهله اتحادی ارادتلهدر
ذاتله دکلدر جوان دیدیکه بزم دخی ایمانمز بودر وفیه مسامحة ظاهرة انما امره
اذا اراد شیأ ان یقول له کن فیکون عیسی تعلق ارادتله موجود اولوب
دعوای اتحاد نابود اولدی ترسا بو کز جوابه مالك اولیوب طریق ملکیانه
سالك اولدی جوان دیدیکه انلرك عیسی حقنده قولی ندر ترسا ایتدیکه
قدیم ایکی جوهردر بری ازلی بری زمنی جوهر زمنی مرهله متحد اولوب ایکیسندن
مسیحا اولمغه سزا اولدی پس جوان دیدیکه سنك قولنجه اول کمدرکه
جهودلر بردار وکشته وزار ایتدیلر ترسا ایتدیکه اول ناسوت مسیحا ایدی
اما لاهوت مسیحا نهدر جوان دیدیکه لاهوت نیچون اولمیوبدر ترسا
دیدی لاهوت قدیمدر موت قدیمه عدیمدر جوان ایتدی الله اکبر پس
ناسوت ایله متحد اولوب مخلوق ایله برابر اولمغه دخی ظاهردر سخن
ترسا منقطع اولوب واثق بالله کبر ایله دخی مباحثه یه امر ایلدی

سخن گفتن با کبر جوان سخنور یوزنی طرف کبره طوتوب ایتدی
سویله که صانع عالم ومعبود بنی آدم برمیدر کبر دیدیکه ایکیدر جوان
سببندن سؤال ایتدیکده کبر بی ادب دیدیکه عالمده افعالك اصلی ایکیدر
بری خیر وبری شر فاعل خیر لایق دکلدرکه شری خالق اوله جوان دیدیکه
نیچون لایق اولماز کبر دیدیکه زیرا فاعل خیر خیردن بهتر وفاعل شر
شردن بدتردر پس اکر یزدان فاعل شر اوله کرکدرکه شردن بتر اوله جوان
دیدیکه الآن ثابت ومقررمیدرکه فاعل شر آهرمن واهرمن شردن بتر اوله

بجی

کبر دیدیکه بلی جوان دیدیکه پس جواب ویرکه آهرمن دیو کلی نه اصلدن
پیدا وقنقی عنصردن هویدادر کبر دیدیکه فکرت یزداندن پیدادر بو وجهله
یزدان ازل آزالده فکر وخیاله قالدیکه هیچ کیمسنه نك حکومت شاهیسنده
مانع بر شریکی منازع اوله می پس اول فکر بودن بر دیو منافی مخلوق اولوب
نامی آهرمن اولدی جوان دیدیکه چون دوکلی شر اهرمندن عیان
واهرمن فکرت یزداندن پس نمایان اولدیکه یزدان دوکلی شردن بتر
وجمیع شروردن سردفتر اوله نعوذ بالله من شر شیاطین کبر لعین دمبسته
اولوب جواب جوانه تحسین اولندی **سخن گفتن** با ثنوی
جوان واثق بالله امر ایله ثنویه التفات ایدوب دینلرینه متعلق
کلمات استیجك ثنوی دیدیکه بزم دینمزده ایکی اصل قدیم مثبتدر بری
نور بری ظلمتدر نور بالطبع خیر وحکیم وظلمت بالطبع شر وسقیمدر
وهر نسنه که خیردر نوردن ظهور وهر نسنه که شردر ظلمتدن صدور ایدر
جوان دیدیکه اکر ظلمت ونور بنم عضومدن اولهلر ایدی بر اندن
سؤال ایدردمکه من الظلام منهما یعنی ایکیسندن قنقیسی ظلمتدر
اکر جوابنه نور دیرسه که بنم سوزی کذب وزور اولور کذب وزور
ایسه اشد شرور اولور نوردن خوکش صدور ایتمز واکر جوابنه ظلمت
دیرسه که ظلمت بنم سوزی صدق اولور صدق خود خیر محضدر ظلمتدن ایسه
خیر صدور ایتمز پس ثنوی ملعون دخی مبهوت اولوب باشی کریبان
خجالته صالدی واثق بالله آفرین ای جوان بو ملحد حاسدی

دخی اعتقاد فاسده الزام ایله دیدی سخن کفتن با ملحد جوان
ملحد باطنی یه تکرار اولوب دیدیکه سنین مذهبک بیانی ایله باطنی
دیدیکه حق سبحانه وتعالی خلقدن باطن ومستور درمکر پیغمبر صادق یا امام
معصوم که آنک معرفتی شهودنه لایق اوله جوان دیدیکه سویله ای
باطنی باطلکه پیغمبرک صدقی وامامک عصمتی نه ایله مثبت اولور
که قوللرینه اعتماد اولنوب کندولره انقیاد اولنه باطنی ایتدی صدق
پیغمبر معجزه سنده وعصمت امام کلام پیغمبردن معلوم اولور جواب دیدیکه
ایمدی معجزه محسوسات قبیلندن اولور انکله شعبده ما بیننده فرق
حواس ظاهره اولورسه ممکن دکلدر زیرا حس غلط ایدر اکر عقل ایله اولور
عقل امور باطنه یه دلیل اولمق لازم کلور بو تقدیرجه حق مستور قالمز ملحد
سخننده متردد اولوب کفتار افترادی قالمدی واثق بالله بیوردی
جوان ماهره بر خلعت فاخره کیدروب ونعمت وافره بخشش ایلدی
امر ایتدی بر اسب تازی یه سوار ایدوب بازار بغدادده اوزرینه
سیم وزر نثار ایتدیلر واول ملاعینی بر دار وکشته وزار ایتدیلر

علم تاریخ

علم تاریخ عبرتنمای عالم وبصیرت فزای بنی آدمدر وکیشی وقایع
وتوفیله مجرب امور ومصالح جمهور ایدر منافعنده حد یوقدر
علوم ادبیه دندر تعریفه هو معرفة الطوائف ورسومهم وعاداتهم
وصنایع اشخاصهم وانسابهم ومواليدهم الى غير ذلك موضوعه

احوال

احوال الاشخاص الماضية من الانبياء والحكماء والملوك وغير ذلك
الغرض منه الوقوف على كيفية تلك الاحوال الفائدة العبرة والنصح
الكتب المصنفة فيه تاريخ بن كثير وتاريخ طبرى وتاريخ ابن اثير جزرى
وتاريخ بن الجوزى ومرآت الزمان لابن الجوزى سبع مجلدات
وتاريخ شمس الدين خلكان خمس مجلدات وتاريخ بن حجر مجلدين
وتاريخ صفدى مجلدين وتاريخ جلال الدين سيوطى مجلدين وسير
الصحابة والزهاد مجلدات وحلية الابرار عشر مجلدات وتاريخ
حاكم نشابورى كذلك وتاريخ بغداد كذلك وتاريخ الحكماء مجلد
وكشف الغمة فى تاريخ الامم مجلدين الى غير ذلك مسئلة
فى اول الزمان ومبدأ الدوران قال رسول الله صلى الله عليه وسلم ان الزمان
قد استدار كهيئة يوم خلق الله السموات والارض الى آخر الحديث
قطب العارفين مولانا شيخ صدر الدين قنوى احاديث اربعين شرحنده
بو حديث شريفك حل رموزنده افاده بيوردقلرين شيخ اكمل الدين
شرح مشارقده نقل ايدر كه علوم حقيقه نك راسخلرى واسرار
حكمه نك كاشفلرى كشف تام ايله بويله خبر ويرديلر كه عرش اعظمك
ابتداء دورانى برج ميزانده واقع اولدى زيرا عدل روحانى اول مرتبه ده
ظاهر اولدى فواتح مكيه ده ايدر ثم ان اول وجود الزمان كان فى الميزان
پس ابتداء زمان برج ميزاندن اولدى بعده ميزاندن عقربه عقربدن قوسه
قوسدن جديه جديدن دلوه دلودن حوته وارنجه الله تعالى ارواح سماويه

وصور اصلیهٔ جوف عرشده ابداع وایجاد قلندی بروج سنه ده اول حرکاتڭ
مدتی یکرمی بر بیك ییل اولدی بعده حملدن سنبله وارنجه اول بروج سنه‌نڭ
مدتی حکمنده التی بیك ییل اولدی بعده دور سنبله‌نڭ اول حکمنده نوع
انسانی حکم ربانی ایله ظاهر اولوب خلعت وجود کیدی ومدت دور سنبله یدی
بیك ییلدر رسول آخر الزمان علیه صلوة الرحمن یدی بیك ییلڭ آخرنجی
بیکده مبعوث اولدی که دور سنبله ایله دور میزانڭ احکامنی جامع برزخدر
ودور میزان آخرته مختصدر پس مبعث رسولڭ دنیانڭ آخرنده امتزاجی
زماننده اولمشدر مثلا مبعث رسول ایله یوم قیامتڭ ما بینی اول نهاردن
طلوع شمسه وارنجه اولان زمانی دکلودر تم کلام الشیخ رحمه الله
ابتداء عالمده اقوال معتبره چوقدر اما بو کتابده نوادر التزام اولنمغین
او عزیزڭ کلامی ذکر اولندی قال رسول الله صلی الله علیه وسلم کان الله
ولم یکن شیء غیره وکان عرشه علی الماء وکتب فی الذکر ای فی اللوح المحفوظ
کل شیء قبل خلق السموات والارض یعنی عالم کتم عدمده ایکن
الله تعالی موجود ایدی وعرشی ماء اوزره ایدی دخی لوح محفوظده جمیع
اشیائی یازدی ایدی بعده سموات وارضی خلق ایتدی شارح مشارق
شیخ اکمل الدین ایدرکه بو حدیثده دلالت واردر که اول مخلوقات بو عالمده
ماء اولوب سائر اجسام اندن خلق اولنه تلطیفله وتکثیفله سعید بن
جبیر حضرتلری بیوردیلرکه ابن عباسدن سؤال ایتدمکه ماءنڭ اوزرینه
قرار ایتدی سما وارض خود مخلوق دکل ایدی بیوردیلرکه ریح اوزرینه ایدی

بس

نسبت الیه تعلق وقتال
وبالنظر سعی اس ٢٨

پس یدی نظر ایله حکماء جهله‌نڭ وسفهاء سفله‌نڭ قدم عرشه ذاهب
اولدقلری محضا هوای نفسلرینه راغب اولدقلرینه بناءدر تم کلام الشارح بعده
عالم امکانده اول ظاهر اولان صور نباتیه‌دن زیتون ایدی وصور حیوانیه‌دن
هوائیه‌سندن اول نسر طایر مخلوق اولدیکه طائر معروفدر ومائیه‌سندن اول
ماهی مخلوق اولدی بو جمله‌دنصکره آدم وحوا مخلوق وهویدا اولدی
معلوم اوله که اول روح انسانی روح رسول ربانی حضرت محمد المصطفی صلی الله
علیه وسلمدر واول جسم روحانی آدم مکرمدر ایدی بعده معلوم اوله که مدت
دور سنبله یدی بیك ییلدر وابتداء ظهور نوع بشردن وقت مکافات خیر وشر
یعنی عالم آخرت یدی بیك ییلدر اما بهجة التواریخده ابتداء ظهوردن
حضرت محمد المصطفینڭ زماننه دك اولان مدتده روایات مختلفدر مجوس قوللرینه
التی بیك بوز یتمش ایکی ییلدر وبنی اسرائیل روایتنده نص توریة ایله دورت
بیك وبیوز قرق ییلدر ونصاری روایتنده انجیل ایله بش بیك طوقوز
یوز یتمش ایکی ییلدر اما اصح روایات ابن عم نبیدر عبد الله بن عباس رضی الله عنه قولنجه
التی بیك یتمش بش ییلدر مسئله فی سبب ظهور الانبیاء وتواریخهم وقتا
که اقتضاء قضاء ربانی وجود نوع انسانینڭ الی اجل مسمی بقاسنه تعلق ایدوب
وانسانڭ حیات امر معاشنده مستقل اولمیوب بلکه مدنی بالطبع اولوب بناء جنسیله
معاوضه ومعامله‌یه محتاج اولدیغی اجلدن معاوضه ومعامله میزان عدالته
ومیزان عدالت میزان شریعته وسیاست شریعت سیاست شارعه محتاج اولدیغی
حق سبحانه وتعالی بو یدی بیك ییلدن هر بیك ییلده آراسنده شفقةً لعباده الضعفا

معجزات باهره وآیات ظاهره صاحبی مستحق اطاعت وولایت خلافت بر نبی
کوندردیکه کندو ذاتنك صفات سنیه سنه مظهر اولوب اوامر ونواهی من خلاف
مثبت ومقرر قله بیس حسنه وسیئه جزا وعقاب ذات مجازی یه معرفتی یجاب
ایدوب معرفت معبودی منکر عبادت متکرره وضع اولنمی صلوة خمس کبی وصوم
کبی تاکه دنیاده سبب نفع وآخرتده موجب اجر جزیل اوله وهر پیغمبر مبعوث
اولدوغی دورده حاکم اولان کوکبك طبعنه مبعوث قلندی الف اولده
آدم علیه السلام ارسال اولندی زحله اتصالی واردر بعده شیث نبی آدم دور
آدمده رسالتله مکرم قلندی الف ثانیده ادریس نبی علیه السلام مرسل
اولدی مشتری یه مختصدر انلره کوکدن اوتوز صحیفه منزلدر الف ثالثده
نوح نبی نجی مرسل اولدی مریخه منتمیدر هود نبی قوم عادی ارشاد ایچون
بودورده موجود اولدی وحنظلة ابن صفوان بو دورده عنوان رسالتله
معنون اولدی الف رابعده ابراهیم حضرت ابراهیمدم مبعوث اولدی
نبی مرسلدر لسان سریانیده ابراهیم دیمکدر انتسابی شمسه در ذو القرنین
بو دورده در حضرت علی کرم الله وجهه رجل صالحدر دیدی علی مهره رض
نبی اولمقدر احتمالی دیدی حضرت لوط واسمعیل واسحق ویعقوب ویوسف
وشعیب علیهم السلام بو دورده انبیاء مرسلیندر الف خامسده حضرت
موسی علیه السلام تبلیغ رسالت قلدی زهره یه تابعدر زاویه فناده بقاء
مقدورلری یوز یکرمی بیلدر خضر علیه السلام بعضیلر خلعت نبوتله مطرز
وبعضیلر اعزاز ولایتله معزز قلدیلر یوشع نبی والیاس نبی وداود نبی

وسلیمان نبی علیهم السلام لقمان حکیم بعضلر پیغمبردر دیدیلر یونس علیه السلام وعزیر
ودانیال وزکریا علیهم السلام بو دورده در که انبیاء ومرسلیندر دیدیلر یحیی بن
زکریا بو دورده در کاری نفسله جهاد وقوت بدنیه سی جواد ایدی هزار
ساباش که اوچ یاشنده ایکن توراتی ازبر ایدوب دین عیسی بعثتدن اول
هدایت اولنمشدر قاتله بر عورتدر که ارسل دیرلر ایتمشدر انبیادن آخر مقتولی
یحیی در دمشقده مدفوندر روایت اولنور که بخت نصر دمشقی مستقر ایتدکده
یحیانك قانی جریان اوزره بولوب یتمش بیك شخصك قانی دوکوب خون
یحیی سکون بولوب بو ترتیب اوزره ظهور موسی ایله بعث عیسی نك مابیننده
بیك نبی مبعوث اولدی دیدیلر الف سادسده عیسی دم ساحه نبوته
قدم بصوری نسبتی عطارده در ابن جوزی ایدر هبوط آدمدن صعود
عیسایه وار نجه بیش بیك بشیوز التمش ایکی ییلدر وزمان فترت که رسول بعث
اولنمدیغی زماندر دورت یوز او تقز دورت ییلدر دیرلر والله اعلم جبیب نجار
وجرجیس دور عیسی ده در خالد بن سنان زمان فترتده نبوت عنوانی
بولمشدر رسول الله صلی الله علیه وسلم آنك حقنده نبی ایدی قومی آنی
اضاعت ایتمشلر دیو بیورمشلردر وخالدك قزی حضرت نبی دم یتشمشدر
الف سابعده حضرت سید الکونین ورسول الثقلین محمد المصطفی دم
شهر ربیع الاولك اون ایکنجی اثنین کیجسی ولادت ایدوب سن اربعینده
تاج نبوت کیوب رسول ثقلین اولدی قمره منتسبدر اصحاب تواریخ ایدر
محمد المصطفی عام فیلده طغوب بنی سعددن حلیمه آدلو بر دایه یه تسلیم اولندی

بنی سعددن اولدوغی سعادتلرینه دلیل واسمی حلیمه اولدیغی خلق عظیم اوزره
اولملرینه سبیل اولدیغی اهل حکمت قتنده وجه جیلدر بعده حضرت آمنه اخوالنك
زیارتنه مدینه یه کیدوب نبی علیه الصلوة والسلامی بیله الوب کیتدی بیش یاشنده
ابوطالبه تسلیم اولندی ابوطالب شامه الوب کیتدکده اون ایکی یاشنده ایدی
بعده خدیجه بنت خویلد شامه کوندردی یکرمی بیش یاشنده ایدی بعده
خدیجه یه تزویج ایتدی وخلعت رسالت ایله مبعوث اولندقده قرق یاشنده
ایدی ارجعی الی ربك دعوتنه اجابتلری آواننده التمش اوج یاشنده ایدیلر
والله اعلم ابتدای آدمدن بودمه کلنجه بین الامم واقع اولان ادیان
مختلفه که مطابق حق اوله التی عدددر اولکی دین آدم در ایکنجی نوح در
اوچنجی ابراهیم در دردنجی موسی در بشنجی عیسی در التنجی حضرت محمد المصطفی
در در حضرتلری مقدم کلانلر سائر انبیادخی ادیان خمسه مذکوره دن
خارج دکلدر وانبیاده التی نفر کسنه اولوالعزم درکه ذکر اولنان انبیادر
بعض روایتده دورتدر ابراهیم وموسی وعیسی ومحمددر مرسل دیو ملك
نازل اولنلره دیرلر اولوالعزم واضع شریعت اولنلره دیرلر بعضیلر مجاز
ایله مأمور اولانلره دیرلر بعثت تجدیدی واحیای آیین محمدی
ایچون هر یوز ییلده که بر قرن کامل در حق سبحانه وتعالی حضرتلری شریعتله عامل
بر صاحب وجود پیدا قلدی وملوکلرندخی اکا تقویت ایدر بر عدل وسیاست
وفضل ودیانت اهلی شخص اقامت ایتدی مائه اولی ده ملوکدن
عمر بن عبد العزیز خلفای بنی امیه دن مروان اوغلیدر مزبور عبد العزیز
حضرت

حضرت عمرك عبدالله اوغلی عاصمك دختریني تزویج ایتمشدر عمر بن عبد العزیز
بو ایکیسندن وجوده کلمشدر دختر مزبوره نك اسمی ام عاصم ایدی حضرت
مزبورك تقواسی والده سی طرفندندر دیرلر مائه ثانیه ده علمادن محمد باقر
خلفادن مأمون بن هارون مائه ثالثه ده علمادن امام شافعی خلفادن
مقتدر بالله جعفر بعضلر مائه ثانیه ده شافعی ثالثه ده اشعری مائه رابعه ده
محمد بن جریر طبری خلفادن قادر بالله ابو القاسم مائه خامسه ده علمادن
محمد بن حسین السلمی بعضلر غزالی دیرلر خلفادن مستظهر بالله مائه سادسه ده
علمادن غزالی خلفادن ناصر دین الله ابو العباس مائه سابعه ده محمد بن عمر
الرازی ثامنه ده تاسعه ده شبهه واختلاف ولندی بعض اهل تاریخ سکزده
برقوق طقوزده سلطان سلیم دیرلر مائه عاشره ده محمد مهدی دیرلر والله اعلم
ذکر اولنان انبیا واولیا هر بیلك ییلك وهر یوز ییلك اول واخرنده لازم دکلدر
هما اثنا سنده کلمسیدر معلوم اوله که نظام التواریخده مذکور اولدیغی
اوزره ملوك فرس دولت محمدیه دن مقدم ممالك عجمده مستقل پادشاهلر
ایدی درت طبقه در طبقه اولی دارا نیاندر که اون نفردر بری
کیومرثدر اصح اقاویل اولاد نوح علیه السلامدن اولمقدر مدت ملك ایشاك
۱۴۰۰ بالاتفاق اول شاهاندر مدت سلطنت ۱۰۰۰ مدت عمری ۱۲۰۰
بری دخی هوشنجدر کیومرثك اوغلی سیامکی دیرلر قتل ایتدکی کیجه هوشنج
انه سندن طوغمشدر سیامکك اوغلیدر مدت سلطنت ۸۰۰ طهمورث نبیره
هوشنج یعنی اوغلی اوغلیدر مدت سلطنت ۷۰۰ جمشید طهمورثك برادریدر

اختلاف اولنان تاریخلرده بعضیلر علیه ... وبعضیلر حضرت ... دیرلر

یا برادرزاده سیدر آخر عمرنده سودای حماقت ایله خلقی بت پرستلکه دعوت
وکندوصورت مهملنه عبادت ایتملو امر ایتدی مدت سلطنت ۷۰۰ ضحاك
عادیلردندر نظام التواریخده ایدر عملیق بن عاد ان اوغلی شدّاد چونکه جهانیانه
غلبه ایتدی ضحاکی زمین بابله و پارسه گوندردی جنسیدن هلاك ایدوب یرنده
پادشاه اولدی سلطنت ۱۰۰ فریدون چون کاوهٔ آهنکی ضحاك اوزرینه هجوم
ایدوب قتل ایتدی کندی پادشاهلق ایتمیوب فریدون که اسباط جمشیدندر ضحاکک
خوفندن مختفی ایدی بولنوب پادشاه نصب اولندی کاوه سپهسالار اولدی
اما کاوهٔ آهنکی خروجنه سبب بودر که ضحاکک ایکی اموزنده ایکی مار شکلنده
لحم زائد ظاهر اولمش ایدی مغز آدمی سورمسه لر وجعلری ساکن اولمزدی اول
اجلدن بغیر حق چوق نفوس تلف اولوب کاوه نك دخی بو طریقله ایکی اوغلی ضایع
اولمغله مار کزیده کبی مضطرب الحال اولوب برکون دمرجیلر اوکنه طوتدغی
پوست پارهٔ برچوبه اوزرینه بند ایدوب ضحاك سمتنه یوریوب خروج ایدیجك
سائر خلقك دخی چونکه نهادلرنده تخم استعداد عناد اکلمش ایدی هر جانبدن
آتش فروزان اولوب قطره ایکن سیل وجدول ایکن نیل اولدیلر عاقبت الامر
لشکر جرار دریا مثال ایله واروب ضحاك مارینی غرقهٔ بحر خون ایتدیلر بعده
اول پوست پاره کیانیلر انواع جواهر ایله مرصع قیلوب سنجاقلری اوجنه بند ایتدیلر دی
اول سببدن سنجاقلرینه درفش کاویانی دیدیلر وکاوه نسبت ایدرلردی چون دولت
کیانیان یزدجرد شهریارده منکوس اولدی حضرت عمر رضی الله عنه زماننده عرب اقتدارلری
اولدی فتح حصننده ایتدیلر پوست پارهٔ جواهر بیشمار بولنوب بیت المال ضبط ایتدیلر

[illegible]

بیت چون بیکی پارهٔ پوست ملك توان گرفت حیف بود در دکاکوره وردم
داشته فریدونك اوچ اوغلی وار ایدی ایرج وتور وسلم حیاتنده ملکی بونلره
تقسیم ایدوب اما ایرجی ولیعهد قیلدی تور وسلم ارجی حیله ایله قتل ایتدیلر منوچهر
که بعضیلر دخترزاده وبعضیلر پسرزادهٔ ایرجدر دیرلر تور وسلمی قتل ایدوب پادشاه
اولدی بونك زماننده شعیب علیه السلام مدینه یه مبعوث اولدی موسی وهارون فرعونه بعث
اولندیلر فرعون عادیان اولادندندر شدّادانلری مصره حاکم قلمشیدی آدی ولید
بن مصعبدر مدت سلطنت فریدون ۵۰۰ سلطنت افراسیاب ۸۰ پشنك اوغلیدر
مدت سلطنت نوذر بن طهماسب منوچهرك اوغلی اوغلیدر مدت سلطنت طبقهٔ
ثانیه کیانیاندر مدت ملك ایشان بونلر طقوز نفردر فیلقوس اوغلی اسکندر بونلرك
آخرنده کلمشدر کیقباد نوذردن منوچهرك اوغلیدر سلطنت کیکاوس کیقباد
اوغلی اوغلیدر سلطنت سیاوش کیکاوس اوغلیدر باباسندن رنجیده اولوب
افراسیابه واروب قزینی آلدی افراسیابك برادری حیله ایدوب عاقبت
سیاوش بیگناه قتل ایتدیلر هنوز سیاوشك ماتمی عجمده مرعیدر دیرلر داود ولقمان
وسلیمان علیهم السلام اولزمانده پیغمبرلردر مدت سلطنت کیخسرو سیاوش اوغلیدر
افراسیابی بو قتل ایتمشدر مشاهیر حکمادن فیثاغورس آنك عهدنده در
مدت سلطنت طهماسب کیکاوسك برادری اوغلی اوغلیدر انبیادن ارمیا
وعزیر ودانیال علیهم السلام بونلرك دورنده در بخت نصر بونلرك زماننده در سلطنت
کشتاسب لهراسب اوغلیدر زردشت حکیم بونك دورنده در خلقی دین صابیاندن
دین مجوسه دعوت قلدی اسفندیار بونك اوغلیدر سکا پادشاهلق ویره یم

دیو آنی برینجی جنکه کوندروب جمله سندن مظفر کلدی آخر رستم داستان جنکنه کوندروب
رستم بر تیر ایله ایکی کوزینی پرخون و لوآء حیوتنی سرنکون ایتدی رستم آنی حیله ایله
هلاک ایتدی یوقسه اسفندیار الکده غالب ایدی دیرلر بهمن اسفندیارک
اوغلیدر مدت سلطنت بقراط و بقراطیس بونک دورنده در خمانی بنت بهمن
بهمنک ایکی اوغلی اوچ قیزی اولوب ساسان و دارا و خمانی و فرنک و بهمن رخت
خمانی ولی عهد قیلوب تکمنه تاج مرصع ایتدی زن هشیار و اهل حزم و رای ایدی
عاقبت ملکی دارایه تسلیم ایتدی مدت سلطنت دارا بن بهمن آنک عمری حکماسندندر
افلاطون تلمیذ بقراط مدت سلطنت دارا ابن داراب بعضیلر بوکا اردشیر دیرلر
اسکندر رومینک باباسی فیلقوس دارایه خراج ویروردی یرینه اسکندر پادشاه اولیجق
خراج کوندرمیوب دارا اوزرینه خروج ایتدی طرفینده جنکه آماده اولوب دارا
عسکرندن ایکی مرد همدانی دارایه محکم ضرب اوروب اسکندر عسکرینه فرار ایدوب
حین موتنده اسکندره وصیت ایدوب دختری الوب و ملوک فرسی بیکانه کوهیکه
دیدی اسکندر عهدنه وفا ایدوب ملوک طوائف وضع ایتدی بعضیلر ملوک طوائف
وضعنه سبب بودر دیرلر طبقهٔ ثالثه اشکانیاندر عددلری اون طقوز
نفردر چون دارا اسکندر ایله جنک ایدوب هلاک اولدی اسکندر رای ارسطالیس
ایله ملکی طوائف ملوکه اصمرلدیکه هر بری آخر ایله مشغول اولوب کندو آسوده
حال اوله و هم قتل که اعظم محذوراتدر آندن سالم اوله اشک بن دارا خروج
ایدوب سائر ملوک طوائف ایله اتفاق ایدوب ملکی رومیاندن خالی قلدی
ملوک طوائفدن اشکانیانک مدت سلطنت ۲۵۰ ایکی یوز اللی ییلدر دیرلر بونلرک

زماننده

زماننده انبیادن جرجیس و زکریا و یحیی و عیسی عم واریدی و حوادثدن اصحاب
کهف واقعه سی اولدی دخی ویسه و رامین قصه سی اولدیکه ملوک طوائفدندر
دیرلر اشکان بن دارا اوّل اشکانیاندر جمله سی بوکا نسبت ایدرلر مدت سلطنت
۲۰ حضرت عیسی عم بونک دورنده مبعوث اولدی بهرام بن شابور مدت
سلطنت ۱۱ بلاش بن بهرام سال ۱۲ هرمز بن بلاش سال ۴۹ بلاشان بن بلاش
سال ۴۰ فیروز بن هرمز سال ۱۷ بلاش بن فیروز سال ۱۲ خسرو بن بلاش سال
۴۰ بلاشان بن بلاش سال ۲۴ اردوان بن بلاشان سال ۱۸ اردوان بن اشکان
سال ۳۲ خسرو بن اشکان سال ۱۱ بلاش بن اشکان سال ۱۳ جوذر بن اشکان
سال ۳۰ حضرت یحیی نک قانی طلب ایتمکیچون شامه واروب جهودلری قمع ایدوب
نبوّت بنی اسرائیلدن بالکلیّه منقطع اولوب کیتدی پیری بن جوذر سال ۲۰
جوذر بن پیری سال ۱۱ اردوان سال ۱۳ طبقهٔ رابعه ساسانیاندر
مدّت ملکلری سال ۴۳۰ عددلری اوتوز بردر اردشیر بابک اردشیر ساسان
بن بهمنک اوغلی و غلیدر دوی زمینه مالک اولان ملوکک اربعه نک بریسی
بودر دیرلر عقل و حکمت صاحبیدر جمله وصایا تندندرکه ع لا ملک الا بالرجال
و لا رجال الا بالمال و لا مال الا بالرعیّة و لا رعیّة الا بالسیاسة
مدت سلطنت ۱۴ شابور اردشیر اوغلیدر اردوان قزیندندرکه واقعهٔ اردوانده که
اردشیرک سراینه ایرکن اردشیر حسن و جمالنک مفتونی ایدی آخر بر وضع
نامطبوع کلوب حرمنه برقاج محرمیله حفظ ایدر شابور وجوده کلوب
بکنه اردشیرک ولی عهدی اولمغیچون دکیل لکن اکلینو وزیر واقع حالی

عرض ایدوب اردشیر شاد اولوب اما ازاله شك ایچون شاپوری کتوروب
بر قاچ صبیان ایله کوی چوکان اوینتمق امر ایدوب ناکاه طوپ اردشیرک سراپرده
لرینه اترلر شاپور بی باك سراپرده اردشیره کیروب طوپی الوب دهشت وخجالت
اولمیوب غنادن علو نسبنه وقوت عرقنه استدلال اولنوب اردشیرك شکی زائل اولوب
سخا وکرم ایله معروفدر سال ۳۱ هرمز بن شاپور سال ۲ بهرام بن بهرام سال ۳
بهرام بن هرمز سال ۱۷ بهرام بن بهرام بن بهرام سال ۱۳ نرسی بن بهرام بن هرمز
سال ۷۲ هرمز بن نرسی پنج ماه شاپور بن هرمز شاپور ذو الاکتاف دیمکله معروفدر
هرمز وفات ایدوب هرمز قائم مقام اولوب فرزندی بولنمایجق خاتونی حامله اولمغله
تاج هرمزی خاتونک باشی اوزرینه زنجیر زر ایله آویخته قیلوب امرینه منقاد
اولدیلر آخر شاپور وجوده کلوب پادشاه اولدی قسطنطین یونانیدن خراج
المشیدی آثار بدیع صاحبیدی شاپور بن شاپور مدت سلطنت سال ۵ بهرام بن شاپور
سال ۱۱ یزدجرد بن بهرام الاثیم ممغ ظالم ایدی علما واکابری تحقیر ایدوب
کیدردی برکون قصرینه قریب یرده بر وحشی آت کلوب آنک حسن ولطافتنه
کوروب حرصندن کندو بالذات کیدوب آتی بر حیله ایله طوتوب اکرلیوب
پاردم وضع ایدرکن آت یزدجرد سینه سنه اوروب بر چفته ایله خفقه
یستغفا ایدوب راه بیابانی طوتدی **بیت** چنان بجست که تیر از کمان چنان
نجهد چنان برفت که باد صبا چنان نرود کویا فرهس عزیو یزدجردك
عمر عزیزی ایدیکه کلدی کندن ویا مرغ روحی ایدیکه طیران ایتدی حسنله بو بیتنه
اثیملك مراد بو اثیمدر **بیت** درکفتهای من همه انصاف ومن ظلوم

بهرام کور مائده رحلت بلا اثیم بهرام کور بن یزدجرد اوغلیدر یزدجرد آنی چیونکه
سوارلق صنعتی تحصیل ایچون عرب بکلرندن نعمان بن منذره کوندرمشیدی
بهرام نعمانه وارد قده سنمار اسمیله مسمی اولان معماره بهرام ایچون قصر
خورنق یاپدرمشیدی بعده بر وجه ایله سنماری قتل اولنوب جزای سنمار روزکاره
ضرب مثل اولمشدر احسانه مقابله سنمه اساءت اولانه ضرب اولنور زیرا اول قصره
تصوری بنادن مقدور وسعی موفور ایتمشیدی دیرلر پس یزدجرد اثیم اولیجق خلق
ظلمندن دلکیر اولمغین بهرام ایله مقید اولیوب عربده بیومشدر آداب فرسی
بلمزدی وار اردشیر اوغللرندن کسری آدلو بر شخصی پادشاه ایتدیلر آخر بهرام کور
ملك موروثی طلب ایده کلوب بالاجمال کار بوکا منجر اولوب که تاج شاهی
ایکی کرسنه ارسلانک اورته سنه قویه لر هر کم اول ایکی شیردن کیرك آراسندن تاج
ربا اوله تاج وتخت اول کسه سزاوار اوله پس کسری دعوی سنکدن دیوام
فزبودی بهرامه تکلیف ایدوب کندوسی کیلدی یقادن شیرنه مشغول اولدی
پس بهرام جرأت ایدوب اول صاغ طرفنده اولان شیرک اوزرینه صیچرایوب
سوار اولدی بجی باشنه بر کره اوروب هلاك ایلدی صول طرفنده اولان شیرک دخی
بهراملك بو جرأتك کوریجك خوفندن کریزان اولدی بهرام فی الحال یا بیدن ییتشوب
یا پشوب باشنی اوکله شیرك باشنه اوروب جرخ مرد ایدر **بیت**
پنجه شیر اولسه پنجه آنی ایلر شکست بو مثل مشهوردر که دست بربالای دست
پس کسری بهرامك ایاغنه دوشب عذرخواه اولدی بهرامه سلطنت مسلم اولیجق
پنجه روزکار کامران اولوب عاقبت ثنای شکار ده برکوردلاره پنجه تکابوی ایکن

کیدرکن بر جزوی بالچقلو شوله دوشوب آتی وکندوسی نابدید اولدی بیت
رفت بهرام کم کور کرفتی همه سال • وین نادره بین کم کور بهرام کرفت • مدت سلطنت
سال ۲۲ یزدجرد بن بهرام غایت لطفندن یزدجرد نرم دیرلردی جوانلغنده نهایت
بلادت وبلاهت ایله متصف ایدی حتی برکونه استادی عاجز اولوب قابل فیض
دکلدر دیو بهرامه یاس خبری ویروب باخصوص بو مقامده یزدجرد بر محبوبه عاشق
دلبندر دیدی بهرام شاد اولوب ایتدی قبول فیضه عاشق اولدیغی دلیل صادقدر
دیوب خفیةً معشوقه طرفندن عشوه ونازی افزون قیل دیو خبر کوندردی آخر
یزدجرد آتش عشقله زر خالص کبی صافی وخالص الجوهر وسزاوار تاج وافسر اولدی
مدت سلطنت ۱۸ ماه [illegible] هرمز بن یزدجرد بیوک برادرینه غلبه ایدوب ملکی الوب
آخر مغلوب اولوب امر بر عکس اولدی پرویز بن یزدجرد ملک عادل ایدی یولنده
خصملر چاه قازوب غفلتله دوشوب هلاک اولدی مدت سلطنت ۲۶ بلاش بن فیروز
مدت سلطنت ۲۲ قباد بن فیروز آنک عصرنده مزدک مباحی ظهور ایدوب قبادی
کندویه منقاد ایدوب محرمات رخصت ویردی مدت سلطنت ۴۳ نوشیروان
بن قباد وصایای اردشیر ایله عمل ایدوب بزرجمهری وزیر ایتدی وحیله
پردازلق ایدوب مزدکی الله کتوروب قتلنه بنفسه مباشر اولدی عدل وداد
تعریفدن مستغنیدر رسول الله صلی الله علیه وسلم آنک عصرنده عالمی تشریف ایتمشدر
که بیوردیلر انا ولدت فی زمن الملک العادل اکا اقوای دلیلدر ولادتی
کیجه سی آتشکده لر مرده وبحر ساوه خشک اولوب ایوان کسرینک اون ایکی
کونکره سی ساقط اولدی سطیح کاهنک سؤالی اولنوب نبی عربینک علیه السلام

وجوده

16

وجوده کلمسنه واون ایکی ملکک نصکره ملک عجم غیر مسلم اولمغنه علامتدر
دیدی دیوانننده دورت صندلی قورلوب برینه بزرجمهر برینه قیصر برینه
ملک قبچاق برینه ملک چین اوتورلردی مدت سلطنت هرمز بن نوشیروان
بهرام چوبین انک پهلوانیدر مدت سلطنت پرویز بن هرمز فخر عالمک نامه
دعوتک یرتمشیدی بعده عاملی یمنه خبر کوندردیکه اول تهامده پیغمبرلق
دعواسن ایدن کمسنه قومی ایله قدیمی دیننه رجعت ایتدردک یاخود بکا کوندر
اول طائفه رسول اللهه واروب خبر پرویزی اعلام ایتدکده رسول الله بیوردیکه
اول ذکر ایتدکر کمسنه دونکیجه قتل ایتدیلر واقعا اول کیجه ملعونک نه کمان
ایله جان خبیثنی سوی جحیمه روان ایتمشلر ایدی اوغلی شیرویه الندن هلاک
اولمشیدی مدت سلطنت ۷ شیرویه بن پرویز باباسنی قتل ایدوب کندو دخی
عقبنجه طاعوندن هلاک اولشدر مدت سلطنت هشت ماه اردشیر بن شیرویه
مدت سلطنت سکز ماه بعده کسری نامنده بر حریف پادشاه اولدی سال [illegible]
کسری بن قباد بن هرمز سلطنتی ۳ ماه توراندخت بنت پرویز یکسال وچهار ماه
فیروز بن مهران بعضیلر قتلنده برادر یزدجرد ایتمدر سلطنت شش ماه آزرمی
دخت بنت پرویز مدت سلطنت چار ماه یاشش ماه یزدجرد شهریار آخر ملوک
عجمدر عسکر اسلام ایله جنک ایدوب منهزم اولدی نیجه روزکار فرار اوزره
اولوب آخر دوران کج رفتار سرکشته وزار دوندردکن آسیابینک ذکرنده
مهمان اولوب آسیابی آنک زیب لباسنه طمع ایدوب آنی هلاک ایدر ۳۲
لمنشیه آسیاب دهر دونک حاصلی • غره اولمه دورنا هموارنه •

کرجی برقاج کون مرادنجه دوزن دکمز اقبالی ولی ادبار بز بعده
ملك عجم مسلمانلره مسلم اولدی بو واقعه امیر المؤمنین عثمان بن عفان رض
زماننده ایدی مدت سلطنت سال ۲ بعده خلفای راشدین رضوان الله
تعالی علیهم اجمعین وبعده سائر امرای مسلمیندر که ذکر اولنور بونلرك مدت
سلطنتلری سال ۶۶۴ بونلر اون اوج طبقه در **طبقهٔ** اولی خلفای راشدیندر
حضرت ابی بکر الصدیقدر رض مدت خلافت سال ۲ عمر بن الخطاب رض
مدت خلافت سال ۱۱ عثمان بن عفان رض حضرت رسولك ایکی قزینی
الدیغیچون ذو النورین دیدیلر مدت خلافت سال ۱۲ حضرت علی بن ابی
طالب کرم الله وجهه عثمان ذی النورین شهید اولدقده مسلمانلر حضرت
علیه بیعت ایدوب عائشه رض وطلحه وزبیر رض خلاف ایتدیلر عاقبت
طلحه وزبیر جنکده قتل اولندیلر بعده حضرت معاویه ایله محاربهٔ عظیمه
اولوب آخر حضرت علی رض کوفیه کلوب مقیم اولوب بعده خوارجدن
اوچ شخص اتفاق ایدرلرکه رمضان شریفك یکرمی یدنجی صبحکا هنده برسی
حضرت علی‌یی وبرسی معاویه‌یی وبرسی عمرو بن عاصی هلاك ایدرلر عبد
الرحمن بن ملجم علی‌یی غازده بولوب زخم اوردی اول زخمدن هلاك اولدی
مدت خلافت چهار سال ونه ماه حضرت حسن بن علی رض اهل عراق
حسن ایله اتفاق ایدوب معاویه محاربه‌یه قالقوب حضرت حسن حسن
معامله ایله مصالحه ایدوب حجازطرفنه کیدرکن خاتونی زهر ویروب
هلاك اولدی حضرت حسین بن علی رض قصه‌سنك ذکری مکرردر بلکه عدم

ذکرینه

ذکرنك لطفی ظاهردر مولانا سعد الدین شرح مقاصدنده ایدر یزیده لعنی
تجویز ایتمینلر سائر خلفای دینه تجاوز ایتمینی خوف ایدوب ایتمزلر ورشاد
روافض کبی وعقائدده شرحنده بیورلر فحق‌ لا نتوقف فی شأنه بل فی ایمانه لعنة الله
علیه وعلی انصاره واعوانه وفرنجیدك بو بیتله کفرنه دخی ستدلله مجال واردر که
شرابه حقنده دیمشدر **شعر** نشیر الیها بالبنان کانما • نشیر الی البیت العتیق المحرم
فان حرمت یوما علی دین احمد • فخذها علی دین المسیح بن مریم **طبقهٔ** ثانیه
خلفای بنی امیه‌در مدت ملکلری سال ۹۵ صحیح بودر که اون سکز نفر اولا
معاویه بن ابی سفیان رض ازکیای عربدندر مدت امارتی سال ۲۰ شامده متوفیدر
یزید بن معاویه حضرت امام حسینك قتلنه سبب اولمشدر مدت ملکلری سال ۴
حضرت ابی ایوب انصاری رض یزید بن معاویه ایله رومه بیله وارمش ایدی اللی
بر سنه سنده قسطنطینیه‌ده وفات ایتدی عبد الله بن زبیر یزیده بیعت ایتمیوب
مکه ومدینه‌ده مستقل خلیفه اولدی یزید فوت اولدقده جمله عراق خلافته اتفاق
ایدوب کاری قوی اولوب کعبه‌یی مجددا بنا ایتدی آخر عبد الملك بن مروان زمانینده
حجاج ظالم الندن هلاك اولدی **تاریخ کعبه** علما اتفاق ایدرلر که کعبه
شرفها الله بش کره بنا اولندی اولا ملائکه بنا ایتدی ثانیا ابراهیم عم
بعده قریش زمان جاهلیتده کعبه‌یی هدم ایدوب التی عماداوزره بنیاد قیلوب حجری
که مقام معلومدر بیتدن اخراج ایتدیلر اول زمانده حضرت رسول عم اون بش
یاشنده ایدی کعبه شریفی بیله بناء ایدوب حجر الاسودی مقامنه انلر وضع ایتدی
رابعا هجرتك التمشنده ابن زبیر کعبه‌یی هدم ایدوب قواعد ابراهیم اوزره اساس

سینه‌مه لیهاده صنلك
بهردن حکید وربمن ییا ایدر
لاله‌دهم جی فطلوک
فلعوبیر اهنك عیا ایدر

وضع ایلیوب حجری بیت الحاقه ایتدی زیرا زمان یزیدده حرق واقع اولوب بناسنه
تزلزل کلدی اول اجلدن تجدید ایتدی دیرلر خامسا عبدالملک بن مروان امریله
ابن زبیر قتل اولنوب هجرتک یتمش درد ینده حجاج بناء ابن زبیری قلع ایدوب وکعبه
وضع سابق اوزره اعاده ایدوب وحجری بیتدن اخراج ایتدی حالا حجاج
طواف ایتدیککی بناء حجاجک بناسیدر باذن الله تعالی مروان بن الحکم یزیدک خاتوننی
المشهد طقوز آی خلافت ایدوب آخر مسموما هلاک اولدی عبدالملک بن مروان
حجاج یوسفانک امریله ابن زبیری صلب ایدوب وکعبه بناء ایدن ابن زبیردر
دبو عبدالملک امریله هدم ایدوب اسلوب سابق اوزره یاپشدر مدت سلطنت
سال ٢١ ولید بن عبدالملک سال ٩ سلیمان بن عبدالملک عادل ایدی هر کون
یوز رطل طعام یردی مدت امارت سال ٢ ماه علا عمر بن عبدالعزیز بن
مروان خلفای راشدین تصکره بویله متدین ومتقی کسنه کلمشدر حضرت
عمرک اوغلنک قزی اوغلیدر بنی امیه حضرت علی یه سب ایدرلردی بونلر
سب یرینه منبرده ان الله یأمر بالعدل والاحسان آیتنی قراءت ایتدردیلر
خلافت سنه ٢ ماه ٥ یزید بن عبدالملک مدت امارت ٤ بونک زماننده
عبدالله بن محمد بن علی بن عبدالله بن عباس دعوته اغاز ایتدی ابو مسلم
خراسانی خراسانه دعوته کوندردی هشام بن عبدالملک امارت ١٩ ماه ٧
ابراهیم بن ولید بن یزید بن عبدالملک امارت سنه ماه ٢ مروان بن محمد
بن مروان بن الحکم مدت امارت سنه مروان حمار دیرلر اولاد عباس
خروج ایدوب آفتاب دولت بنی امیه غروب ایتدی بنی امیه اوتوزدکن

خطبه

خطبه اوقودلردی بنی عباس ایاغ اوزره اوقودیلر **طبقهٔ** ثالثه خلفای
بنی العباس درم عددلری اوتوز یدیدر مدت ملکلری بشیوز یکرمی بیلدر
ابو العباس بن عبدالله بن محمد بن علی بن عبدالله بن عباس بن عبدالمطلب السفاح
آل عباسک اول خلیفه بودر هجرتک یوز اوتوز ایکیسنده خلیفه اولمشدر مدت
خلافت ٤ سنه ٩ ماه عو منصور دوانیقی سفاحک برادریدر امام ابو حنیفهٔ
کوفی وامام مالک مدنی وسفیان ثوری رضی الله عنهم بونک عصرنده در
امام اعظم حضرتلرینه قاضیلق تکلیف ایدوب قبول ایتمدوکی ایچون یوز قرباج
اوروب حبس ایلمشدر حضرت امام اعظم حبسنده وفات ایتمشدر مدت امارت
٢٢ سنه محمد بن عبدالله المهدی مدت امارت سنه شهر الهادی موسی بن
محمد یدی بیله قریب خلافت سوردی غایت ایله عالم وفاضل ایدی
هارون الرشید هادینک برادریدر اول بیعت ایدن یحیی بن خالد البرمکی
وخزینه‌دار هادینک اوغلی جعفر بونلرک خوفندن اختیاریله خلافتدن
فارغ اولمشدر جعفر بن یحیی وزیر ایدمشدر حکایت هارونک
عباسه نام بر همشیره سی وار ایدی جمال وکمال صاحبه سی ایدی داخل
مجلس هارون ایدی جعفره آنی نکاح ایتمشدی اما مجامعت اولمق شرطیله
مجرد محرمیت اولمغچون جعفر دخی کوزل یکت ایدی بر کون ایکیسی تنها جمع
اولوب بری پروانه بری شمع اولوب محصل صبر وتحمل خلع اولوب شرطی
ابطال ایدیلر آخر عباسه حامل اولوب سری فاش اولوب برمکیلرک اعداسی
فرصت بولوب بو سببدن جعفری قتل ایدیلر وبرادری فضل وبابا یحیی

حبس اولنور بالجمله برمکیلرک رشتهٔ دولتلری کسته اولوب وزارت
فضل بن ربیعه یه بسته اولور امام ابو یوسف رحمه الله بونک زماننده قاضی
اولوب امام محمد والی بیت المال اولوب امام شافعی رحمه الله حضور هارونده
بالدفعات ابو یوسف وامام محمد ایله بحث ایتمشدرلر وامام احمد بن حنبل
دخی ملازم مجلس ایدی دیرلر مدت خلافت ۲۲ کم امین محمد بن هارون
آنه سی زبیده در مدت خلافت ۴ کم مأمون بن هارون افضل واعلم
خلفاء عباسیه دندر اکثر علوم حکمیه بونک عهدنده لسان عربی ایله ترجمه
قلنمشدر مدت خلافت سال ۲۰ شهر ۵ معتصم بالله محمد بن هارون کنیتی
ابو اسحقدر اعتزاله میلی وار ایدی سکز آی سکز ییل سکز کون خلافت سوردی کیجی
مثمن دیرلر الواثق بالله هرون بن معتصم مرد قوی ایدی ایکی الیله بر در
قیوی طوتاردی بوستینی صویرلر ایدی خلافت سال ۵ ماه ۹ متوکل علی الله
نظام التواریخده مرد سنی ایدی علمایه مایل ایدی دیر بهجة التواریخده
ظالم ایدی حتی امام حسینک مرقدینی اوزدیردی اکین اکدردمشدر دیرلر کندو
اوغلی الیله یعنی منتصر بالله یدیله هلاک اولمشدر مرقوم اللی ای خلافت
سوردمشدر مستعین بالله منتصرک بن عمیدر ترکان انی قتل ایدوب
معتز بالله بیعت ایتدیلر که متوکل علی الله اوغلیدر مدت سلطنت ۲ سنه
اول عادل صکره ظالم اولدی یعنی جلدن عسکرینی انحمامه قویوب چکرتن
یاقمشدی المهتدی بالله بن الواثقدر اون آی بعضلر برآی خلافت
سوردی دیرلر معتمد علی الله احمد بن طلحه بن متوکل خلافت ۲۳ کم ماه ۱۰

معتضد

معتضد بالله احمد بن المتوکل مدت سلطنت سال ۹ المکتفی بالله علی بن احمد
المعتضد مدت خلافت سال ۱ المقتدر بالله جعفر بن احمد المعتضد جنید
بغدادی انک زماننده وفات ایتدی حسین بن منصور حلاج قتل اولندی
طائفهٔ قرامطه ظهور ایدوب مکهیه کلوب کعبه قپوسنی حجر الاسودی
یقدیلر مدت امارت سال ۲۵ غایت ظالم ایدی کوزلرینه میل چکلدی
آخر فقیر اولوب چارسوده سؤال ایدردی الراضی بالله محمد بن مقتدر
مدت امارت سال ۶ ماه ۱۰ متقی بالله ابراهیم بن مقتدر خلافت سال ۳ ماه ۱۱
مستکفی بالله خلافت سال ۱ ماه ۴ بعضیلر تواریخنده یکرمی اوچ ییل یازمیشلر
مطیع بالله خلافت سال خلافتی اوغلی طایعه طوعًا تسلیم ایتدی طایع لله
خلافت سال ۱۷ ماه ۵ قادر بالله عمری چوق اولوب خلافتی چوق ایتمشدر
سال ۴۱ طایع لله دنصکره علویلردن اوچ نفر کسنه یوز طوقسان طقوز ییل
خلافت سوردیلر بعده تکرار آل فاطمه دن آل عباسه نقل اولندی وقادر
بالله خلیفه اولدی قائم بامر الله عبد الله بن عبد القادر مدت سلطنت سنه ۷
وفات قدوری ۴۳۰ کم وفات ابو علی ۴۲۲ کم عمری ۳۰ انتهاء دولت
ملوک دیلم که آل بویهدر اندرندر ۴۵۰ کم ابتداء آل سلجوق طغرل
بیک بن میکائیل بن سلجوق بونک زماننده ظهور ایتمشدر اول بونلرک
دولتنه معاون اولان آل بویه ایدی آل سلجوق بخارا اترکنده برچوبان
ایدی که متعلقاتی وافر ایدی سلطان محمود غزنوی زماننده شوکت
بولمش ایدی سلجوقک اوغلی میکائیل سلطان محمودک اولادندن ملکی لوب

خراسانده مستقل پادشاه اولدی بعده تدریجله عالمگیر اولدیلر قائم بامر الله
قرق دورت ییل پادشاه اولوب فوت اولدی دولت آل سلجوق یوز طوتوب خلافت
تزلزله اولدی مقتدی بالله خلافت سنه ۱۹ مستظهر بالله ابو العباس احمد
مدت خلافت سنه ۲۵ مسترشد بالله مدت خلافت سنه ۱۷ ماعلا راشد بالله
خلافت سنه ۱ مقتفی لامر الله خلافت سنه ۲۴ ماعدا مستنجد بالله مدت
خلافت سنه ۱۱ آل سلجوق ضعیف اولدی مستضیء بنور الله عادل ایدی
دولت غزنیان منقطع اولدی مدت خلافت سنه ۹ ناصر لدین الله آل سلجوق
تمام اولوب سلطان محمد بن تکش که خوارزمیاندندر عزیمت بغداد ایدوب
ناصر لدین الله شیخ شهاب الدین سهروردی حضرتلرینی رسالت ایله سلطان
محموده گوندروب کلام رسولی سمع قبول ایله استماع اولنمیوب بلکه اهانت مشعر
اوضاع اولندقده اویله عظیم قادیغوب قرارده مجال بولمیوب رجعت و فرار
ایتدی سلطنت سنه ۴۵ ظاهر بالله مدت سلطنت طقوز آی اولدیغی مستنصر بالله
مدت خلافت سنه ۱۶ ماعلا مغول خوارزمیانه مستولی اولوب استیصال ایتدی
وفات شیخ شهاب الدین سهروردی قدس سره ۶۳۲ده وفات عمر بن الفارض
قدس سره ۶۳۲ده مستعصم بالله آخر خلفای عباسیه دندر مدت خلافت سنه ۱۶
هجرتک آلتی یوز اللی آلتسنده هلاکو بغداده مستولی اولوب مستعصمی قتل ایدوب
بغدادی اول وزیری سیفه ویردی قرق گوندنصکره نصیر طوسی یه ویردی
دیدیلر آل سلجوق ترک مال و مملکت ایدوب روم طرفنه متوجه اولدیلر سلطان
ابو سعید و ابو المظفر کبی بعده ذکر اولنانلر یدی طائفه خلفای عباسیه زماننده

ملک ایرانده مستقل پادشاهلق ایتمشلردر صفاریه مدت ملکلری اللی ییل
عددلری اوچ نفردر یعقوب بن اللیث عمرو بن اللیث طاهر بن عمرو وبعده
سامانیه مدت ملکلری یوز یگرمی ییل والتی آیدر عددلری اون نفردر زمانلری
بخارادر اسمعیل بن احمد ابو نصر احمد بن اسمعیل امیر ابو الحسن نصر بن احمد
نوح بن نصر عبد الملک بن نوح منصور بن نوح مستنصر اسمعیل بن نوح طائفه
غزنویه ابو القاسم محمود بن سبکتکین غزنوی سلطان مسعود بن محمود
سلطان محمد بن محمود سلطان مودود بن مسعود سلطان مسعود بن مودود علی بن
مسعود عبد الرشید بن محمود ابراهیم بن مسعود مسعود بن ابراهیم ارسلانشاه
بن مسعود خسروشاه بن بهرام طائفه دیلمیه اون سکز نفردر علی
الدوله بن بویه رکن الدوله الحسن بن بویه معز الدوله عضد الدوله فخر الدوله
علی بن مؤید الدوله عز الدوله مجد الدوله شرف الدوله صمصام الدوله بهاء
الدوله سلطان الدوله شرف الدوله عماد بن نور الله الملک الرحیم ابو منصور
الملک ابو سعید خسروشاه الملک ابو علی طائفه سلجوقیان مدت
ملکلری یوز اتمش ییلدر عددلری اون دورت نفردر سلطان رکن الدین
ابو طالب طغرل بیک محمد بن میکائیل بن سلجوق سلطان معز الدین الب
ارسلان محمد بن چاقر بیک بن میکائیل بن سلجوق سلطان معز الدوله ابو الفتح
ملکشاه رکن الدین ابو المظفر برکیارق غیاث الدین محمد معز الدین
ابو الحارث سنجر مغیث الدین ابو القاسم محمود رکن الدین طغرل غیاث الدین
طغرل مغیث الدین غیاث ابو شجاع معز الدین ابو الحرب رکن الدین ارسلان

مغیث الدین طغرل طائفهٔ ملاحده بونلره ملوک قهستان دیرلر سکز ملکلری
یوز یتمش یدی هجرتک دورت یوز اوتوز اوچنده خروج ایدوب التی یوز اللی طقوزنده تمام
اولدی یدی نفردر حسن صباح بزرک امید خلیفهٔ حسن صباح محمد بن بزرک
امید حسن پادشاه محمد بن محمد حسن جلال الدین حسن نومسلمان علاء الدین
خوارزمشاه طائفهٔ سلغریان اتابک مظفر الدین سنقر بن مودود اتابک
مظفر الدین زنکی بن مودود مظفر الدین تکله بن زنکی طغرل بن سنقر سعد بن
ابی بکر محمد بن سعد محمد شاه بن سلغرشاه بن زنکی سلجوق شاه بن سلغرشاه بن
سعد بن زنکی ایش بنت سعد بن ابی بکر بن سعد بن زنکی طائفهٔ خوارزمیان
یدی نفردر خوارزمشاه محمد بن انوشتکین خوارزمشاه اتسز بن محمد ایل ارسلان
سلطانشاه علاء الدین تکش سلطان محمد بن تکش بونک زماننده دولت خوارزمیان
ذروهٔ اعلاده ایدی سلطان جلال الدین بن محمد طائفهٔ مغول جنکیزخان
بن اوکتای خان بن جنکیز بن قولی خان بن جنکیز کیوک خان بن اوکتای
هلاکو بن قولی اباقا بن هلاکو احمد خان بن هلاکو ارغون خان شاه اولجایتو
بن ارغون بن ابقا خان بن هلاکو بن قولی بن جنکیزخان سلطان محمد خدا
بنده نک آدی اولجایتو ایدی ارغوندن صکره غازان پادشاه اولدی اولجایتو
برادریدر قتل اولنمق خوفندن کریزان اولوب غازان وفات ایتدکدن صکره
تخت سلطنته تشریف ایتمشدر ایکیسی دخی ارغون اوغلیدر جنکیز اولادندن
اول اسلامه کلن احمددر بعده خدابنده نک اوغلی ابو سعید پادشاه
اولدی بعده عجمه اللی ییل قریب ملوک طوائف حکم ایدوب تا یدی یوز سکسان

۵۰ دفعه

برنده تیمور پیدا اولدی دولتشاه تاریخنده بویله یازر معلوم اوله که
جنکیز بیقینز هجرتک التی یوز اون یدی سنه‌سنده ممالک چیندن خروج ایدوب
ماوراء النهره سیل دوان کبی روان اولدی سلطان محمد بن تکش فرار ایدوب
آخرها واسی دار القرار اولدی بعده جنکیز قتل عام و تخریب تام ایدوب ولایت خراسانی
یقدی و یاقدی اهل وقوف ایدر مجرای عادت طریقی اوزره بیک ییل توالی
و تناسل ایدوب آفات الهی یرشمسه ملک عجم اول عمارته بوله واتفاق بونک
اوزرینه درکه طوفان نوحدن صکره جنکیز وقعه سندن اعظم وقعه اولمیه هجرتک
التیوز یکرمی درده جنکیز هلاک اولوب بعده التیوز اللی التیده قولی بن جنکیز
خان اوغلی هلاکو مستولی اولوب آندن بغداده نزول ایدوب مستعصمی وعیانی
قتل ایدوب اشراف علمادن نیجه نفوس تیغ ابداردن شربت شهادت ایچدیلر قتلا
عدد اولنمشدر بیک کره بیک و سکز کره یکدن زیاده اولدی بیت
هنوز کفته نیاید ز صد هزار یکی ، کرم بهر سر موئی بود هزار زبان ، جنکیزک خروجنه
یعلم الله اوچ سبب واردر ایکیسی معنوی بری صوریدر معنویلرک بریسی
نفحات الانس ده مذکوردر که شیخ مجد الدین بغدادی خلیفه نک آنه سیله
معامله سی واردر دیو افترا ایدوب خلیفه مستلک حالنده القاء ایدرلر بی
توقف شیخی دجله یه آتدردی و بریسی دخی بو اولدی که سلطان محمد بن تکش درت یوز
بیک عسکر ایله بغداده قصد ایدوب خلیفه اموال و امتعه ایله شیخ شهاب الدین سهروردی
صلح کوندردی سلطان محمد جوان مغرور جاهل ایله شیخه التفات ایتمیوب بلکه اهانت
ایتدی دیرلر اول دیارده قاریغمق معتاد دکل ایکن بر عظیم قار یغوب خیمه لرک

يقوب اول باغى عسكر ضرورى ماوراء النهره رجعت ايدلر سبب صورى
بو دركه چون سلطان محمد بو سفردن دونوب تختگاهه واصل اولوب جنكيزدن
چين جانبندن ايلچيلر كلوب تجار چيني اول دياره واروب كلمكه اذن طلب
ايدر سلطان اذن ويروب بعده تجار چيني اترار آدلو سرحدده كلوب لر اول سر
حددن ملكي سلطانك بن خالي اولوب سلطانه مخفي خبر كوندروب غمز ايدركه بونلر تجار
دكل جواسيس سرا دردر زيرا اكثر متاعلري كومش اولمغين بد بخت طمع خام ايدوب
آخر سلطانك سرّا اذنيله بازركانلري قتل ايدوب ماللريني قبض ايدر بعده جنكيز
خروج ايدوب يوروزدن اقل اول شخص سلطاندن طلب ايدر سلطان محمد ويرميجك
جنكيزي بتميز خروج ايدوب اول شخصي اله كتوروب كوزلرينه وقولاقلرينه
كومش قيدر سلطان دخي چشم غفلتي باز وپنبهء نسيانى كوش هوشندن بيرون
قلمغه جانب دشمنه كوز قولاق اولوب ايكي يل سلفاً ممالكندن خراج الوب عسكريني
مضاعف قيلور **بيت** بخت ودولت چون اوله لر ناقص • چاره يوق عسكر
مضاعفدن • اما جملهء سوء تدبيرندن برى بودركه سمرقنده اوچ كونلك يولدن
سود يايق امر ايدوب عسكريني اطرافه پراكنده قيلور جنكيز كلدكده عسكري
مجتمع بولنمزكه مقاومته مجال اوله **بيت** هركرا بخت ياورى نكند • كوشش
وجهد رهبرى نكند • وجمله فتنه دن بريسي اترارده ساكن عبد الحميد آدلو
برشخص وار ايديكه نائب وزير اولمش ايدي اهل وقوف ايدي سلطان
محمد آنك باباسنك واهل بيتك قتل ايتمش ايدي جنكيزه يانه واروب حيله
تعليم ايدوب سلطانك ملوكي آغزندن جنكيزه محبتنامه لر يازوب وآخ

بر طريقله سلطانه ايصال ايدوب ملوكي ايله كندو ميانه تفرقه براقوب آخر الامر
سلطان جنكيزه مقاومت ايده ميوب قاچوب بر جزيرهده عليلا فوت اولور **نظم**
اكر بشعبده دريجه مينهى بنياد • وكر بجهد سپهر چرخه ميكشى اشكال •
نه بخت ماند ودولت نه تاج ماند وتخت • نه كنج ماند ولشكر نه اهل ماند وآل •
كجاست ملك سليمان كجاست خاتم جم • كجاست سام ونريمان كجاست رستم زال •
مررت في فلوات على منازلهم • فما وجدت لغير الرسوم والاطلال •
شمى نصكرة تأسف نافع نه تلهف مفيد يفعل الله ما يشاء ويحكم ما يريد
آل سلجوق جنكيز فترتندن وطنلري ترك ايدوب رومه عزم ايتمشلر ايدى
بو محله اوغوز طائفه سندن ارطغرل نام بر مرد كم سلسلهء وسائطا يله
يافث بن نوح عليه السلام اولادندن ايدي اوچيوز قرق مقداري ادمله بيله
كلمش ايدي سلطان علاء الدين بن كيقباد بن كيخسرو بن قليج ارسلان بن ارطغرلك
ثاني يه خدمت ايدوب كفار ايله جنكلر ايدوب نيجه فتحلر ايتدى آخر ارطغرل
وفات ايدوب سنه ثمان وثمانين وستمائه سلطان عثمان بن ارطغرله سلطنت
برليغي يزديلر توغ ونقاره وشمشير وخلعت كوندروب عقاني مخصوص غزاته مخصوص ايتديلر
ايتلوغزاله اينه كولي ويكشهري كوپري حصاري بيلجكي وسائري فتح ايتدى
سلطان علاء الدين فوت اولوب اكثر غازيلر عثمان يانه جمع اولدي ومدت
سلطنت ... امير اورخان ازنيقي وبروساني وسائر نيجه فتح ايتدي
سليمان پاشاى روم ايلى يقاسنه كوندروب اندن حق قرق نفر غازي ايله كمر نام
موضعده صغرديسندن صال ايله كيچوب دريادن اودكوكلك واكسابلى قلعه سنى

جمعه غازي قرق حصاردن قيلوب
اول جمعه ... خطبه اوقوندي
عثمان اذنيله
طودسون فقيه ديرلودي
٦٨٩ ح

وابساله بدل

ومغلفره وایبجالده وهرزه وبولاری فتح ایتدیلر مدت سلطنت سال ۳۰ مرادخان
غازی خداوندکار دیرلر اورخان اوغلیدر مقدما لالاشاهینی ادرنه فتحنه
عسکرله کوندروب ادرنه تکفورلری چیقوب عظیم قتال اولنوب اخر منهزم اولوب قلعه یه
کیروب مرادخان کلیجک مریج طاشقون بولنمغین تکفور صندله بنوب قاچوب
قلعه ضبط ایتدیلر بعده کوسوه ده بیوک عسکر ایله جنک اولنوب انهزامده کفره عسکرندن
بر کافر کی طاعت صورتنده کلوب الن اوپرکن خنجرله اوروب شهید ایتدی
مدت سلطنت سال ۳۱ یلدرم خان غازی مرادخان شهید اولدقده قرنداشی
یعقوب چلبی بابان سنی استردیو چادره کتوروب بوغدی پادشاهلر
برادرین قتل ایتمک سنتی بوندن قالمشدر افلاقی فتح ایدوب وقرمان اوغلی
طغیان ایتدوکی اجلدن قتل ایدوب قونیه واقسرای نیکده وقیصریه وسلانیک و
یکشهری وسائر بلادی فتح ایتمشدر بعده یلدرمک بعض بکلری قاچوب تیمور
یانینه کیدوب تیموری تحریک ایدوب رومه کتوردی ایکی عسکر چیقوب چبوق اواسی
نام موضعده بولشوب عظیم جنک اولنوب یلدرم خان غضبی پادشاه
اولمغین عسکری بیوفالق ایدوب بعض تیمور یاننده اولان بکلر فرار ایدوب
وزیرلری انهزام مقرر اولیجق شهزاده سی یمانی الوب قاچوب خلاص بولدیلر
یلدرم خان غیور خان اولمغین فرار اختیار ایتمدی تیمور اوزرینه یوریوب آخر
عسکر تاتار قره هاله احاطه ایدرکبی قبلیوب یلدرمی کرفتار دام بلا ایدنجه
تیمور بر مقدار یلدرم خانه استقبال ایدوب یلدرم خان غضبندن تیموره ملتفت اولیوب
وبالجمله اظهار مغلوبیت ایتمیوب بر مقدار مصاحبتدنصکره یلدرم خانی حبس

اولنوب

23

اولنوب آخر حماء محرقه دن وفات ایدی یلدرم خان استانبولی تکفوردن استیوب
تکفور دخی ییلده اون بیک فلوری خراجه راضی اولوب واستنبول ایچنده مسلمانلره
محله تعیین اولنوب ومسجد یاپیلوب وقاضی نصب اولندی بعده تیمور وقعه سنده
مسجدی یقوب مسلمانلری روم ایلنه سوردیلر مدت سلطنت سال ۱۳ سلطان
محمد بن یلدرم خان تیمور جنکنده اون بیش یاشنده اماسیه بکی ایدی تیمور
یلدرم خانی الوب رجعت ایتدکده سلطان محمد اماسیه ده عسکر ایله تیموردن
اردنده یتشوب جنک ایدوب نیجه اثقالک قورتاروب بابا یلدرم خانک
میتنک الیقومشدرلر ما بوندن اقدم برادری امیر سلیمان سکز ییل بابا تختنده اوتور
مشیدی بعده آخر برادری موسی چلبی ادرنه ده پادشاه اولوب اوچ بچق ییل
سلطنت سوردی سماونه اوغلی قاضی عسکری ومیخال اوغلی محمد بیک بکلر
بکیسی ایدی آخر سلطان محمد اوزرینه عسکر چکوب وارد قده جمیع بکلری سلطان
محمده کلوب موسی چلبی صماقوده طوتلوب کاری تمام اولوب وسماونه اوغلنه
آیده بیک اقچه علوفه ایدوب اهل وعیالی ایله ازنیقه سوردیلر آخر سماونه اوغلنه
بعض اشرار متابعتیله سودای سلطنته دوشوب خارجلق ایدر پادشاه
آدملر کوندروب زغره ده طوتلوب سیروزده پادشاه کتوروب چارسوده صلب
ایدیلر مدت سلطنت سال ۸ مات عنه حضرت سلطان مرادخان ثانی وزراسی صاروجه
پاشا اوروج پاشا اسحاق پاشا شهاب الدین پاشا وغیرهم بونک زماننده
دوزمجه مصطفی پیدا اولوب یلدرم خانک تیمور جنکنده ضایع اولان مصطفی
نام اوغلی بنم دیو آخر تزویر ظاهر اولوب طوتیلوب ادرنه حصارینک

برجنه اصدیلر وقرمان اوغلی عصیان ایدوب عفو اولندی سمندره ومورهٔ فتح
اولندی وقیش ولری ونیجه ممالک فتح اولندی بعده سلطان مرادخان
سلطنتی اختیار دیله اوغلی سلطان محمده ویروب کندی مغنسیایه واروب
تقاعد ایتدی وفی ٨٤٨ سنه خلیل پاشا وزیری ومنلا خسرو قاضی عسکری ایدی
بعده یکیچری باشقالدروب ینه سلطان مراد تخته کچوب سلطان محمدی
مغنسیایه کوندردیلر ارکنه کوپریسی بنا ایدی وفی ٨٣ سنه مدت سلطنت وفاته
موسی چلبی روم ایلینه پادشاه اولدقده ادرنه ده اسکی جامع بناسنه
مباشرت ایتمشدی بنا یرا وزرینه کلدکده وفات ایدوب بعده سلطان محمد
ایله سلطان مراد زماننده تمام اولوب جمعه قلندی حضرت ابو الفتح سلطان
محمدخان غازی جلوس بر تخت وفی ٨٥٥ سنه مدت سلطنت عمرشی ١٥ سنه بناء
یکیحصار وفی ٨٥٦ سنه فتح قسطنطنیه وفی ٨٥٧ سنه اللی کون جنک اولوب اللی
برنجی کون چهارشنبه کونی فتح اولنوب جمعه کونی ایاصوفیه ده نماز قلندی
فتح ایتدوکی ولایتک نهایتی یلکه ولایت وکراماتک غایتی یوقدر بو
مختصره مناسب کلدوکی جمیعا ذکر اولنه ابتداء جامع سلطان محمد وفی ٨٦٧ سنه
انتهاء جامع شریف وفی ٨٧٥ سنه ملا کورانی وخضر بک وملا خسرو وخطیب
زاده وعلی قوشچی وملا فناری وحسن چلبی وخواجه زاده مشاهیر
علماسندندر وکلام نعم الامیر کم رسول الله امرندن صادر اولمشدر بو ملکک
حقنده در صاحب مائه در کرامات عجیبه وآثار بدیعه صاحبیدر رحمه الله
حضرت سلطان بایزیدخان غازی جلوس او بر تخت وفی ٨٨٦ سنه مدت سلطنت وفی ٣٢ سنه

تاریخ فتح اسلامبول ٠ بلدهٔ طیبه ٨٥٧ ٠ آخر فتوحات ٨٥٧ ٠ ظافر فتوحات ٨٥٧

عمرشی

24

محمود بک

عمرشی ٦٢ سنه ونداسی کوردک احمد پاشا جامع صاحبیدر ومسیح پاشا کلیبولیده
جامع ومدرسه سی واردر علاء الدین فناری روم ایلینه واناطولی یه قاضیعسکر
اولدی حاجی حسن زاده ومؤید زاده قاضیعسکر ایدیلر تاجی زاده محمود پاشا وده
مدرسلردن نشانجی اولمشدر جم سلطان قرماندن کلوب سلطان اوکنه خان
بایزید ایله جنک ایدوب صکره مصره واروب وحج ایدوب بعده وارد
وطور غوده کلرمیله یندخان بایزید اوزرینه کار زاده کلوب تکرار صکره
فرنکستانه فرار ایتدی وفی ٨٨٦ سنه شیخ حیدر اوغلی اسمعیل ظهور ایدوب بعض
عجم بکلرینی قتل ایدوب تبریزی الوب شاه عنوانیله معنون اولدی وفی ٩٨٨ سنه
سلطان سلیم باباسی اوزرینه عسکر چکوب چورلیده منهزم اولوب واره ندن
کمی یه بنوب کفه یه کیتدی وفی ٩١٨ سنه حضرت سلطان سلیم خان صاحب قران ابن بایزید
ولادت باسعادتی درامایه وفی ٨٧٢ سنه مدت سلطنت سنه شهر ٩ قرق التی
یاشنده پادشاه اولدی ادرنه یه متوجه اولوب چورلی یوزنه زجاج
مزاجلری منکسر اولوب اکله مرضنده وفات ایتدی هجرتک طقوزیوز
یکرمی سنه سنده شاه اسماعیل ایله چالدران اوا سنده ملاقات ایدوب
حرب وقتالده اشتغال اولندقده شاه اسماعیل مغلوب اولوب کریزان اولدی
هجرتک طقوزیوز یکرمی ایکیسنده منلا زیرکله قره پاشای قانصاو غوری
یعنی مصر سلطاننک الجیلکله کوندروب حلب قربنده مرج دابق نام موضعده
بولشوب عظیم جنک اولوب غوری اول جنکده دار فنادن دار بقایه آهنک
ایتدی بعده طقوزیوز یکرمی اوچ محرمنک اوچنده قاهرهٔ مصر فتح اولنوب

مولانا جلال الدین دوانی اوقوشدرصر
اهل موفق ومنشی اولدیغی طائفه ته اجلدن صر

سلطان مصر طومانبای آلە کتوریلوب باب الزّویلەدە صلب اولنری
خیربیك مقدّم اطاعت ایتمکین مصر حاکمی ایتدیلر واسلامبوله نزول بیوردیلر
و ۹۲۲ ده زیرك زاده ایلە کمال پاشازادە مصره وارلرقدە قاضی عسکرلری
ایدی وزراسندن پیری پاشا و قرمانی هرسك اوغلی احمد پاشا سنان پاشا
زینل پاشا وغیرهم حضرت سلطان سلیمان خان غازی بن سلیم خان ولادت
باسعادتلری ۹۰۰ ده تخت همایونە جلوسلری ۹۲۶ ده طریق معدلت سلوك
ایدوب وجادۀ انصافی مسلوك طوتوب کاه وبیکاه احوال رعایا وسپاهی
تفقّد بیوروب مرسم شاهانەلری ایدی آخر عمرلرندە شهادتدن روحلرینه رایحه
ایدوب منهیاتدن بالکلّیه معرض ومحرّماتدن متنفّر اولوب منع شراب وچنك
ورباب ایتمشلردی ورودس وبدون وبغداد بونلرك کبی نیجه بلاد فتح
ایدوب آخر سکتوار قلعه محاصره سندە علیل اولوب وفات ایتدی مفتی علی چلبی
کمال پاشازادە سعدی چلبی جوی زادە وحالا افضل العلماء خواجه چلبی آنلرك
عصری علماسینك مشاهیریندندر مدت سلطنت ۴۶ وزراسی پیری پاشا
ابراهیم پاشا ایاس پاشا لطفی پاشا سلیمان پاشا رستم پاشا علی پاشا محمد پاشا
حضرت سلطان سلیم خان ثانی بن سلیمان خان غازی مدّ الله ظلال
رأفته علی مفارق ابناء الزمان وسوّغ لوا اهل الایمان بسعادة وجوده
الی انقراض الامن والامان نظم چراغ سلطنت سلطان سلیم انشاه دریادل
که از نور جمالش مهر رخشانی کند حاصل شهنشاه بلند اختر سکندر رای رستم فر
شود در خدمتش چاکر هزاران سنجر و طغرل جسم لطیفی چشم اضداده شیر زیان

ودیره

ودیعه اوداده خورشید رخشان صورت لطف وقهرزبان تیغندن آمیخته وصفت
زهر وتریاق کفتار خنجرندن تعبیه قلنوب وبالجمله دور سلطنتلرنده بنای رباع مقلوع
وبنیان عیش وعشرت مرفوع ایدی انلرک دخی وقتنده اشتغال فرذیلك کارلری
وکفتار شیرین سویلك کمدارلری اولمشلر ایدی ولادت باسعادتلری ۹۲۹ ده
جلوس دولتمانوسلری ۹۷۴ ده وزیر آصف تدبیر ومشیر ضمیرلری حالا
حضرت محمد پاشا یسر الله له فی الدارین ما یشاء دور زمان عدالتقرارلرنده واقع
اولان فتوحات عظیمه نلك برسی قبرس در کم فتح مصره معادل هر برحصاری
استوارکی رفعت واستحکامده فلك ذات البروجه مماثل وبین طالع خرشید
لامعلویله درهای آهنینك فتردی مرفوع اولوب وتنزیله لعبین ونیچه قراللی مقهور
ومکسور اولمغین اکثر ممالکه خراج رواج بولوب بعده دخی یامغربده فتح حلق
الوادی بونلرك فتحی عدادنه داخلدر منبعدی نیچه فتح وظفر نیچه فتحلر ضم اولوب
وکسر عدوی هزار کسرلی منضم اوله سعادتلو پادشاه عالیجنابا همره نصیب
اولان ملك وسلطنت قیاصرۀ روم واکاسرۀ عجم وخواقین چین واساطین
دیلمیدن بلکه اقیال العرب وتبع یمنیدن وآل بویه وملوك سامانیه وسلاطین
سلجوقیه دە بر فردە نصیب ولمامشدر واولمازحق سبحانه وتعالی عمر عزیزیني
قدزلف خوبان کبی نشاط وسرور ایلەدور ودراز ووجود شریفلرینی سلامتده
جهانده فرید عدل وداد ایله سرفراز وممتاز قلیویرە آمین بحق النبی الامین
وتاریخ ملوك عجم دە بو بوبیت وصّافکلدر نظم ازکیومرث تا بعهد قباد
پس ازان با بکسری بوداد باز از عهد شاه نوشروان تا بصفار پاکشد بنیاد

بعد از ان دیلمی وساسانان • تا زمان بغزنیان شد شان • پس ز تاریخ ملک سلجوقی •
تا بخوارزمیان قرار افتاد • همچنین از زمان جنکیزخان • تا بیک روزکار مخلد باد •

لمنشیه

سکا عبرت دکلمی بو بجه عبود • قنده کیتدی بو دکلو ماه و سال •
فکر مستقبل ایله کیجدی کونک • حال ماضی یه قلمدی اقبال •

مسئله فی معرفة الحکماء جمله حکمادن بری لقمان بعض مورخلر عم زاده
ابراهیم خلیلدر دیرلر بسر باعورا اولور بعضیلر غلام سیاه بعضیلر
پیغمبردر دیرلر فیثاغورث کشتاسف شاکرد لقمان صاحبیدر و ندرء م
خواص اعدادلری استخراج ایتمشدر و آنه ارثماطیقی آدلو کتاب ایجاد
ایتمشدر صفوت جوهرندن نغمات حرکات افلاکی و اصول موسیقی ابداع
ایتدی جاماسب برادر کشتاسف شاکرد لقمان بقراط شاکرد فیثاغورث
بقراطیس شاکرد بقراط و جمله اساطین حکمادن بری هرمزدر حکایت
اولنور که هرمز حکیم فلک زحله صعود ایدوب اوتوز ییل فلک زحل ایله دائر
اولوب احوال فلکیاتی سائر اولدی بعده ارضه هبوط ایدوب علم نجومدن
خبر ویردی هرمزدن سؤال ایتدیلر علم حکمت ندر طباعک التام دیو
جواب ویردی مفتاح حکمت ندر دیدیلر پنه طباعک التام دیدی
طباع تام ندر دیدیلر روحانیت فیلسوفدر که کوکبیله متصل و مدبردر
دیدی اکابر حکما و متقدمیندندر سقراط شاکرد بقراطدر و معاصر
دارا در ارسطو شاکرد افلاطون بلیناس شاکرد ارسطو جالینوس
شاکرد بلیناس بطلیموس شاکرد بلیناس بزرجمهر حکیم مولانا لطفی مقتولی

لعمرو

رحمه الله حواشی مطالعده قوت نظریه و عملیه بخشنده یازدیکم کتب ارسطو
سابقا مورء ولایتنده آتنه نام قصبه نک کنیسه سنده معروف سنده ایدیکم زمان
سابقده قصبه مزبوره مستقر اعیان حکما اولوب ملوک یونانیدن بر ملک صاحب
عنوانک حکومتنده ایدی مأمون بن هارون الرشید که عقل و فراستده فرید
و رشد و کیاستده وحید ایدی دیدیکه حکمانک اسرار علومنه واقف
و استاد مخدراتک کاشف اوله کتب ارسطویه راغب و جمله سنی ملک
مزبوردن طالب اولدی ملک خلاف و طغیان ایدوب مأمون دخی غضبان
و پریشان جمع عساکر ظفر نشان قیلیجق بو خبر مهابت اثر ملک یونانه منعکس
اولوب بطارقه و رهابین و شیاطین قریب بلکه بو ییله تلقی ایلدیلر که دین
مسلمینه کسر و انهدام ایرشوب فرق متخالفه یه انقسامک دیلرسک کتب مزبوره
بالتمام ارسال ایله ملک استحسان ایدوب کتب مخزونه مأمونه کوندردی بعده
مترجمینه حنین بن اسحق و ثابت بن قره و بونلرک غیریسین جمع ایدوب
و تراجم متخالفه ایله ترجمه قلدیلر و اول تراجم اطناب و تطویل اوزره ایدی
و تلخیص اولنمیوب تا حکیم فارابی زماننه دک بطون دفاترده قالوب
خفی رسوم اوراق مندرس اولمغه مشرف و ناظر اولدی بعده اول عصرده
ملکی منصور بن نوح سامانی فارابیدن اول ترجمه لرک تهذیب و تلخیصی
طلب ایدوب فارابی دخی التماسه اجابت ایدوب و بازدیغی کتابه تعلیم
ثانی دیو آد ویردی اوسببدندرکه کندویه معلم ثانی ایله ملقب اولدی
بعده کتاب فارابی و سائر تراجم اصفهانده حیوان الحکم آدلو بر کتابخانه ده

مخزون اولمشیدی تا اول زمانده که سلطان محمود سبکتکین اوغلی سلطان مسعود
غزنوی شیخ ابو علینک طبابتی ایچون طلب ایدوب وزیر مقرب ایدتدی
واول خزانه کتبی شیخه تسلیم ایتدی وهنوز تعلیم ثانی فارابینک تألیف
وتصنیفی مسوده سیله ایدی هنوز بیاضه اولنمش ایدی زیرا فارابینک تألیف
وتصنیفه رغبتی وتألیفاته عزت ودولته التفاتی یوغیدی اهل تجرید ایدی پس
شیخ ابو علی اول کتبدن شفاسنی انتخاب ایتدی بعده کتابخانه یه آتش دوشوب
جمیع اوراق یاندی مأخذ مصنفاتی معلوم اولمسون دیو حرقی ابو علیه تهمت ایدرلر
اما بهتان وافترادر زیرا شیخ مواضع عدیده ده کتاب شفا تلخیص تعلیم ثانی
دیمشدر وحکمتی اول کتابخانه دن اخذ ایتدوکنه معترفدر اما معلم اول یعنی
ارسطالیس درکه ارسطو آنک مرخمیدر افلاطونک شاکردیدر اولا موسس
بنیاد حکمت ومشیّد ارکان معرفت اولدر اول سببدن معلم اول اسمنه محل
اولمشدر ورئیس مشائیاندر ومشائیین اندرکه حکمت بحثیه یی جناب
افلاطوندن سؤال وجواب وقائم واکتساب طریقیله اخذ ایتمشلردر ومشاؤن
ایله وجه تسمیه اولدرکه خدمت افلاطونه کلورلرکیدرلردی اما حکمت
اشراقیه صاحبی که انلره اشراقیون دیرلر بونلرك خلفیدر آنلر ارباب عزلت
وملازمین خلوت کسنه لر ایدی صوفی صاف نهادلرکبی فوادلری
دائما جناب ربّ بی شلدن ربّانی اشراق نور هدایتله استفاده ایتمشلردر
اشراقه نسبتلرینه حکمت ووجه تسمیه لرینه اشارتدر بودر روایت درکه
ارسطو وقتاکه حکمت بحثیه یی افلاطوندن اخذ ایتدیکی تمهید قواعد

وتقریر

27

وتقریر فوائد قلمه متصدی اولدی بونیز اول فن حکمت مکتوب ومدون
دکلدی اکرچه بعض رسائل متفرقه رمز وایماء ولغز ومعما طریقی اوزره واقع
اولمیشدی زیرا متقدمین علم حکمتی وسائر علوم خفیه مثلا کیمیا وعددکبی
ابناء حکمادن غیره افشا ایتمزلردی علم وراثتله اولوردی راستله اولمزدی
پس بونک بو غرضی افلاطونه عرض ایتدی افلاطون ایتدی ان الرید
ان تفشی سر الحکمة التی کتمته الحکماء الی زماننا هذا یعنی دیلرمیسن که سر
حکمت اشیایی افشا ایدوب حکمانک علم مکتومنی معلوم جهلا ایده سن ارسطو
ایتدی بر وجهله ایدیم که ابکار معانیسی نامحرملره عرض دیدار قلمیه افلاطون
اجازت ویروب ارسطو اصول حکمتی ابواب وفصول اوزره اختصار وایجاز
وتعمیه والغاز اسلوبی اوزره ترتیب قلوب بعده قوت قریحه سندن فن منطقی
اختراع ایدوب فن حکمته آلت قیلدی پس معلم اول ایله ملقب اولمغه سبب
خصوصیت بو ایدی ومعلوم اولدکه حکماء مشائیون نبوته منکرلردر دیو سوء
ظنه مصر اولمقدن حذر کرکدر زیرا اکثر مشائیون اثبات نبوته متحیردر
افلاطون الهی نک نبوتی مرتبه ظنه منتهیدر نتکم بعض احادیثده واقعدر که
اصحاب رسول الله دن بریسی اسکندریه یه سفر ایدوب عودت ایدنجه کلوب
مجلس رسول الله علیه الصلوة والسلامه کوردیکی عجایبدن سؤال اولنوب دیدیکه
بر قوم کوردم سیاه پوشلرکه افلاطونک ذکرین اکثار ایدرلر بعض اصحاب
رسول افلاطونه لعن ایتدیلر رسول الله دخی نهی ایدوب ایتدی لا فان افلاطون
کان نبیا جهله قومه بعده لعن ایتملک تحقیق افلاطون نبی ایدی قومی

آنی بلمدی وسقراطك بو تنده علمادن وحكمادن قول وارددر افلاطونك
خود آنك شاكردیدر لسلسلهٔ سقراط لقمانه منتهیدر كه حضرت داود علیه
السلامك صاحبیدر وبالجمله سلسلهٔ اشراقیّون ومشائیون جمله اصحاب
سفارتیّه منتهی در بو تقدیرجه بونلر ملل انبیادن بر ملّتی ملتزم دكل
ایدوكنه جازم اولمق لازم دكلدر ملتزم اولدقلری تقدیرجه دخی كفرلازم
كلمز زیرا انبیای سالفه نك نبوّت عامّه لری یوغیدی توصّل الی جناب
الله خود بدون الانبیاء ممكندر اویس قرنی حضرتری كبی مثلا محقّق
كلام اكابر حكما مطلقا كفره نسبت اولنمق لازم كلمز مذكور اولان حكماء
دولت محمّدیّه دن مقدّم اولنلردر امّا حكماء اسلامیون كه زمانلری دولت
محمّدیّه موافقت ایتمشدر انلر ملتزم شریعت ومقتبس انوار حقیقتدر مثلا
ثابت بن قرّه كندی وفارابی وابن سینا كبی مولانانك كلامی تمام اولدی
ظاهر مولانانك مراد بودر كه ملتزم شریعت دیدوكی حكما اهل شرع جمیع
امور شرعیهٔ اعتقادیه ده موافقت ایتمشدر والا الحذر انلره متابعتدن
والله اعلم

علم حكمت

علم حكمت واسطهٔ عقد علوم ودرّهٔ تاج سلاطین رسومدر
نتیجهٔ كمالات انسانیّه ووسیلهٔ معارف سبحانیّه در ومن یؤت الحكمة
فقد اوتی خیرا كثیرا وعلم حكمت بر علمدر كه موجودات خارجیه نك
احوالندن بحث ایدر نفس الامرده واقع اولدیغی وزره طاقت
بشریّه مقدارنجه موضوع حكمت موجودات خارجیّه در كتب مصنّفهٔ

حكمت

حكمت مختصراتندن هدایت الحكمه اثیر الدین ابهرینك كه مولانازاده انی
شرح ایتمشدر ومبسوطاتدن اشارات ابو علی ومطولاتدن شرح اشارات امام فخر رازی وشرح
نصیر طوسی ومحاكمات قطب الدین رازی وشفا وحكمت الاشراق سهروردی
معلوم اولدی كه علم حكمت ایكی قسمه منقسمدر زیرا حكمت كه موجوداتدن بحث
ایدر كوره لم اول موجودات بزم قدرت واختیاریمزه مدخلی اولمجق
اولوبدر حكمت عملیه دیرلر واكر قدرت واختیاریمزك مدخلی یوغیسه اولور
حكمت نظریه دیرلر حكمت عملیه دخی اوچ قسمدر اكر شخص واحدك اعمالنه
تعلق ایدرسه علم اخلاق دیرلر بو علمدن مقصود اكتساب فضائل واجتناب
عن الرذائلدر اكر اعمال اهل منزله تعلق ایدرسه علم تدبیر منزل دیرلر بو علمدن
مقصود اولجماعتك مواسنتیدر اكر بر شهر قومنك احوالنه تعلق ایدرسه
علم سیاست دیرلر بو علمدن مقصود نظام احوال رعیتدر بونلره دخی
كتب مدوّنه چوقدر امّا جمله سندن شریعت نبویّه غنا ویرمشدر حكمت
نظریّه دخی اوچدر زیرا موجوداتدن بحث مطلقا مادّه دن منزّه اولورسه
علم الهیدر حیث بحثده منزّه اولورسه ریاضیدر مطلقا مادّه دن منفك
اولمسه طبیعیدر بعضیلر منطقی دخی حكمتدن مندرج قلدیلر وجه آخر ایله بو جملهدن
غرض تحصیل اعتقادات صحیحه در كه وسیلهٔ سعادت ابدیّه وواسطهٔ سیادت
سرمدیّه اوله ومن وقف علی حقائق الحكمة فقد فاز فوزا عظیما وملكا
كریما جعلنا الله وایاكم من الفائزین **مسئله** جسم نه دن مركبدر
جواب جسم عند الحكماء صورت وهیولادن مركبدر صورت ایله هیولا ایكی جوهردر

ملك وسلطنت وانتظام سلسلهٔ عقد مملكت و صر

که بری برینه حال و محل اولمشدر هیولی محل صورت حالدر هیولی قابل صورت
مقبولدر زیرا اکر صورة جسم هیولادن وصورتدن مرکبدر ولمزسه جزء لا یتجزی
دن مرکبدر اولور جزء لا یتجزی مذهب حکماده منفیدر بعضیلر انکا جوهر فرد دیرلر
جوهر فرد بر جوهردر که انقسامه قابل اولمیه اصلاً وقطعاً وکسراً وفرضاً
ووهماً جوهر فردک نفینده حکمانک ایتشبودر دلائلی بودر که جوهر فرد متحیزدر
وهر متحیزک جانب یمینی جانب یساره مخالفدر پس جوهر فردده ایکی
جانب حاصل اولیجق انقسامه وهمی قابل اولور دیرلر اما حکمانک
بو قولی مردود شرع مبیندر ومجرد اهل یقیندر زیرا اثبات هیولی وصورت
سوء داسی نفی فاعل مختاردر نعوذ بالله من سوء الفهم ونقصان الافکار
بعده اصل مقررلری اوزره سلسلهٔ ممکناتک وترتیب اسباب مسبباتک
بیان ایدوب دیرلرکه مبدأ اول جل ذکره واحددر من کل الوجوهدر واحد
من کل الوجوهدن صادر اولمز الا واحد صادر اولور اول واحد عقل
اولدر پس عقل اول ذو الجهتین اولوب جهت وجوبندن عقل ثانی
صدور ایدوب جهت امکانندن فلک اول ظهور ایتدی عقل ثانینک
دخی جهت وجوبندن عقل ثالث وجهت امکانندن فلک ثانی صادر اولدی
ثم وثم عقل عاشر وفلک تاسعه وارنجه ترتیب مذکور اوزره
افلاک تسعه نفوس یا کلری وعقل درلرکلریله صادر اولدیلر وعقل
عاشر اولدرکه انلر روح ایله تعبیر ایدوب یوم یقوم الروح قولنده
که روحدن مراد اول روحدر دیرلر عقل فعال دخی دیرلر عالم عناصرده

موثر

مؤثر ارواح بشریه مفیض ومدبردر ولسان شرعده قلم ولوحدن مراد
عقل اول ایله عرش اعظمدر دیرلر بعده عقل عاشردن که عقل فعالدر
هیولای عناصر وحرکات فلکیه سببیله اولان استعدادات مختلفه نک
تعاقبی سببیله صور متعاقبه ظاهر اولدی بعده هیولای عناصردن معادن
صادر اولوب بعده نبات بعده حیوان بعده نتیجهٔ مقدمات ابداع وایجاد
ومقصود امتزاج عالم کون وفساد خلاصهٔ مقدور وزبدهٔ امکان یعنی
انسان ظهور ایدوب کرامت خلافت ایله مکرم قلندی اما اثبات عقول
عشره شرعه ناموافق واصول اسلامیه یه نامطابقدر لمنشئه
تا کی چو حکیمان ضلالت ثمره ، نفی جزء واثبات عقول عشره ،
ابما ذکوا کبی نجه بو نظره ، بر نور یقین حاصل ایده کور بصره ،
محصل عالم آفرینش اوچ قسمه منحصردر قسم اول بخشنده ناپذیرنده
یعنی فاعل غیر قابل عقول ونفوس ملائکهٔ مقربین کبی که ظلمات هیولانیه
وکدورات جسم وجسمانیه دن منزه ومقدسلردر انلر وساطتلریله
فیض واهب المقصود ذرات مکنونات علویه وسفلیه یه متواتر ومتکرر
ایتشور قسم ثانی پذیرنده نابخشنده یعنی قابل غیر فاعل انلر اجسام
ظلمانیه دخانیه در که عالم کون وفساددن فی الحقیقه معدوم ولمردر اما
ظاهرده موجود نمایش طوترلر قسم ثالث هم پذیرنده وهم بخشاینده
یعنی هم قابل هم فاعل کثیف ولطیفدن مرکب عالم غیب عالم شهادت
ما بیننده منقلب اطوار متنوعه جهت واحده دن داخل ومراتب متعدده ده

ونقوش متكثره يه قابل موجود كامل يعني نوع انسانيدركه ما فوقنده اولان ملأ
اعلادن فيضان عنايتي قابل اولوب ماتحتنه واصل قيلور وجوده مستحق جلايای قدسيه
ولايه حضرت انسان اولدر في الحقيقة موجوده موجود نما اولور اما قچن جا مطبيعته افاده
ولذائذنه هوا نده دلداده اوله في الحقيقة معدوم ومعدومه نما ايشينده اولور **مسئله**
في نفس الانسانيه **جواب** تفسير كبير صاحبي قولنجه انسان اجزاء جسمانيه نورانيه
دركه هيكل محسوسه يعني كوزينه قالب مخصوصه سريان ايتمشدر ماء وردن ورده
ونار دن فحمه سرايتي كبي وهر شخصك انا فعلت كذا ديدوكي زمانده انا
ضميري ايله اشارت ايتدوكي حقيقت اول حقيقتدركه هيكل محسوسه وقالب
مخصوصه كلدر زيرا هيكل محسوس شخص واحدا وزره باقي قالمز اجزاء بدنيه
متصل عهد طفوليتدن زمان شيبه دك زياده ونقصان اوزره اولور انسان خود
من حيث هو انسان زياده ونقصاندن سالم واخر عمرينه وارنجه برامر دائمدر
پس انا لفظي ايله اشارت اولنان هيكل كثيفه مغاير بر جسم لطيف اولمق
لازم كلور قول مزبور مولانا كمال پاشا زاده نك مختاريدر اما مذهب
حكما دكلدر زيرا قول حكماده نفس ناطقه انسانيه ماددن مجرددر
جسم دكل جسماني دكل لامكانيه در اشارت حسيه قبول ايتمز بدنه
منطبع وداخل دكلدر تعلق تدبير ايله متعلقدر وبو قول متكلميندن امام
غزالي قولنده مقبوليدر وصوفيه مكاشفينك مشهوديدر شرح مواقفده
مسطوردر اما تجرد نفسه قائل اولمق نفي تجرد الهي نافيدر بعضه معلوم
اولدكه نفس ناطقه ده قوت عاقله مثبت اولور اول قوت ايچون مراتب

اربعه واردر مرتبه اولى قوت عاقله نك مبدا فطرتده صور معقولاتدن
بالكليه خالي اولديغي مرتبه در بو مرتبه يه استعدادي اوليديغي حالده وبو مرتبه يه
عقل هيولاني ديرلر صورتدن خالي اولان هيولايه تشبيها ولنور مثلا صبيانك
عقلي كبي بعده استعمال الاته قادر اولور حواس ظاهره كه وحواس باطنه سي
تصرف ايدكدنصكره انكچون علوم اوليه حاصل اولور ونظرياتك كسبنه استعدادي
كامل اولور اول مرتبه يه عقل بالملكه ديرلر بعده قوت عاقله ده مقبولات
نظريه نك دكسيله مخزون اولوب قچن استرسه كسب جديده استحضارينه قادر
اولور اول مرتبه سنه عقل بالفعل ديرلر بعده قوت عاقله ده معقولات نظريه
مخزون اولدقدنصكره متصل مشاهد ومستحضر اولور اصلا ذهول ايتمز
ومشاهده سندنصكره زائل اولمز اول مرتبه سنه عقل مستفاد ديرلر زيرا قوت
عاقله ده اول مرتبه عقل فعالدن مستفاد اولور اكا قوت قدسيه ديرلر يعني
عقل بالملكه نك نهايتي مرتبه سيدر شرح اشاراتده يازر آيت نورده مشكاتدن
مراد مرتبه اولى در زجاجه دن مراد مرتبه ثانيه در مصباحدن مراد مرتبه
ثالثه در نور على نوردن مراد مرتبه رابعه در تحقيق حقيق بودركه حقيقت
انسانيه نفس الامرده شيء واحددر آنك ايچون مراتب مختلفه وعبارات
متنوعه واردر مدبر بدن اولديغي اعتبار ايله نفس ناطقه ديرلر وذو الجهتين
اولديغي اعتبار ايله يعني برجهتي مبدأ كل وبرجهتي نفس حيوانيه يه ناظر اولوب
بين الجهتين منقلب اولديغي ايچون قلب ديرلر نفس حيوانيه اعراض ايدوب مبدأ
كل جهتنه اقبالي اعتبار ايله عقل ديرلر وحيوة ذاتيه سي اولوب حيوة بدنه سبب

وقوای بدنیه اندن مکتسب ولر یعنی اعتبارله وجهتلر مذکوره تینک ذهول ایدکن
انواع صفات بجانیه بالذات کندو ذاتنده بولر یعنی اعتبار یله روح دیرلر
الی غیر ذلک من العبارات والاعتبارات ذکر اولنان اصولی اکثر علمای شرع
قتنده مقبولدر **مسئله** نفس انسانک خانه بدن خراب اولدقده اکا مرجع
ومآب نه در **جواب** اکابر حکمای متکلمین قتنده نفوس مجرده انسانیه نک
حدوثی متفق علیه اولدیغی کبی بعد خراب البدن بقاسی دخی متفق علیه در اما
حکمادن روحی مزاجدر دینلر قولنجه بعد خراب البدن فناسی لازم کلور و بو مذهب
مذهب مردوددر اکرچه قدمادن افلاطون و غیریسی قدم نفسه ذاهب اولمشلر
زیرا ابطال تناسخ و عدم و تقی حدوث نفسدر بعده نفس ناطقه نک
بدنه تعلقندن حکمت باعثه تحصیل مطالب فائقه و تکمیل کمالات لائقه در طاقت
بشریه مقدارنجه لکن نفوس بو خصوصده مراتب مختلفه اوزرینه در مرتبه اولی
مرتبه سعدای فائزین و عرفای واصلیندر نفوس بشریه یه ممکن اولان معارف
انلره حاصل اولمشدر تاره قوت نظریه و تاره قوت عملیه جمیع فیجی که
شواغل بدنیه دن مستخلص و کدورات هیولانیه دن مصفا و مقدس اولدیلر
درجات دولت و سعادتده ارتقا و لذات علیایه اتصال و انتما ایدرلر
مرتبه ثانیه اول طائفه مرتبه سیدر که آنلره جمیع مطالب ممکنه میسر اولمشدر
و بو طائفه اوچ قسمدر بر قسمی شول نفوس صالحه در که آنلرک مرآت
استعدادلرنده بعض صور مطالب عالیه جلوه کر اولمشدر اما اضداد
مطالبک کسبنه اصلا استعدادلری یوقدر اول نفوسه نفوس بُلْه دیرلر

اما ارسطو و متأخریندن
ابوعلی و غیریسی حدوثنه قائل
اولمشلردر صح

دهم

وهم فی سعة من رحمة الله انلر دخی قیود بدندن ایله مقید اولمیجق سعادت
لائقه لریله مستسعد اولورلر رسول الله صلی الله علیه وسلم حدیث شریفنده بیوردیلر
اکثر اهل الجنة البله دیدوکی بونلردر دیمشلر و ابوعلی اشاراتنده مشیردر که
البلاهة ادنی الی الخلاص من فطانة بتراء ایکنجی قسمی شول نفوس جاهله در که
مطالب حقه نک اضدادندن غیریسی نه ادلرنده برشیء متمکن اولمامشدر اما
جهل مزبور کیفیه راسخه دکلدر مثلا اعتقادات عوام مقلدین کبی
اسبابدن بر سبب ایله زائل اولور بونلر تعذیب دائم ایله معذب اولمازلر
اوچنجی قسمی نفوس اشقیادر که آینه فکرتلرنده امور نفسانیه نک نقاشی
غیری نقش نمایش بولمامشدر و جهل مزبورلری کیفیت راسخه در که ازالیه قابلیت
یوقدر اولئک الذین اشتروا الضلالة بالهدی فما ربحت تجارتهم وما
کانوا مهتدین **لمؤلفه** بو نکته بلنمز کنایاتده بو حکمت دویلمز اشاراتده
اچلمادی بر کسیه بو قفول نه مفتاحله نه فتوحاتده

علم هیئت

علم هیئتک بین العلوم قدری هماکبی برتر و مرتبه سی طاق عرش
برابردر انظار دقیقه و افکار دقیقه صاحبلری بو علم شریفه مائل و علو شانینه
قائللردر که شرف علم شرف معلوم حسبیله در تعریفنده علم هیئت بر علمدر که
اجرام بسیطه نک علویه و سفلیه سنک احوال و اشکالی و اوضاعی و مقادیری
و ابعادی انکله معلوم اولور موضوعنده علم هیئت اجرام مزبوره دن
هیئت مذکوره ایله اما علم هیئت کاه اولور براهین ایله مذکور اولور

اول تقديرجه علم هندسه يه موقوف اولور كتب مختصره سندن مجسطيدر
امام ابهرينك متوسطى سندن ابن افلحك مبسوطى سندن قانون مسعودى
كه ابوريحانكندر اما علم هيئت براهينى ايله مذكور اولمسه هيئت بسيط
ديرلر مختصر هيئت بسيطه دن تذكرهٔ خواجه نصر الدين طوسى وملخص جغمينى
مبسوطه دن نهاية الادراك قطب رازى وجغمينينك شروح مفيده سندن
شرح فضل الله عبيدى وشرح كمال الدين تركمانى وشرح قاضى زادهٔ رومى
كه اجود شروحدر وكتب مختصره سندن مولانا على القوشجينك فتحيه سى ومولانا
سنان شرحى وميرم چلبى شرحى كه مصنفك دختر زاده سيدر وبطليموسك احوال
مساكنه جغرافيا آدلو كتابى واردر وبو علمك شرفنه كلام الله شاهد
كافيدر كه وارد اولمشدر الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَى جُنُوبِهِمْ وَ
يَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا علم مذكور
تفكر في خلق السموات ايدوكنه شبهه يوقدر وبعد التفكر بو نظام مستو
وبديع الاسلوب ايله سياراتك حركاتى وثوابتك سكونى وهر برينك
اوضاع مخصوصه سى بر حكمت خفيه يه مشتمل اولديغنه شهود كامل المشهود
اولبجق الله تعالينك قدرتنه نه مرتبه وقوف حاصل اولديغى ظاهردر اما
فخر الدين تفسير كبيرنده بيوردى كه عمر بن خيام عمر اسيرى اوكنه بركون
مجسطى قرائت ايدركن فقهادن بعضى اول مقامده كذار ايدوب مباحثه
لرينه واقف اولدقده اعتراضا بو قرائت ايتدككز فن نجه فنّ مستطابدر
ديو سؤال ايدر منبولر جوابنده أَفَلَمْ يَنْظُرُوا إِلَى السَّمَاءِ فَوْقَهُمْ كَيْفَ بَنَيْنَاهَا

الآية

الآية تفسيرلرنده اوقودى ديرلر باخصوص علم مواقيت وعلم تقاويم موقوف
عليه اولمشدر ايكيسى دخى شرعيه دينلور **مسئلة** فى عدد الافلاك وهيئاتها
جواب معلوم اولدكه اجزاى بسيطه ايكى قسمدر قسم اول عناصردركه
ارضدر مادر هوادر ناردر قسم ثانى اجرام فلكيه در افلاكى مذكور
اولان اجرام كواكبدر پس جسم بسيط اذا خلّى وطبعه فهو كروى الشكل
اولمق اقتضا ايدر بو تقديرجه عناصر اربعه واجرام فلكيه جمله سى كروية
الاشكالدر زيرا جمله سى بسائطدر بعده عدد افلاك يكرمى دوردر والتيسى
فلك تدويردر سكزى خارج المركز اونى داخل المركز فلك تدويرنده دخى مركزى
مركز عالمدن خارجدر اما خارج المركز دينلمسى اصطلاحا اولنمامقدر وبو يكرمى دردت
فلك طقوزى افلاك كليه در ماعداسى بو افلاكك داخلنده جزئيات وتوابع
دوشمشلردر ومذكور اولان افلاك تسعه نك وعناصر اربعه نك كره لرى
برى برينى محيط اولمشدر مثلا جمله سى شكل پيازه تشبيه ايتمشلردركه قابلر
برى برينى محيط اولوب مابينلرنده بوش محل يوقدر نيتكم افلاك تسعه نك
وعناصرك دخى مابينلرنده خلا يوقدر ديرلر بو جمله نك وسطنده كرهٔ ارض
ساكندر وجمله سنك مركزى واحددر اما ارض ثقيل مطلقدر اولى يعنى جوانبدن
تدافع حسبيله مركزه متصلدر آنك مافوقنده مادر زيرا ماء ثقيل مضافدر
ثقلى هوايه نسبتله در ارض محيطدر اما احاطهٔ تامه ايله دكل مانك فوقنده
هوادر خفيف مضافدر خفتى ناره نسبتله در مايى محيطدر مافوقنده ناردر
خفيف مطلقدر مافوقنده فلك قمردر آنك فوقنده فلك عطارددر

انك فوقنده فلك زهره در انك فوقنده فلك شمسدر انك فوقنده
فلك مرّیخدر انك فوقنده فلك مشتریدر انك فوقنده فلك زحلدر
انك فوقنده فلك ثوابتدر انك فوقنده فلك الافلاكدر فلك اعظم
دخی دیرلر فلك اطلس دخی دیرلر کواکبدن خالی اولدیغیچون جمیع اجرامی
محیطدر محدّد جهاتدر ماوراسنده نه خلا ونه ملا واردر بو ذکر اولنان
اجرام عالم اطلاق اولنور که ماسوی الله معناسنه در صورت مزبوره اوزره
که صورت مذکوره یازلمشدر غفلت اولنمیه بو محلده صورته نظر اولنه

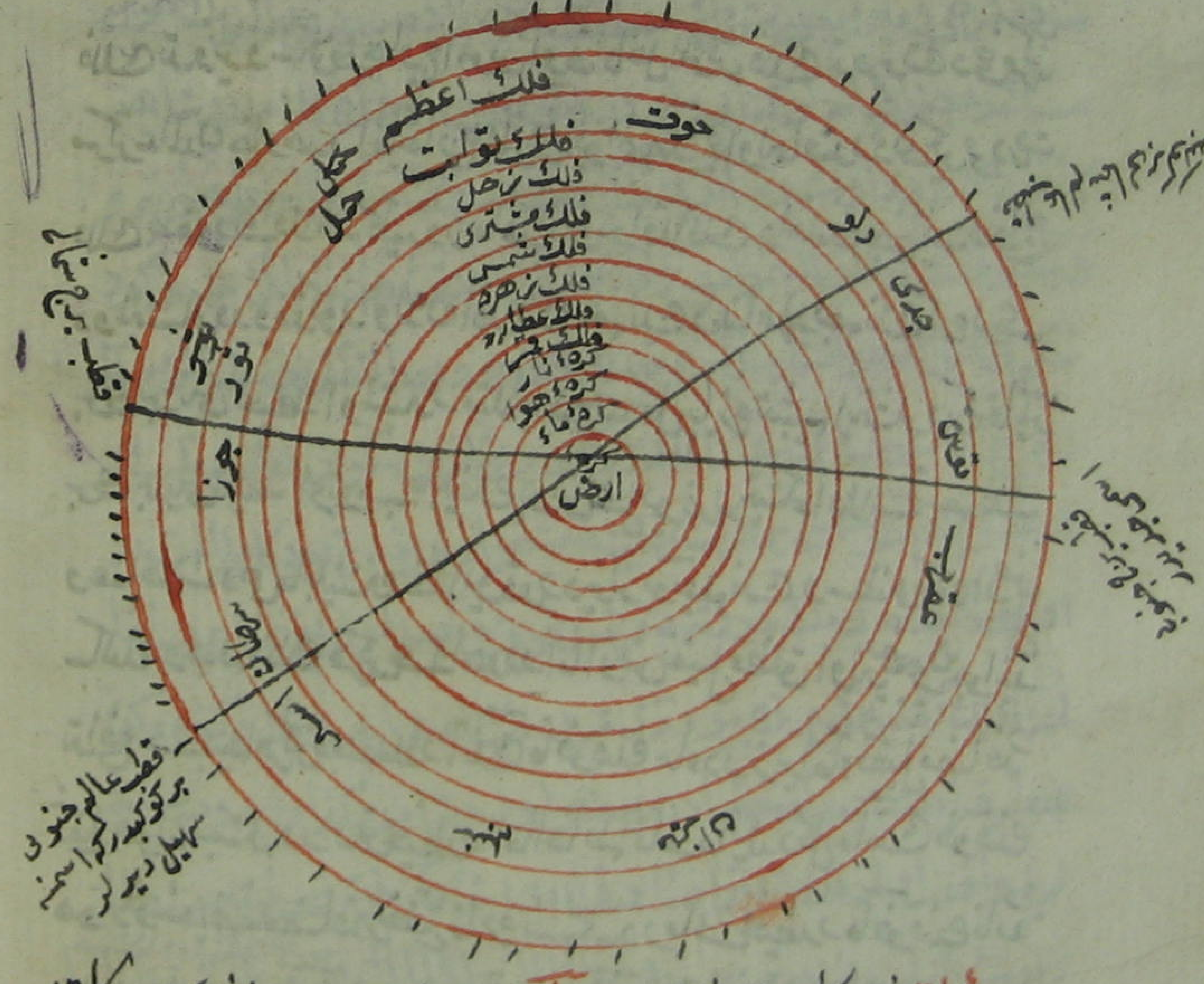

مسئله فی حرکات الافلاك جواب معلوم اوله که افلاکك حرکاتنه

بو مختصرده وقوف میسّر دکلدر اما ذکر اجمالی بودر که ارضی شامل اولان افلاکك
حرکاتی ایکی قسمدر قسم اول مشرقدن مغربه دوران ایدر قسم ثانی
مغربدن مشرقه کیدرلر ایدی وقسم اولده افلاك اربعه مشترکلردر اول حرکت
فلك اعظمدر که حول مرکز عالمده شرقدن غربه حرکت ایدوب بر کون بر کیجه یه
قریب مدتده دوره سی تمام ایدر وفلك اعظم کندو حرکت ذاتیسیله حرکت ایدر و
سائر افلاك بالعرض بونك حرکتی ایله حرکت ایدوب شمس وسائر کواکب طلوع
وغروب ایدوب بونك سببیله در وفلك اعظمك حرکتنه حرکت کل وحرکت اولی
دیرلر وقطبلرینه قطب عالم دیرلر وقطبین مابینده اولان خطه محور دیرلر
مثلا دولابك ایکی منزله سنده در وقطبی دولاب ایکی نك اوجلری
دوردیغی محله دیرلر بیل اول خطه مفروض محور دیرلر بر طرفی قطب شمالی
وبر طرفی قطب جنوبیدر قطب شمالی بر کوکبدر که ترکیده دمور قزق دیرلر
عربیده جدی دیرلر اما بعضیلر قولنجه بروجده اولان جدیدن امتیازیچون
بو کا جدی بنات نعش دیرلر وقطب جنوبی دخی بر کوکبدر که اسمنه سهیل دیرلر یمن
ارضنده طالع دکلدر غایبدر قطب شمالی افقدن نه قدر مرتفع ایسه اولدخی
جنوبدن اول قدر منحط اولور مثلا بر کمسنه جنوب طرفنه خط نصف نهاردن
التی ایلق یول کتسه سهیل دخی افق جنوبیدن طلوع ایدر دیرلر وسهیل مرتفع اولدیغچه
قطب شمالی غروب ایدوب منحط اولور ارضك کریتی بورادن ظاهردر وفلك
اعظمك منطقه سی یعنی میانسنده دائره عظیمه سی اوچیوز التمش جزؤه تقسیم
اولنمشدر هر جزؤه بر درجه اطلاق ایدرلر یعنی فلك اعظم اون جزء مقداری

یعنی فلك بروجه اطلاق ایدرلر
اعظم اول حرکت مقداری
دورانیدکده حد

دور ایتدیکده بر درجه تمام اولور هر درجه التمش دقیقه یه تقسیم اولنور وهر دقیقه
التمش ثانیه یه وهر ثانیه التمش ثالثه یه الی غیر ذلك روابع وخوامس وادنجه
پس دائرهٔ فلك اعظم برکون برکیجه ده دوره ابتدا ایتدیکی موضعه کلمز اول حل
اولور زیرا برکون وبرکیجه یکرمی درت ساعتدر دائرهٔ اعظم ایسه اوچیوز التمش
جزءدر هر جزء بر درجه ده تمام اولیجق اوچیوز التمش درجه تمام اولور واوچیوز التمش
درجه خود یکرمی درت ساعتدر زیرا هر ساعت اون بیش درجه در وحرکت
فلك اعظم اوچ نوع اوزره در برنجیسی دولابیه درکه خط استوا دیدکلری
موضعده اولورکنش انك سمت راسدن مرور ایدر دائما وبرنجیسی رحویه در
ارض تسعینده اولورکه کنش آنده دائرهٔ افقدن مرور ایدر دکرمن آسیاب کبی
وبرنجیسی حمائلیه در بلاد ثلاثه یه قریب اولان مواضعده که کنشك دوری
بند حمائل کبی اولور قسم ثانی مغربدن مشرقه اولان حرکتدر مثلا فلك ثوابتك
حرکتی کبی که فلك اعظمه مقابل حرکت ایدر مبدا حرکت اول برج حملدر اما حرکتی
حرکت بطیئه در اول اجلدن متقدمین اصلا حرکتی یوقدر دیمشلر اما متاخرین
سنهٔ شمسیه ایله التمش التی سنه ده بر درجه حرکتی مشاهده ایتمشلر وفلك
ثوابت وفلك البروج ومنطقة البروج دخی دیرلر زیرا فلك ثوابتك اجزاسنی
اون ایکی قسمه منقسم قیلوب هر قسمه برج دیمشلر وهر برجده واقع اولان کواکب
مجتمعه نك شکلنه مناسب بر اسم وضع ایتمشلر نجومیلر بیوردلر برج اول حمل
برج ثانی ثور برج ثالث جوزا برج رابع سرطان برج خامس اسد
برج سادس سنبله برج سابع میزان برج ثامن عقرب برج تاسع قوس

برج

34

برج عاشر جدی برج حادی عشر دلو برج ثانی عشر حوتدر وفلك
البروجك قطبلری قطب عالمه مغایر ومحوری محورینه مخالفدر اول سببدن
منطقه سی یعنی میاننده دائرهٔ عظیمه سی فلك اعظم منطقه سیله تقاطع ایدر نیتکم
محور محوریتی قطع ایتدوکی کبی شکل سابقده ظاهردر زیرا بری بری ایچنه
ایکی حلقهٔ عظیم وضع ایتسك که محورلری وقطبلری مغایر اوله البته بری بریله
تقاطع ایتملی مقرردر بعده اکرچه فلك زحلك دخی حرکت یومیه سی فلك
اعظم ایله شرقدن غربه در اما فلك اعظمك حرکت طبیعیه سی غربدن شرقه در
هر بر کون بر کیجه ده ایکی دقیقه واوتوز بیش ثالثه عکسا حرکت ایدر بعده مشترینك
فلك حاملی ایله حرکت ایدر حرکت غربیه سی دورت دقیقه اللی طقوز ثانیه اون التی
ثالثه در حامل مریخك حرکت غربیه سی اوتوز بر دقیقه ویکرمی التی ثانیه وقرق
ثالثه در شمسك حرکت غربیه سی هر کونده وکیجه ده اللی طقوز دقیقه سکز ثانیه
یکرمی ثالثه در کنده منطقه سنك اجزاسندن زهره نك حاملی ایله حرکت غربیه
اللی طقوز دقیقه سکز ثانیه یکرمی ثالثه در عطاردك بر درجه اللی سکز
دقیقه اون التی ثانیه قرق ثالثه در قمرك یکرمی درت درجه ایکی دقیقه
اللی اوچ ثانیه یکرمی ایکی ثالثه در یعنی ذکر اولنان سیارات سبع هر کون
فلك اعظمك منزلی ایله شرقدن غربه دوز ایلرکندر وحرکت طبیعیه لریله غربدن
شرقه بر کون بر کیجه ده بو قدر حرکت ایدرلر بو نلرك عکسنه حرکتلریله بروج
ثابته یه وصوللریله معلوم اولور پس کنش بر سنه ده اون ایکی برجی حرکت
طبیعیه سیله سیر ایدر وهر برجی بر آیده قطع ایدر اما قمر جمیع بروجی بر آیده

سیر ایدوب هر برجی ایکی بچق کونده قریب قطع ایدر عطارد اوچ آی الی
کونده زهره سکز آی التی کونده مریخ ایکی ییل بر آیده مشتری اون ایکی ییلده
زحل اوتوز ییلده قطع ایدر والله اعلم بعده حرکات طبیعیه سببیله کاه
اولور قمره مخالف واقع اولور وجهی بودر که جسم قمر نفسنده جسم مظلمدر
لونی سواده مائلدر اما صیقللی آینه کبی در نور شمسله متنیر اولور
لکن عند الاجتماع یعنی جرم قمر فلک تدویرنده جرم شمسک تحتنه کلدکده
قمر شمسله بزم ما بینمزده واقع اولوب نصف مظلمی بزه مواجه اولور و نصف
آخری که متنیردر شمسه مواجه اولور بو تقدیرجه صورت قمر کورنمز
محاق اولور اما قچن شمسدن بعید اولسه یعنی صورت مزبوره تحت شمسدن
زائل اولسه فلک شمسک اون ایکی جزوی مقداری بو تقدیرجه نصف
متنیری بزه مائل اولوب صورت هلال حاصل اولور بعده تدریجله نوری
زیاده اولور حتی شمسه مقابل اولوب وجه متنیری بزه محاذی اولوب
بدر کامل اولور و کاه اولور که ذکر اولنان اجتماع شمسک مرور
ایتدیکی طریقدن واقع اولور پس قمر شمسله بزم ما بینمزده حیلوله
ایدر شمسه کسوف واقع اولور و کاه اولور قمر شمسه استقبال
ایدوب بدر اولدیغی زمانده شمسک مرور ایتدیکی طریقده واقع اولور
ایکیسینک ما بیننده ارض حائل اولور ارضک ظلی قمرک شمسه مقابل
اولان وجهنه متصل اولوب وجه قمر ضوء شمسله مستضیئ
اولمیوب ظلام اصلیسی اوزره قالوب خسوف دیرلر والله اعلم

صورت

صورت مذکوره دن غفلت اولنمیه والله اعلم و احکم بحقایق الامور

مسئله فی معرفة الارض وطبقاتها وحقیقة اللیل والنهار وحقیقة السنة
والشهر اولا ثابتدر که ارض کریة الشکلدر و کریت ارضه دائر بر مسئلهٔ غریبه
واردر مثلا دیرلر که وجه ارضی جمیعاً سیر میسر اولسه و موضع واحدده اوچ
شخص متفرق اولسه لر بری سمت غربه کیدوب آخری سمت شرقه کتسه

ثالث اول موضعده مقیم اولسه بعده زمان غربه کیدی جانب شرقدن کلسه
وشرقه کیدن جهت غربدن برجیت ایلدکم ذهابلری ومجیئلری وقت
واحده اولسه غربه ذاهب ولانك ایام معدوده سی ستت دورده
ایام مقیمدن اکسك اولور وشرقه کیدنك ایامی ایام مقیمدن اول دکلو
ارتق اولور ایام شرقینك زیاده سی ایام غربینك نقصانی قدر اولور
فرضا یوم تفرق کلیسنه سبت مثلا یوم خمیس ولسه یوم اجتماع مقیمه
سبت جمعه اولور شرقی یه کوره سبت اولور غربی یه نظر خمیس اولور بعینه
بو مثللو یه نیچه مسائل غریبه دخی متفرع اولور اهالیسنه معلومدر
والله اعلم بعده کرهٔ ارضك اوزرینه اوچ دائره فرض اولنور بریسی دائرهٔ
معدل النهاردر که خط استوا اوزرینه اولور ایکنجی دائرهٔ افق استوادر
یعنی خط استواکه ارضك وسطنده اولور اول موضعده کوردیکی افقك
دائرهسیدر اوچنجیسی دائرهٔ نصف نهاردر پس دائرهٔ اولی ارضی ایکی
شق ایدر برشقی شمالی وبرشقی جنوبی واقع اولور دائرهٔ ثانیه دخی
ایکی شق ایدوب ارض درت قسم اولور ایکی قسمی جنوبی وایکی قسمی شمالی
ربع شمالی معمور باقیسی یعنی ارباع ثلثه سی خرابدر زیرا اکر معمور اولسه
البته اهالیسندن خبر معلوم اولوردی دیرلر والله اعلم دائرهٔ ثالثه دخی
ارض معمورهٔ ایکی شق ایدوب برقطعه سی شرقی برقطعه سی غربی اولور
ودائرهٔ اولی ایله دائرهٔ ثالثه مابیننده واقع اولان نقطه یه قبهٔ ارض
دیرلر وارض معمورهنك عرضی اصطلاح هیئتده اوزره التمش التی درجه در

واهل

واهل مساحت اصطلاحنجه بیك درت یوز التمش فرسخدر وثلث فرسخدر
زیرا بو دائرهٔ عظیمه اوچیوز التمش جزء ودرجه یه تقسیم اولنمشدر واثبات
اولنمشدر که سطح ارض اوزره مفروض اولان دائرهٔ عظیمهنك هر درجه سی
یکرمی ایکی فرسخدر وبو فرسخك طقوز بولکده ایکی بولکیدر پس درجهٔ واحدهنك
عدد فراسخی التمش التیه ضرب اولنسه اهل مساحت دیدوکی حاصل اولور
اما هر درجه یکرمی ایکی فرسخدن زیاده اولدیغنك طریق علمی بودر که اهل رصد
قطب شمالینك بر موضعده ارتفاعنی آلدیلر بعده شمال جانبنه خط نصف
نهار اوستنه بر نیچه مسافت کتدیلر حتی قطب شمالینك ارتفاعی اولکیدن زیاده
اولدی پس اول موضعلرك بیننده اولان مسافه مسح ایتدیلر دیدکلری
مقدار اوزره بولدیلر والله اعلم وطول عمارات یوز سکسان درجه در
مساحتلو درت بیك فرسخ اولور بعده ارض معمورهٔ خط استوایه محاذی
طولا یدی قطعه یه تقسیم ایتدیلر وقطاع مذکوره یه اقالیم سبعه دیدیلر
ابتداء اقلیم اول خط استواده واقع اولمشدر تا اقلیم سابعه وارنجه هر
بر اقلیمك نهار ولیالیسی طولا وقصرا بری برینه متخالفدر واراضینك
طولی وعرضی بری برینه متخالفدر اما خط استوا قریب اولان مواضعده
اختلاف لیل ونهار اولمز حقیقتی علم مواقیتده معلومدر والله اعلم

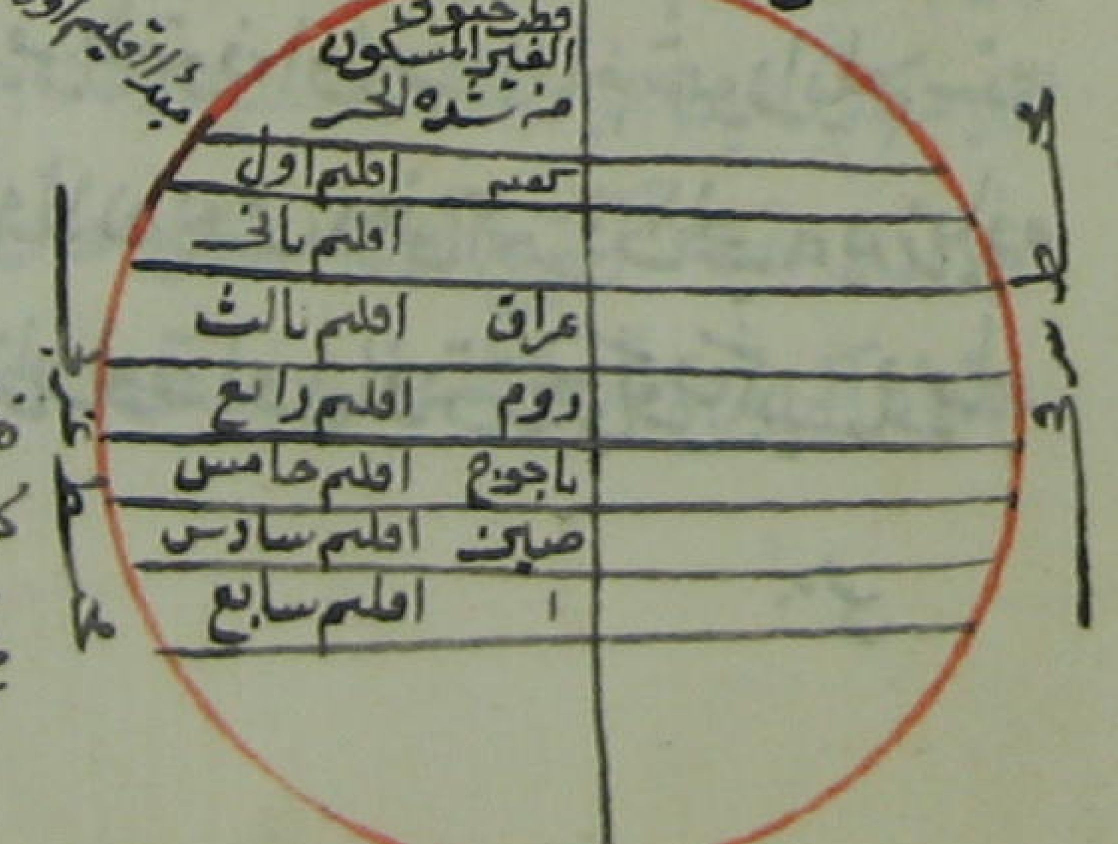

هذه الدائرة الاقالیم السبعة ... طبیعیه کنها خطوط ... الذین ... وضعها الحکماء والملوك ... نیل افریدون ... واسکندر ابو ... موضع المسکن

معلوم اولدیکه قچن شمس فوق الارضده اولسه مستضیئی اولوب نهار اولور پس
طوب ارضک ظلی جهت شمسک مقابلنه دوشر که تحت الارضدر اوراده
لیل اولور عکسی دخی بویله در و شمس زواله قریب اولسه ظلام تحت الارض
اولور اول نقطه یه جز فوق الارض نصف نهار و تحت الارض نصف لیل
اولور و ظل ارض شکل مخروطیدر قچن شمس تحت ارضده اولسه شکل مخروطینک
ذنبی سمت رأسده اولور شمس دائرۀ افقه قریب اولسه شکل مخروطی
رأسدن مائل اولوب ضیاء شمس ایله مستنیر اولان دوائره قریب اولور
سبب بیاض افق اولور بعده تدریجله شمس افقه قریب اولدقچه بیاض
حمرته مبدل اولور و شمسک فلک بروجده بر نقطه دن مفارقتی ایندن
حرکت طبیعیه سیله اول نقطه یه تکرار عودت ایتجه مرور ایدن مدته سنه شمسیه
دیرلر اما ابتداء سنه رأس حملدن قلمشلردر و مدت سنه شمسیه بعضیلر
اوچیوز التمش بیش یوم و ربع یوم دیمشلر اما بطلیموس اوچیوز التمش
بیش یوم بیش ساعت اللی دقیقه اون ایکی ثانیه در دیمش و مدت
سنه قمریه اوچیوز اللی درت کون و خمس سدس یومدر که اون ایکی
شهردر شهور قمریه حقیقت قمرک شمسدن مفارقت ایدوب ینه جمع اولنجه
مرور ایدن مدتدر که ما بین هلالین اولور بو تقدیرجه شهور سنه دن
بر شهری اوتوز بر شهری یکرمی طقوز اولوب ایام شهور ایام سنه
منطبقه اولور بعده اوکسر اولان یومی دخی آخر ذی الحجه یه زیاده
ایدرلر ذی الحجه دخی اوتوز اولور اول اوتوزنجی کونه کبیسه دیرلر

بس

بس خمس قمریه شمسیه دن اون کون و یکرمی بچق ساعت اکسک اولور تقریبا
اما سنه شمسیه نک شهوری شهور فرسدر هر شهر اوتوز کوندر و شهر اهل فرسده
اسابیع اوزره اولمز عربیه کبی بلکه هر کونک بر اسمی اولور و هر آخرینده
اوچیوز التمش بش کونی حساب ایدن وضع ایدرلر ایام شهور ایام سنه یه منطبق
اولور **تتمه** بو سرّی بیان ایتمک اسفار قدیمه نا سفته دررد هنوز بو در
یتیم احساس دقیق هیئوی محض غلط اشکال قیاس منطقی جمله عقیم

علم کلام

علم کلام مقبول انام و متبرک خواص و عوامدر فلاسفه نک عقود
اوهامنی حلده برهانی متین و قول فصلدر و ما هو بالهزل حق بودر که صفات
واجبه معرفتی فن کلامسز ممتنعدر اول اجلدن مرض جهل حادث و قدیمه حذقه
علما قتنده دوای نافعدر تعریفی علم کلام بر علمدر و الاعتبار درکه انکله عقائد
دینیه نک اثباتنه اقتدار حاصل اولور ایراد حجج و دفع شبهات ایله موضوعی
علم کلام ذات الله و صفات اللهدر بحث ایدر عند القدماء بعضیلر قتنده مطلق
موجوداتدر قانون اسلام اوزره قیدمز بورایده موضوع حکمت خارج قلور
منفعت کلام فوز سعادات ابدیه و نیل سیادات سرمدیه در مبادی
کلام امور شرعیه و علوم منطقیه در بعضیلر منطقی کلامدن قلدیلر پس علم
کلام علم شرعیدر زیرا کلامده معتبر اولان بیناتی شرعده وارد اولان مسئله
اثباتدر عقلله اکر شرع اول مسئله یه موقوف اولورسه یاخود هم شرعله هم
عقلله اکر شرع تملک المسئله یه موقوف اولمزسه اما شرعده وارد اولمیت

مسائلی اثبات علم کلامدن معدود دکلدر بو مقوله لر کتب کلامیه ده واقع اولسه
استطرادی اولور کمال صناعت ایچون اما فرق غیر معقوله دن بعضیسی اخذ
من الشرایع بحثنه شرط دکلدر دیمشلر محض اتباع هوی والتباع شهوتدر طعن
سلفله مطعون اولان کلام بو مقوله فرقلک کلامیدر یا خود متعصبین قاصرینک
کلامیدر یوقسه اصل واجباتدن منع سلف صالحیندن متوقع دکلدر و کلامده
کتب مختصره دن خواجه نصیر الدین طوسینک قواعد العقائدی و تجریدی
و قاضی بیضاوینک طوالع الانواری و رازینک محصل لبابی و اربعینی
و قاضی جمال الدینک لبابی و بعینه مبسوطه دن امام رازینک نهایت العقولی
و صحائف سمرقندی و مواقف عضد الدین و مختصر جواهر الکلام عضد الدین
و مقاصد تفتازانی مع شرحه و شرح مواقف الابهری للسید الجرجانی و صدر
الشریعه نک تعدیل الکلامی و شرح تجرید الاصفهانی و علی قوشجی و غیرهم مما
لا یکاد ان یحصی مسئله حکماکم جزء لا یتجزای نفی ایتمشلردر متکلمینه
سؤال ایدوب دیرلرکه جوهر فرد میان جوهرینه وضع اولنسه خالی دکل که
یمیننده واقع اولان جوهره ملاقی اولان جهت یسارنده اولان جهتک
عینی اوله یا غیری اوله عینی دینلورسه تداخل اجزا لازم کلور سفسطه در
مقبول اولمز غیریدر دینلورسه انقسام لازم کلور جواب یواقیت
العلومده ایدر جوهر فرد بو دنشکل و محسوس دکلدر تا نیجون اطراف
مخصوص و جوانب محسوسی اولوب قبول قسمت قیله بلکه بر امر معقولدر
انکا دلیل عقلی ایله توسل ایدرلر سائر امور معقول کبی اما نفسنده

جوهره ملاقی اولان

شرح طوالع

حقیقت

حقیقت موجوده در بنفسه محسوس اولمز جواهر کثیره انضمامیله محسوسیته
قابلیت بولنور نیتکم تار عنکبوت تنها اولسه حجمیتی محسوس اولمز اما بر نیچه
تار انضمامی ایله محسوسیته صلاحیتی بولنور و اثبات جوهر فردده دلیل مشهور
بودرکم اگر عالم الی غیر نهایه قابل قسمت اولسه جسم جبل ایله دانه خردل
عظم و صغرده برابر اولیدی زیرا عظم و صغر کثرت و قلت اجزا ایله معتبردر
ایکیسنک دخی اجزاسی غیر متناهیه اولیجق تساوی مقرر اولور حضرت
امام غزالی یواقیتده بیوردیکم اگرچه قوم فلاسفه متکلمینک قسمتده تناهی
بولنمقلری فکر واهیدر زیرا انلرک تناهیده مرادلری تناهی بالفعلدر
بزم مرادمز انقسامی بالقوه در و صلاحیته تجزیه در صلاحیت متناهیه
دکلدر دیرلر اما قول مهمل و فکر نا معقول و غیر معقولیدر مجرد ابطال جزء فرده
عاجز اولوب بو مقوله وهم باطل و خیال عاطل ارتکاب ایتمشلردر و الا جسمی
دؤیتله دوی حقیقته نکران قلنسه تناهی فعلله تناهی قوت یکسان کورینور
مع هذا بو فکر نا معقولک مؤداسی دانه خردل ایله جبل عظیم بلکه کره
عالم برابر اولمقدر مؤدی الی المحال محال و نهایت حماقته دالدر علی
حضرتلرینک فطنت جلیله لرندن بو ورود ایتمشدر و شفاء صدر بو نکله
میسردر اگرچه جوهر فردک طرف نفیده دلائل فلسفیه اولدیغی کبی طرف
اثباتنده دخی اقاویل کثیره و وجوه متعدده واردر و اقوای ادله اثبات
نقطه یه مبنیدر وجودی عند الحکماء متفق علیهدر پس نقطه موجود
اولوب و قابل قسمت اولمدیغی تقدیرجه خالی دکل یا جوهر اوله یا عرض

یس جوهر اولورسه جوهر فرد اولور عرض اولورسه قسمتی قابل اولمیان
محل ایله قائم اولور پس محل مزبور جوهر فرد اولور بعضه جسم
بسیطك اجزاء لایتجزیدن ترکیبنده مذاهب اربعه واردر مذهب اول
جسم اجزاء متناهیه بالفعلدن مرکبدر که هر بری وجها من الوجوه انقسام
قبول ایتمز نه قطعا نه کسرا نه وهما نه فرضا مذهب ثانی اجزاء لایتجزی
بالفعل متناهیه و غیر متناهیه در دیرلر نظام معتزلی بو مسلکه منسلکدر
مذهب ثالث اجزاء بالفعل حاصل دکلدر اما انقسام غیر متناهیه قابلدر
دیرلر جمهور حکما بوکا ذاهبدر مذهب رابع اجزاء جسم بالقوه متناهیه در
دیرلر محمد شهرستانی نك مذهبیدر بالجمله فرق مثبتلر ایله نافیلر ما بیننده سنع
و معارضات مستمردر بعض طرفه حرکت مبنی و بعض انفکاك رحی یه
دائردر والله اعلم بالسرائر **لمنشئه** شعر علك نیجه نکرهلری برجبل متینی
بیك فکر دقیق عقلادن یکدر بر لحظه صفای دل ایله نفی خواطر اثبات
جزء لایتجزادن یکدر **مسئله** فی جعل الماهیات **جواب** ماهیات ممکنه نك
بسائط و مرکباتی مجعولمی و غیر مجعولمی اولمسنده اختلاف واردر نصیر
طوسی بسائط و مرکباتی کلیسی مجعولدر دیدی زیرا تأثیر فاعله
سبب احتیاج امکاندر امکان ایسه مرکبات و بسائط عارضدر جمیعسی
جعل جاعله و تأثیر فاعله محتاجدر بعضه تأثیر فاعلدن اثر حاصل
خارجده ذات ممکندر وجود ممکن دکلدر شارح علی القوشجی
خواجه نصیرك تجریدنه و تأثیر المؤثر فی الماهیه دیدیکی محلده مؤ

مؤثرك

مؤثرك ماهیته تأثیرندن مراد ماهیتی موجود قلمقدر یوقسه ماهیتی
ماهیت قلمق دکلدر زیرا ماهیت ایله نفسی ما بیننده مغایرت یوقدر که تا
جعل متصور اولوب بری مجعول و بری دخی مجعول الیه اوله دیرلر و ابو علی
حکایتك حجت اتخاذ ایدوب ایدرکه برزمان ابو علی زرد آلو ایرمش اول
جهتدن بو مسئله دن سؤال ایتمشلر دیمشکه جاعل مشمشی مشمش قلمدی بلکه مشمشی
موجود قلدی یعنی اثر فاعل ماهیتك وجود ایله اتصافیدر نفس ماهیت
دکلدر دیمك اولور بو محلده کلام سید شریف بودرکه تأثیر فاعل نه ماهیتده
و نه وجودده در بلکه ماهیتك وجود ایله اتصافنده در مثلا صباغ نه ثوبی
ثوب ایدر نه سوادی سواد ایدر بلکه ثوبی سواد ایله متصف ایدر بو تقدیرجه
ماهیت مجعولدر دیمك جائزدکلدر نفسی اعتباریله وجوددن قطع نظر مجعوله
دیمك دخی جائز وجود ایله اتصافی حیثیله بو معنی مقبول کبراء مشایخدر
بعض قوم مرکبات مجعوله بسائط غیر مجعوله در دیرلر زیرا علت احتیاج امکاندر
امکان ایسه مرکبانه عارضدر بسیطه عارض اولمز دیرلر تفصیلی بو مختصرده مناسب
دکلدر محلنده کوره مولانا جلال الدین حاشیه علی قوشجیده تحقیق مقال
ایدوب ایدر تأثیر کاهی اختراعی اولور مواد قابلیه افاضه آثار صور
کبی مثلا موجود ذهنی یه موجود خارجی قلمق و عکسی بو قبیلدندر بو مقوله
تأثیر مجعول و مجعول الیه اقتضا ایلمز وکاه اولورکه تأثیر جاعل ابداعی اولور
ایجاد الیس عن اللیس المطلق کبی بو مقوله تأثیر و جعل مجعول و مجعول الیه
اقتضا ایتمز بلکه جعل بسیطدر شوائب تکثردن مقدس و مواد قابلیه دن

مستغنی در ابتداء ذات ماهیته تعلق ایدونه ماهیت اولدیغی اعتبارله نه موجود

اولدیغی اعتبارله تأثیر حقیقی اشیاده بودر ملحوظ ظاهر کلام نصیر من غیر نظرة

وتکلف بومنکوردر انتهی کلامه بو تقدیرجه جعل مفعولینه تعدیه قلنمز خلق

وایجاد معناسنه اولور اما عرف اهل حکمتده ابداع اختراع مجعول ومجعول

الیه اقتضا ایتمکده فرقی یوقدر وفرق مزبور فرق لغویدر کمال پاشازاده

حضرتلری ماهیت رساله سنده افاده بیوردمشدر بو تقدیرجه فرق اول ابداع

جلالی اولور ومولانا جامی مسئلهٔ مزبورده بو رباعی بیوردمشدر **رباعی**

اعیان بجعل فیض عینی ناکرده نزول . حاشا که بود بجعل جاعل مجعول .

چون جعل بود افاضهٔ نور وجود . توصیف عدم بآن نیفتد معقول .

وشرحنده افاده لری بودرکه اعیان ثابته دن وماهیاتدن نفی

مجعولیته صوفیهٔ سوحی ایله حکماء محققین متفقلردر کلام شیخ

صدر الدین قونوی ومتابعلری رحمهم الله بوکا ناظردرکه اعیان

ثابته دن نفی مجعولیتک مبناسی بودرکه ماهیاته جعل تأثیر جاعلدن

عبارت قلنمشدر وجود عینینک خارجده ماهیاته افاضه سی اعتبارله

شک یوقدرکه اعیان ثابته صور علمیه اولدقلری حیثیتده وجود خارجی

انلردن منتفیدر الاعیان الثابتة ما شمت رائحة الوجود بطون

وخفا انلره امر ذاتیدر ومظاهرده ظاهر اولان بو اعیانک آثار

واحکامی بجهده عالیحضرتک بعض محققان ارباب نظر دیدیکی بیکر نیف

درکم موافقده ذکر اولان کلامی بالتمام ذکر ایدر حسن قبولله قبول ایدر

والله

والله اعلم بحقائق الاشیاء **قطعه** کشف ولمدی عقل اهلنه اسرار الهی .

اسباب نظر کرچه مهیا ومرتب . فیض ازلی اولمیجق محو اولمی هیچ .

بر عقل بسیط ایله نیجه جهل مرکب **مسئله** فی اعادة المعاد والحشر الجسمانی

جواب مسئلهٔ معادده اصحاب خلاف وعناد ایراد ایتدکلری شکوک

واوهام قابل اعداد دکلدر اما افضل المتأخرین کمال پاشازاده معاد

ایچون ترتیب ایتدکلری رساله دن فصل الخطاب وشفاء صدور اولی الا

لباب اولان اقوالی انتخاب ایدوب درج ایتمشدر جمله امام حجة الاسلام

ابو حامد غزالی حضرتلرینک کلام لآلی انتظاملری بیوردقلری بعد المفارقه

روحک جسمه عودتی ممکندر محال دکلدر ولایق بودرکه عاقل بوندن تعجب

ایتمیه زیرا تعلق قلمدن اغرب دکلدر ونفسک بدنه تأثیری فعل تسخیردر

وبو تأثیری قبول مرة بعد اخری بدن مستعد اولوب تأثیر اول ثانیا عودت

عودت ایتمک امر ممکندر امتناع واستحاله سنه برهان یوقدر اما عقول ضعیفه

ونفوس قاصره تعجب ایدر زیرا استعداد انسانی ابتداء امر تدریجیدر نطفه وعلقه

ومضغه وجنین اولمشدر بو ترتیب اولمیجق قبول تسخیر مشکل کورینور اما بو

تعجبک دفعی بودرکه بر شیئک که ابتداء تدریجله حدوثی دفعة ممکن اوله ثانیا

آنک حدوثی دفعة ممکن اولور بونده استحاله یوقدر واکرچه توالد امر تدریجیدر

اجتماع ذکر وانثی وحمل وسفاد ایله اولور اما تولدیتی امر دفعیدر دفعة

واحده حاصل اولور مثلا بویله دکلدرکه اجزای ارضیه سی جمع اوله ودخی

بعض تراب وبعض حجم فارده یه قوت قریبه ده اولوب تدریجله حیوان اوله

توالد تدریجی محسوس اولمامر مثلا
فاره نک توالدی تدریجیدر اما صا

وذباب دخی دفعهٔ واحدهٔ تولد ایدر عفونات صیفیهٔ دن حاصل اولور
پس مذکور اولان نشئهٔ انسانیه دخی تولد ایدر اجزاء اصلیه دن موجود اولور
اکرچه تلک الاجزاء تفرقله بعض صورندن خلع اولنمش ایسه‌ده اما فیاض واهب الصور
موادّنی اعاده قیلوب مرّهٔ اخری مزاج مخصوص حاصل اولور وابتداء حدوث
مزاجله اول مواد ایچون حادث اولور نفس مدبر دخی تسخیر و تصرّف عودت
ایدر بینهماده علاقهٔ سابقه ولاحقه حسبیله مثلا راکب سفینهٔ غرق ایدوب
تکرار سفینه یه حالت اولی یه رد اولنسه راکب سفینه ینه سفینه یه عودت ایدر
اجزاء تصرّف ایدر وبو واجب دکلدر که مزاج مجدّدا نفس آخرینی مستحق اوله
زیرا حدوث مزاج کندوننک نفس سابقه سی حدوثنه مستحق اولور بعض ارباب
تحصیله افاده ایچون تفصیل ایدوب بیورمشلردر که اما مزاجک حالت اولیه عودتی
مستحق اولمازسه الا نفسک حالت اولیه عودتنه مستحق اولور اما اجزاء ارضیه
ابدان نفوسه کفایت ایتمز دیدکلری ظنون واوهام بو مقامده معتبر دکلدر
امر بو مساحت مهندس وقیاس عقولدن خارجدر اما کتب الهیه‌ده اولان
اختلافات که توراتده وارد اولمشدر که اهل جنت نعیمده اون بیش بیک
ییل اکلنورلر بعده ملائکه اولورلر واهل جحیم جحیمده اول مقداره یازیلده
اکلنورلر بعده شیاطین اولورلر وانجیلده وارد اولمشدر که ناس محشور
اولورلر ملائکه اولورلر حالده وقرآن عظیمده ناس ابتداء خلق اولندقلری
کبی محشور اولورلر دیو وارد اولمشدر نیتکم الله تعالی بیوردر که
فسیقولون من یعیدنا قل الذی فطرکم اول مرة وسؤال ابراهیم علیه السلام

وقول

41

وقول عزیر ومکث اصحاب کهف جملهسی دلائلدر که نشئهٔ ثانیه ممکن
اوله قال الله تعالی ایحسب الانسان ان لن نجمع عظامه بلی قادرین
علی ان نسوّی بنانه بو مرتبه‌یه ایمان واجبدر قیام الدهردن معرکهٔ آرا
ومحل اختلاف عقلا اولدیغیچون کروه انبیا صلوات الله علیهم وسلامه براهین
قاطعه وامثلهٔ محسوسه ایله اثبات ایدکلمشلردر نشئهٔ اولی دن اعجب دکلدر
نهایت نشئهٔ اولی مشاهد ومعتاد اولدیغی تعجب ساقطدر انتهی کلام شیخ اکمل
الدین مقصد آدلو کتابنده بیوردکه ظاهر کلام انجیلدن معاد روحانی
منفهم اولور اما نبی آخر الزمان علیه صلوة الرحمن مظهر مرتبهٔ جامعیت
اولدیغیچون جسمانی وروحانیدن خبر ویردی وبو لطیفه حکایت
ایدرلرکه سنهٔ اربعین وسبعمائه‌ده اتفاق بر حکیم مسیحی ایله کندولر جمع اولوب
حکیم مزبور دکه حضرت محمد صلوات الله علیه وسلامه‌نک خاتمیتنه شیخدن
دلیل طلب ایتمش شیخ دخی دلائل نقلیه ایراد ایتمش حکیم ملزم اولمیوب دلیل
عقلی طلب ایتمش شیخ مستحضر بولنمیوب حکیم جانب شیخدن سوق دلیل ایدوب
دیمش که نبوّت حکمتدر حکمت یا عملیه یا علمیه در یا بینهمای جامعدر پس
حکمت موسی علیه السلام عملیه ایدی زیرا تکالیف شاقه واعمال متعبه
مشتمل ایدی وحکمت عیسی علیه السلام علمیه ایدی زیرا تجرّد صرف وتصوّف
محضی متضمن وروحانیته مائل ایدی پس حکمت محمد علیه السلام بینهماده مرتبهٔ
جامعه اولدی بو تقدیرجه بر نبی بعث اولنسه حکمت علمیه ایله مبعوث اولورسه
عیسوی اولور بینهمای جامع اولورسه محمدی اولور پس خاتمیتی ضرورت حال

عملیه ایله مبعوث اولورسه موسوی
اولور حکمت علمیه ایله

افتضا ایتدی هذا آخر کلامه اما جواز اعاده کلامنده سوق دلیل عقلی بودر که
اگر بر شیئک بعد العدم وجودی ممتنع اولسه کرک لم اول امتناع امر ذاتی ایسه
اول تقدیرجه قبل العدم دخی وجودی ممتنع اولور زیرا بر شیئک صفت
ذاتیه سی اول شیئدن بر حال منفک اولمز واگر امتناع امر عارضی ایسه ذلك
العارضك زوالی ایله عودت وجود دخی جائز اولور زیرا عارضدن
قطع نظر ذات من حیث هی عودت قابل اولور والله اعلم قطعه
اولمز ایسه اگرکم حشره قائل • سن سویله طبیب جانم اول مخدوم •
دل مرده ایکن لبنده اولدی زنده • شاهد بودر اعاده معدوم •

علم اصول فقه

وعقب اصولدین اصول فقه ستین دخی علوم رسمیه نك سر دفتر
ورسوم علمیه نك اصل مهتری در هر علمدن آنك بر بحثی وهر فندن بر ثمره
مقرر در حقا بودر کم علم غریب ودانش عجیبدر سائر علومدن
مزیت عقلیه سی بلکم حسیه سی واردر زیرا جمله علوم اقسام ثلثه یه
مقسومدر اول عقلی محض حساب وهیئت وریاضات کبی ثانی
نقلی صرف علم تفسیر واخبار کبی ثالث هم عقلی وهم نقلی مجمع البحرین
منبع النهرین علم اصول فقه کبی پس ثلثه بسیط ایله کیفیت ترکیب
ترتیبنه قریب اولمز نیتکم علم مزبور حقنده اهالی فضول دیمشلر اذا
تفرد الوصول بالاصول نطق اللسان بالفضول تعریفه علم اصول
فقه بر قواعد علمیه در کم اول قواعد سببیله علم فقهه علی وجه التحقیق

وصول

وصول بولنق اولور موضوع فقه ادله کلیه شرعیه در احکام شرعیه
اجمالیه نك اندن کیفیت استنباطی حیثیتله مبادیسی عربیتدن وبعض
علوم شرعیه دن مأخوذ در غرض تحصیل ملکه استنباط احکام فائده
احکام شرعیه علی وجه الصحة استنباط در وبو علم اگرچه علوم الهیه دندر
اما علوم اصلیه مرتبه سنده متقیددر وعلم اصولده کتب مختصره دن
قواعد ابن ساعاتی ومختصر ابن الحاجب ومنهاج بیضاوی ومختصر روضه
ابن قدامه ومنار وشرح جامع الاسرار وشرح اکمل الدین وشرح ابن ملك
والمغنی المنصور قاآنی والمنتخب للاخسیکی وشرح تحقیق عبد العزیز بخاری
وشرح تحقیق لقوام الدین اتقانی متوسطه دن تحصیل ارموی ومنتهی
السؤال والامل فی علمی الاصول والجدل لابن الحاجب مبسوطه دن احکام
الاحکام آمدی محصول امام فخر الدین رازی وتوضیح شرحی وتنقیح متنی
وشرح صدر الشریعه وتلویح تفتازانی کم فن اصولده غایت عظمادر
وشرح مختصر ابن الحاجب لمولانا عضد الدین وحاشیه ابهری وحواشی سعد
تفتازانی وجرجانی ومختصر مزبورده شرح ابهری واصفهانی وحواشی علا
شیرازی ومعتبرات اصولدن امام بزدوی وشرح کشفه وشرح تقریر اکمل
الدین وغیر ذلك بعض معلوم اولدکم امام شافعی ایله امام حنفی بیننده
اصول متفق علیهکه علیه دورت در کتاب وسنت واجماع امت وقیاس
اما امام اعظم خلاف شافعی استحسانی زیاده ایتمشدر وامام شافعی خلاف
حنفی استصحاب حالی زیاده ایتمشدر استحسان امام اعظم قتنده قیاس خفی در

بیله اصول اربعه ده داخلدر استحسانا حجج فاسده دن را بقای ملکان ایچون
حجت اولور اثبات مالم یکن ایچون اولمز حاصلی کلام شافعی قتنده دفع والزامه
حجت اولور حنفی قتنده دفع حجت اولور الزام اولمز وامام شافعی قتنده
استصحاب قیاسه ملحقدر اصول اربعه ده داخلدر کتابدن مراد قرآندر و شرایع
من قبلنا کتابده داخلدر قچن شارع بزه بغیر انکار ذکر ایلسه وکتاب اللهده
اقوال شریفه صادقه متواتردر اما سنت که افعال حضرت رسالت پناهدن
من غیر وجوب ملازمت ایتدوکنه دیرلر عباداتدن ایسه سنن هدی عاداتدن
ایسه سنن زوائد دیرلر وادله ده رسولک کتاب اللهدن غیری صدور
ایدن قولنه دیرلر که حدیثدر وفعلنه وتقریرینه دیرلر تقریر دیو حضرت
رسولک علیه السلام بر شخصک بر فعلنی گوروب بغیر انکار مقرر قلمسنه
دیرلر بو محلده مراد سنتدن اولدر پس حدیثک رواتی هر درجه ده جماعت
غیر محصوره اولوب کذبه توافقلری ممکن اولمیجق اولورسه متواتر دیرلر
علم یقینی ایجاب ایدر واگر قرن اولده حد تواتر بولنمیوب بعده بولنورسه
یعنی قرن اولده خبر واحد اولوب قرن ثانیده حد تواتره یتشورسه
مشهور دیرلر علم یقینی ایجاب ایتمز اما اطمئنانی ایجاب ایدر واگر
قرن اول وقرن ثانیده حد تواتر بولنمزسه خبر واحد دیرلر غلبه ظنی
مفید اولور اصحابک رضی الله عنهم حضرت رسول صلی الله علیه وسلم
اسنادیله ذکر ایتدکلری گبی مثلا قال رسول الله دیدکلری حدیث شریفه
مرسل دیرلر وتابعینک اول حضرته اسنادیله ذکر ایتدکلرینه مرفوع

دیرلر

ذکر ایلدوب مثلا قال رسول الله
دیدکلری حدیثه فروع دیرلر و
تابعینک رسول الله عم اسناد
ایتدکلرینه مرسل دیرلر واصحابدن
رسول الله اضافتسز منقول اولنه
موقوفه دیرلر صح

دیرلر واصحابدن اول سلطان عالمه اضافتسز منقول اولان موقوف
دیرلر اجماع مجتهدین امتک مسئله شرعیه ده اتفاقیدر تمامی ناس بوکا
ملحقدر قیاس بر اصل شرعیده اولان حکمی آخره تجاوز ایتدرمکدر بینهماده
علت جامعه سببیله که اول علت مجرد لغتله ادراک اولنمیه مثلا
رسول الله صلی الله علیه وسلم الحنطة بالحنطة مثلا بمثل یدا بید والفضل
ربوا حنطه حنطه یه بیع ایدن وزنلری برابر اولمیجق حالده زیادهسی
حرامدر مثلا حنطهنک جیدی کیل واحد اولوب ردیسی بیچق کیل
اولمق حرامدر پس نص مزبورده اولان حکم ربانی آرزده تعدیه
ایتدردک یعنی آرزده دخی مثلا بمثل اولمسه زیادهسی حرامدر دیدک
زیرا علت جامعه مماثلتدر حنطه بولندیغی گبی آرزده دخی موجوددر یعنی
حنطه ده ربا ایجاب ایدن علت مماثلت اولیجق آرزده دخی علت مزبوره
موجوده در وقس علی هذا ذکر مذاهب اربعه معلوم اولدیکه علوم عملیهدن
غایت وغرض تحصیل ظن غالبدر تکمیل یقینی قاطع دکلدر اول اجلدن
مقلد حنفی مجتهدینه مذهبنه ذاهب اولمسه جائز وحنفی عالمک دیلنه متثبت
اولمسه ممکندر اما علوم اعتقادیه یقینیه در ظنیه دکلدر زیرا حق بونده
واحددر اعتقاده خلاف باطلدر پس علوم عملیه ده هر مجتهدک ظن غالبی
معتبردر مجتهده ومقلده ظن غالبیله عمل واجبدر اعتقاد خلاف
باطل دکلدر زیرا احتمالدر حقا ولهذا پس مذهب اهل سنتده مجتهد گاه مخطی
گاه مصیب اولور زیرا معتزله قتنده اجتهادیاتده حق متعدددر اهل

اما مذهب معتزلیه هر مجتهد مصیبدر

سنت قتنده واحددر پس مجتهد اگر حقه اصابت ایدرسه اجرینه مستحق اولور
بری اصابت بری اجتهاد مقابله سنده اما خطا ایدرسه اجر واحده مستحق
اولور اجتهادی مقابله سنده دیرلر بعده شرع طاهر محمدیده مذاهب
معتمد علیها دورتدر اول مذهب ابوحنیفه که امام اعظم و مجتهد اقدم
اولور اما مذهبمزده تلامیذنک اختلافی حسبیله اختلاف واقع
اولمشدر امام ابو یوسف ایله امام محمد کبی ما جمله سنک اصولده واحددر
اختلافلری جزئیات فروعده جاریدر مذهب ثانی مذهب ابو عبد الله
محمد بن ادریس الشافعیدر مذهب ثالث مذهب امام مالک بن انسدر
مذهب رابع مذهب امام احمد بن حنبلدر و مذاهب اربعه ما بینده اصولا
و فروعا خلاف واردر مسئله وقوف معانیده وجوه قاچدر
جواب دورتدر عبارت نص اول منطوقدر که کلام انکچون سوق
اولنمش اوله مثلا مجتهدک صلوتک فرضیتنه اقیموا الصلوة ایله استدلالی
کبی عبارت نص ایله استدلالدر اشارت نص اول منطوقدر که کلام
اصلده انکچون سوق اولنمامشدر اما اشارت واردر نیتکیم قوله تعالی
وعلی المولود له رزقهن وکسوتهن الآیه اثبات نفقه زوجات
ایچون سوق اولنمشدر اما نسب باء ایچون اولمسنه دخی اشارت
واردر زیرا الف لام اختصاص ایچوندر ولد خود من حیث الملک
مخصوص اولمز من حیث النسب مخصوص ایدوکی مقرردر اولور دلالت
نص معناسی نص ایله ثابتدر لغتله اجتهادله دکل نیتکیم قیاس

امر بر عکسیدر مثلا قرآن کریمده ولا تقل لهما اف آیتی حق ابوینده
وارد اولمشدر نهی افدن ضربه استدلال اولنور زیرا لفظ افدن منفهم
اولان اذیدر اذی خود ضربده مع زیادة متحققدر پس ضربک حرمتی
اولویتله ثابت اولدی اقتضاء نص غیر منطوق منطوقه مقدردر معنای
منطوقی تصحیح ایچون مثلا برکسنه اعتق عبدک عنی بالف یعنی قولکی
بندن بیک آقچه یه آزاد ایله دیسه مقدرها اقتضاء نصله بیع ثابت اولور
بعده عبد آزاد اولور کلام عاقلی لغودن صیانت ایچون مفهوم مخالف
که منطوقه مخالف مسکوت عنه حکم اثبات ایتمکدر حنفیه قتنده حجت
فاسده در نزد شافعی قتنده صحیحه در فحوای خطاب دیرلر مسئله
فی تقلید المقلد جواب تقلید که غیرک قولنی بلا دلیل قبولدر اصول دینده
و فروع دینده حجت اولمز قال الله تعالی او لو کانوا لا یعلمون شیئا ولا
یهتدون الآیه اما ایمان مقلد قول مختارده صحیحدر حنفیه ده و شافعیه ده
اما مقلد اولدیغی اعتبار ایله دکل بلکه تصدیق حقه موافق اولدیغی اعتبار ایله
در اما اجماع علماء آنکدر و نزهینه درکه ترک استدلال ایله آثم اولور
مسئله اهلیت خطاب و محلیت تکلیف نه ایله در جواب
اهل سنت مذهبنده اثبات اهلیتده عقل معتبردر و عقول متفاوت
خلق اولنمشدر نیجه صغیر درجه کماله مترقی اولور و هزار کبیر
درکه ضلالده قالور و عقل آلت معرفتدر موجب الله سبحانه و تعالی در
واسطه عقل ایله اما اشعریه قتنده اصلا عقل معتبر دکلدر مادامکه

سمع وارد اولمیه حسن ایمان وقبح کفر و بونلرک ثمراتی عقلله معلوم اولمز
شرعله معلوم اولور اما معتزله قتنده حسن وقبح عقلیدر و عقل علت
موجبه و علت محرمه در عقلله معروف اولمیان مجرد شرعله اثبات ایتمزلر
مثلا رؤیت باری یه انکارلری کبی پس عاقل طلب ایماندن توقفده
معذور دکلدر وصبی عاقل مکلف بالایماندر دیرلر و شاهق جبلده
حاصل اولوب تبلیغ دعوت اولنمیانلر و کفره و ایمانه معتقد اولمیانلر اهل
نار در دیرلر اما اهل سنت متوسط قائل اولوب دیرلرکه تبلیغ دعوت
اولنمیانلره مجرد عقلله مکلف بالایمان اولمزلر ایمان و کفره اعتقاد
ایتمسه لر معذورلردر اما الله تعالی انلره استدلال و تأمله قادر
اوله جق مرتبه وسعت ویرسه معذور اولمزلر تبلیغ دعوت دخی اولمسه
اما اشعریه قتنده اعتقاد ایتمسون ویا اعتقاد ایتسون هلاک اولمزلر دعوت
دخی ایتمسه معذورلردر و ایمان صبی عاقل اشعری قتنده صحیح دکلدر
اهل سنت قتنده صحیحدر اما مکلف بالایمان دکلدر **لمؤلفه**

دل طفلنی بنم ایتدی عقال زلفی ٭ عشقیله انی صانمدی ممکن لایعقل
اولمیه کم اقرار ایمه مقبولغی چون ٭ مقبول اولور اقرار صبی عاقل
ولمه کالمیوب مجلسه تمارض ایدر ٭ درسه مشغول اولور فقیه فضول
مرض جهل ایسه قدیمیدر ٭ اکا نافع دکل شراب اصول

علم خلاف بین الامامین

علم خلاف بر علمدرکه ادله اجمالیه دن و ادله تفصیلیه دن

اولان

اولان استدلالات مختلفه نک وجوهندن بحث ایدر نقض و ابرام حیثیتله
وجوه مزبوره نک بعضیسنه امام ابو حنیفه ذاهب اولمشدر اصحابیله
وبعضیسنه امام شافعی وبعضیسنه امام مالک وبعضیسنه امام احمد بن
حنبل رحمهم الله ذاهب اولمشلردر معلوم اوله که فروع دینده خلاف مجتهدین
الاختلاف بین امتی رحمة مؤداسنجه رحمت عظیمه در زیرا رحمت مشاکل
زحمتدر واختلاف سبب تعبدر نظر و فکر ایله تعب مزبور اولمسه خواطرده
خمود حاصل اولوب علم شریعت نابود اولوردی نقل اولنور که عصر
صحابه وصدر تابعینده اصلا مؤلف کتاب یوغیدی عدم احتیاجه
بناء وکتب معتبره اول هجرتک یوز یکرمیسندن صکره حادث اولوب جمیع صحابه
وخیار تابعین منقرض اولمشدی واول تصنیف آثارده کتاب عبد الملک
بن عبد العزیز واقع اولدی و مدینهٔ منوره ده امام مالک بن انسک
موطاسی پیدا اولدی مبادیسی علم جدلدن مستنبطدر فائده سی
دفع شکوکدر وکتب معتبره سندن منظومهٔ عمر نسفی و غیرها **مسئله**
اگر غاصب ظالم بر مسلماندن بر درخت غصب ایدوب بنا اساسنه وضع
ایتسه صاحب درخت درختی عینیله بولوب طلب ایتدکده حکم نه وجه
ایله در **جواب** امام شافعی رحمه الله قتنده بنا هدم اولنوب درخت
صاحبنه حکم اولنور امام اعظم رحمه الله قتنده درختک قیمتی حکم
اولنور دلیل امام اعظم بودرکه غاصب درختی بناسنه وضع ایتدیکی کبی
هلاکه حکمی بولدی مثلا احراق ایتمش کبی اولدی پس بو تقدیرجه حق

مالك اندن منقطع قیمتنه رجوع اولنور دیدی تحقیق کلام بودر کم (واولوب صح)
محل واحدده حقلین جمع اولدی زیرا حق مالك درختده تعلق ایدوب
وحق غاصب بنایه تعلق ایدر پس حقینك محل واحدده یعنی بناء ایله درختیك
مجموعنده اداسی ممکن اولمیجق جانب راجح اعتبار اولندی رجحان ایسه
حق غاصبده ظاهردر زیرا حق غاصب بناده جمیع جهتیله قائمدر اما
حق مالك درختده من وجه قائم من وجه غیر قائمدر زیرا درخت من وجه
مستهلکدر پس حق غاصب تقدیم اولندی اعتراض درخت من وجه
باقی من وجه هالك اولمق امر محالدر زیرا بقاء وهلاك ضدّاندر والضدان
لا یجتمعان فی مکان واحد دلیل امام شافعی ایدکم حق مالك منقطع ودرخت
هالك اولماز زیرا عینی قائمدر تصرف غاصبله ملکنه تابع اولمز نیته کم
غاصب جامه مغصوبی کندو جامه مملوکیله مخلوط ایدوب صندوقنه
وضع ایتسه حق مالك جامه دن منقطع اولمز همچنان غیرك ارضنده
کوشك بنا ایتسه صاحب ارضك حقی ساقط اولمز اعتراض عینی درخت
قائم ایدوکی مسلم دکلدر زیرا صفت منقولیت عقاریته واصلیت تبعیته
متبدل اولدی زیرا تابع ملك غاصب ولدی اول سببدندر که بو محلده
شفعه ثابت اولور صندوقده کم جامه ده اولماز حکایت امام شافعی
بیوردکم برکون محمد بن حسن ایله اتفاق صحبت ایدوب اثناء کلامده
بکا ایتدیکم مسموعمدر که مسئله غصبده بکا خلاف ایتمشسن بندخی کلمه
ایجاب ایله جواب ویرمك بنی امتحان ایچون مناظره میلان کوستردی

بندخی

بندخی دیدم کم سن کردبین دیدیکه قولك ندر اول غاصبك حقنده که (فرها کیم)
چوب آبنوسی غصب ایدوب بناء دارینه الحاق ودر ودیوارینه هزار
دینار خراج ایتدی بعده مالك آبنوسی عینی آبنوسی بولوب شاهدیت
اقامت ایتدی بن جواب ویردم کم قبل القضا مالك آبنوسدن قیمتنه رضا
طلب ایدرم راضی اولورسه فبها راضی اولمزسه آبنوسی بنادن قلع ایدوب
مالکنه دفع ایدرم پس محمد بن الحسن دیدیکه پیغمبر علیه السلام بیوردیلر کم
لا ضرر ولا ضرار فی الاسلام بن دیدمکم غاصب ضرری نفسنه کندو
ایتدی اولوقت کم مال مغصوبی اوزره بنا وضع ایتدی اعتراض محمد بن
الحسن دیدیکه قولك ندر کم برکمسه غصب ابریشم ایدوب جراحت شکمك
دیکسه مالك ابریشم اثبات حق ایتدکده شکم غاصب شکافه اولنور عین ابریشم
صاحبنه تسلیم اولنورمی اولنمزمی جواب ویروب دیدیم اولنمز پس محمد بن
الحسن دیدیکه الله اکبر قولکه خلاف مقرر اولدی دیدی اعتراض بن دیدیم کم
عنان مناظره اردنا وسمع قبولله اصغا اولنورسه جواب اجرا اولنور
آنلره حق اقبال وانبساط کوستردکده دیدیکم اکر ابریشم مجروحك ملکی اولسه
دیلسه کم شکمك چاك ونفسك هلاك ایله مجروح مباحمی اولور محرم می
امام محمد ایتدیکم مباح اولمز بلکه محرم اولور بن دیدمکم اکر چوب ابنوس
صاحب بنانك ملکی اولسه ودیلسه کم ابنوسی قلع ایدوب بناسنه ویران
ایده صاحب بنایه مباحمی اولور محرممی اولور محمد دیدیکم مباحدر بن دخی
دیدمکه رحمك الله مباحی محرمه قیاس ذات عقل وشناس ذکلدر بو مسئله

ابریشم قلع ایدوب صح

خلافا وزده قالدی مسئله ابتداء خلاف امام شافعی ایله اصحاب
حنفی مابینلرنده بو مسئلده واقع اولدی کذا فی یواقیت العلوم جواب
ایدلرکم امام محمد حضرتلری رجل سمین ایدی امام شافعی حضرتلری
انلره حقنده بیوردکم ما رایت رجلا سمینا اخف روحا منه یعنی کثیف
بدنلو سمزلرده امام محمددن روحی خفیفتر کمسنه کورمدم امام محمد فقهی
ابو حنیفه حضرتلرندن و امام ابو یوسفدن اخذ ایتمشدر مسئله منی آدمی
پاکمیدر ناپاکمیدر جواب امام شافعی قتنده پاکدر امام اعظم قتنده
ناپاکدر دلیل ابو حنیفه ایدرکم خروج منی موجب طهارت کبری در
پس نجس اولمق اولی در نیتکم مذی موجب طهارت صغری ایکن نجسدر
پس غلیظ نجاست موجبی وزده غلیظ طهارت اعتراض طرف شافعیدن
اعتراض اولنورکم خروج منی نجسلک وجوب طهارتده تاثیری یوقدر
زیرا طهارت تعبدیه محضدر علت معقول المعنی دکلدر و مذی موجب
طهارت اولمقدن نجس اولمق لازم کلمز زیرا نمازده قهقهه ابو حنیفه قتنده
موجب وضودر مع هذا نجس دکلدر نیتکم خروج ولد ایله حصاة خشک
موجب طهارتدر اما نجس دکلدر و شافعی ایدرکم منی آدمی اصل پاکدن
متولددر که انساندر و مادهٔ جسم پاکدرکه ولددر پس نفس دخی شیء
طاهردر بیضهٔ مرغه قیاس اولنور اعتراض جانب حنفیه دن اعتراض
اولنورکم علقه بالاجماع نجسدر مع هذا اصل پاکدن منفصل و مادهٔ
اصل پاکدر و علت نجاست دم اولمقدر پس منینک دخی اصلی دمدر

نجسدر

نهایت آتش شهوتله تصعید اولوب بیاض اولمشدر نیتکم کل سرخ تصعید
آتشله سفید اولور سبب بودرکم اگرچه عن افراط اولنسه منی قان رنکنده
کورینور پس لایقدرکم نجس اولمیه الجواب اعتراض شافعیده طهارت
تعبدیه محضه دیدوکی کندو اصللرینه مبنی در زیرا شافعی قتنده ماء
بر محلی تطهیر ایتمک تعبد محض و انقیاد شرعدر علتی معلوم دکلدر و امام اعظم
قتنده قوت ازاله ایله معللدر یعنی مزیل نجاست اولدیغیچون مطهردر دیر
زیرا بالاجماع ثابتدرکم ماء اصابت ایتدیکی محل نجاستدن مطهردر و ثبوت
حکم طهارت زوال عین نجاستدر دیو بیوردی بعده هر مزیل نجاست اولان
مایعاتی بوکا قیاس ایدر مثلا خل کبی اصحاب شافعیه اعتراض ایدرکم نص
معلل اولمغه تعلیل ممکن کردن بونده خود ممکن دکلدر زیرا اگر طهوریت ماء
قوت ازاله ایله معلل اولایدی هر کره طهارت حاصل اولمزدی زیرا آب که
محل نجاسته متصل اولدی ابتدا نجس اولور پس فائدهٔ طهارت اندن حاصل اولور
دخی محل مزبوردن منفصل اولان ماء و محل مرقومه متصل اولان مادن
جزء در منفصل خود بالاجماع نجسدر پس ماء متصل دخی قیاسا نجس اولدی
اما شرع نجاستنه حکم ایتدی ضرورة حاجت ایچون بو تقدیره مائک
طهوریتی بر حکم شرعیدر معقول المعنی دکلدر پس سائر مایعات علتده مشترکدر
اولوب بوکا قیاس اولنمز اصحاب حنفی ایدر مادامکه ماء محل نجاستده متردددر
نجس اولمز منفصل اولمنجه حاصل کلام شافعی حالت ملاقاتی اولی اعتبار
ایدر حنفی آخرینی اعتبار ایدر مسئله زید عمروه امر ایدوب اکر اهله

طهارتنده صد

بکری قتل ایتدی عمرو قصاص لازم کلور می کلمز می **جواب** حضرت امام
شافعی قتنده قصاص اولنور و حضرت امام اعظم قتنده قصاص اولنماز
ابو حنیفه حضرتلری بیوردر که قاتل فی الحقیقه مکره اولاندر مکره قتل محمولدر
آلت قتل منزله سنده در مثلا شمشیر منزله سنده در فعل خود ما لکره محمول
دکلدر زیرا کندو اختیارنده قالسه قتل ایتمزدی پس بالاجماع قصاص مکره
آمر اوزرینه واجبدر بو قوله اعتراض ایدوب ایدرلر که وقوع قتل حقیقتده
مکرهدن مشاهده در دعوای آلت باطلدر زیرا آلت جامددر جامد
ایچون اختیار مفقوددر اما مکره مختار اولدیغنه دلیل صواب بودر که
مکره آخرتده مستوجب عقاب اولور اگر مختار اولمزسه معاقب اولمزدی
بو تقدیرجه مکره آمره وجوب قصاص موجب مباشر قتل اولدیغیچون دکلدر
بلکه سبب قتل اولدیغیچوندر نیته که برکسنه طریق واسعده چاه قازوب
اول چاهه بر تباه دوشسه حکم قتیبله حافر براوزرینه ضمان واجب اولور
اما امام شافعی بیوردر که قتل محض شرائط عمدیتله مکرهدن حاصلدر پس
قصاص دخی واجبدر نیته که طوعا هلاک ایتسه واجب اولدیغی کبی زیرا
اکراه مجرد مکرهدن طلب فعلدر تخویف و تهدید ایله فعله مجالی اولیانه
طلب محالدر و چونکه مطلق مکره مکرهدن حاصل خصوصا مکره اولان
مقابلده عقاب اخرویه واصل اوله صحیح اولدیکه مکره حقیقت فعله
مصدردر پس وجوب قصاص مظهر اولدی بو قوله اعتراض بودر که
مکره قتلده مختار دکلدر بلکه شمشیر صفت قبل مکرهدن مستعملدر مثلا مکره

کنده

کندو الیله طوتوب بر صبی یه ضرب ایتدی و بی هلاک ایتمسی کبی محصل
منشأ خلاف بین الامامین بودر که وجود اکراهدن صکره امام اعظم قتنده
مکره مسلوب الاختیاردر شافعی قتنده مختاردر **نظم**
قیاس عقل ایله دفع اولمز اوهام، نیجه بر بو خلاف و نقض و ابرام
نتیجه حاصل اولمز بو جدللردن، سن بو وهم علمی قو و عملدن

علم تفسیر قرآن

تعریفی علم تفسیر بر علمدر که معنای نظم قرآندن بحث ایدر قواعد
عربیت مقتضاسی اوزره مبادیسی اصول کلام و اصول فقه و علم جدل
وغیرها غرض معرفت معانی قرآن فائده احکام شرعیه دن علی
وجه الصحة استنباطه قدرت کتب مصنفه سی مختصراتدن زاد
المسیر ابن جوزی وجیز واحدی تفسیر واضح امام رازی و تفسیر
جلالین که نصف اولی جلال الدین سیوطی و نصف ثانیسی جلال الدین محلی
تکدر متوسطه دن وسیط واحدی و تفسیر ماتریدی و کشاف
زمخشری و تفسیر بغوی و تفسیر کواشی و تفسیر تیسیر نجم الدین
نسفی و تفسیر هندی مبسوطه دن بسیط واحدی و تفسیر قرطبی
و مفاتیح الغیب للامام فخر الدین رازی ویدی جلد تفسیر لبابی و قرق
جلد تفسیر علامی معلوم اوله که اکثر مفسرین نظم قرآنه غالبدر
اوزره تفسیر ایتمشلردر ثعلبی ده غالب قصصدر ابن عطیه ده غالب
عربیتدر زجاجده معانیدر کواشیده قراءتدر بغویده اخباردر رازیده

مسائل حکمت لبابنه اعراب وبعض تفسیر تأویلده واقع اولشدر حقائق
سلمی کبی تفسیر فاتحهٔ صدر الدین قنوی وتفسیر فناری وقاشانی کبی
اقسام قرآن امام زمخشری قولنجه التی بیك التیوز التمش لتی آیتدر
بیك آیتی امر بیك آیتی نهی بیك آیت وعد بیك آیت وعید بیك آیت
قصص بیك آیت عبر وامثال بیشیوز آیت حرام وحلال یوز آیت تسبیح
ودعا التمش آیت ناسخ ومنسوخ وقرآن عظیمده واقع اولان
اختلافك منشائی سکز صورتدر صورت اولی اشتراك الفاظ صورت
ثانیه حقیقت ومجاز صورت ثالثه افراد وترکیب صورت رابعه خصوص
وعموم صورت خامسه روایت ونقل صورت سادسه نص واقع
اولمین محلده اجتهاد صورت سابعه ناسخ ومنسوخ صورت ثامنه
اباحت وتوسیعدر اگر صور مذکورهنك جمیعی اصل واحده وقانون
منفرده عائد اولسه که حقیقت خفیهٔ کتاب کریم ونتیجهٔ فحوای کلام
قدیمدر وعلماء امت اتفاقا یوب وتیرهٔ واحده وطریقهٔ منفردهیه
سالك اولورلر ایدی وسور قرآن جملهسی یوز اون سکزدر واولنده
حروف مقطعات اولان سورهلر یکرمی طقوز سورهدر وترتیب
مصحفده اوائلده بحسب الحروف مناسبت اولدیغیچون حوامیمه
اولان اوائلده واقع اولدیغی کبی یاخود آخر سورهنك اول سورهٔ
آتیهیه مناسبتی اولدیغیچوندر مناسبت معنویهیه اولدیغی الحمد لله
ایله اول بقره کبی مناسبت لفظیه آخر تبت ایله اول اخلاص کبی

ك

49

کم احد لفظیله مسد لفظی وزننده متحددر یاخود جملهٔ سورهنك
جملهٔ سورهٔ اخری مشابهتی اولدیغیچوندر مثلا والضحی ایله الم نشرح کبی الی
غیر ذلك مقدمهٔ عیون التفاسیرده ایدر اصول مهمات مفسرین
دوردر معرفت انزال وتنزیل وتفسیر وتأویلدر قرآنك لوح
محفوظدن دفعةً ملك ایله سماء دنیایه نزولنه دیرلر اول ملك عقل
فعالدر تنزیل جبرائیل ع م واسطهسیله قرآنك بحسب المصالح قلب
رسول اللهه لایح اولمسنه دیرلر تدریجله پس انزال دفعی وتنزیل امر
تدریجیدر تفسیر معنای آیتی وشأن آیتی وسبب نزول آیتی
توضیحدر دلالت ظاهره ایله تأویل آیتی معنای ظاهرندن معنای
محتمله صرف ایتمکدر لکن معنای محتمل کتاب وسنته موافق اوله نیتکم
الله تعالینك يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ قولنده مراد بیضهدن طیری
اخراجدر دینلسه تفسیر اولور اما عالمی جاهلدن اخراجدر دینلسه تأویل
اولور اولکی سماعه محتاجدر زیرا مَنْ فَسَّرَ الْقُرْآنَ بِرَأْيِهِ فَقَدْ كَفَرَ حدیث شریفی
مقرردر اما ثانیسی محتاج دکلدر نوادر قرآن قرآن عظیمده ایکی آیت
واردر که هر برینده حروف هجا جمیعا موجوددر برسی سورهٔ آل عمراننده
ثُمَّ أَنْزَلَ آیتیدر ایکنجیسی سورهٔ فتحك آخری مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ آیتیدر وسورهٔ
یوسفده یدی حرف واردر متحرك بری برینك آردنجه رَأَيْتُ أَحَدَ عَشَرَ
كَوْكَبًا کبی وسورهٔ هودده دورت میم واردر بری برینك عقبنده وَعَلَى
أُمَمٍ مِمَّنْ مَعَكَ کبی وایکی یرده کلمهٔ مقلوبه واردر برسی سورهٔ یسیده

انزال

امم ممن معك
اخراجدر ویاخود ...

وَكُلٌّ فِي فَلَكٍ كبى وبرسى سورهٔ مدثرده وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ كبى الى غير ذلك پس
معلوم اولدكه علم قرآن مجمع علوم ومقصد اهل رسوم كان گهر دريا
دُرَر تجرهٔ معانى سرمايهٔ ربانى حبل متين ونور مبين شفاء نافع ضياء
لامع عروهٔ وثقى عصمت منجى در مصحف ولسنده اولان انوار معانى بونك
شمع طومارنده مطوى وزبر متقدمينده يازيلان اسرار زبانى بونك اشتات
رموزاتنده مخفى در كه وَلَا رَطْبٍ وَلَا يَابِسٍ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ وعبد الله
بن مسعود رضى الله عنه بيوردكه وسائر فنون كتب علم قرآنه نسبتله مثابهٔ
نورداقتا بدركه بعضى تقديم بعضى تأخيرا ولنسه در قبل الطلوع اولان
نورله بعد الطلوع اولان نور كبى يوحسه بويله دكلدركه تقديم اولنادم
فنونك مزيت ذاتيه سى اوله الوا انها شتى الفنون وانما تسقى بماء
واحد كالمنهل ومفسرين صحابه ده بيش نفر كسنه در على بن ابى طالب
عبد الله بن مسعود عبد الله بن عباس زيد بن ثابت ابى بن كعب رضوان
الله تعالى عليهم اجمعين مسئله قوله تعالى وَآخِرُ دَعْوَاهُمْ أَنِ الْحَمْدُ لِلَّهِ
رَبِّ الْعَالَمِينَ سؤال اولنورسه كم بو كلام بهشتده واقع اولسه گرك
اهل بهشتيان خود آخر اولمز پس كلامك مفهومى نيجه ظاهر اولور
جواب ديلركم بهشتيان بو كلامى مائدهٔ خلدن آخرنده ديه لر كركدر
روايتدركه قرق يل مائدهٔ خلدن كنارنده اوتوره لر آخر اولدقده الحمد لله
رب العالمين ديه لر واول قرق يلده يدوكلرى طعام عرق اولوب اعضا
لرندن چيقه اول عرقك طيب رائحه سندن جميع بهشت معطر اوله

من اراد العلم فلينقش في القرآن
فان فيه علم الاولين والآخرين

پس

پس آخردن مراد آخر زمانده اولدى آخر احوال اولمدى قاطبهٔ علماء قتنده
مقرردر ومثبتدركه احوال آخرتك كيفيتنه نه عقل دوربين مشرف ونه ذهن
اصابت قرين واقفدر امور آخرتدن نصيب عقل تصديق وايماندن غيرى
دكلدر اما عقل ايچون علم الهيه طريق نظر متعلق راه ممكندر وتصديق
پيغمبر طريق معجزه دن ميسردر پس بو ايكى عقل كامل وعلم يقينى بو ايكى اصلدن
حاصل اولورسه بزه واجب اولدیكم امور غيبيه دن هر امركه بزه الله تعالى
ورسولى تبليغ ايده اكا تصديق وايمان كتوره وب محكم ومحكوم فرمان اولوب
نه كيفيتدن سؤال ايده وز ونه كميتدن وهم وخيال قوللنه وز مبادا كم اول كيفيت
بزى سرمست وادهٔ حيرت ايده وب راه ضلالته القا ايده نعوذ بالله سبحانه
من الحور بعد الكور مسئله قوله تعالى لَا أُقْسِمُ بِهَذَا الْبَلَدِ وَأَنْتَ حِلٌّ بِهَذَا
الْبَلَدِ الآية مفسرون كرام ايدرلركه بلددن مراد مكهٔ مكرمه در پس معنى بلدهٔ
مكه يه قسم ايتمزين ديمكدر واتفاق مفسرين وَالتِّينِ وَالزَّيْتُونِ وَطُورِ
سِينِينَ وَهَذَا الْبَلَدِ الْأَمِينِ قولنك تفسيرنده اولان بلد امين مكه دركه پس
كلاميين مابيننده تناقض اولدى جواب ديمشلردركه معناى آيت
قسم ايتمزين مكه يه مادامكه سن مكه ده سن زيرا سنك حضوركده قسم سنك
اوزرنده كم اولوركه طراز لعمرك ايله مطرز وتاج لولاك ايله متوج سن
مكه اوزرينه اولمز قوله تعالى وَأَنْتَ حِلٌّ بِهَذَا الْبَلَدِ بو معنايه سنددر بونك
مثلى اولدركه مادامكه صدفده در موجود اوله صدفك قيمتى نابود
اولور اما چونكه در صدفدن جدا اوله صدف ايچون دخى قدر قيمت يوق

اولور اما وهذا البلد الامین قولنده قسم مکه‌یه مخصوص کلدی بلکه قسم
مکه‌ده نازل اولان قرآنده تحقیق کلام بودرکه تین و زیتون بلاد
شامده ایکی کوه بنام واردر برنده درخت انجیر بسیار و برنده شجر زیتون
بیشماردر حضرت عیسی علیه السلامه انجیل بو ایکی کوهده نازل اولمشدر
وطور سینین بر کوه پر تمکیندر که معروفدر حضرت موسی‌یه موضع مناجات
ومحل نزول توریة اولکوهدر وبلد امین مکه‌در که اول قرآن انده نازل
در پس معنی قسم شول خدایه که تین و زیتونده انجیلی عیسی‌یه وطور سیناده
توراتی موسی‌یه انزال و مکه مکرمه‌ده قرآن عظیمی حضرت محمده ابلاغ و
وایصال ایتدی بعض مفسرین لا اقسم دیدیکی لام ایله همزه‌دن نهایت
فتحه لام اشباع اولنوب الف متولد اولدی دیمشلر قرائت ابن کثیر دخی
بوکا شاهددر که انلر اشباع فتحه‌سز لأقسم اوقومشلر اما قرّاء قولنجه
لا جوابدر منکر بعث اولانلره یعنی لیس کما تقولون اقسم بهذا البلد واقسم
بیوم القیمه پس بو قول اوزره مکه‌یه قسم مثبت اولور منفی اولمز اما
قول اول اوزره قسم مکه منفی اولور دیسوک انتهی مثبت اولور والله اعلم
مسئله قوله تعالی ان ربک لذو مغفرة للناس علی ظلمهم الآیة سؤال
اولنورکه آیت کریمه‌ده مقابله ظلمده مغفرت اولنمق فهم اولنور ظلم خود
سبب عقوبتدر موجب مغفرت دکلدر باخصوص ظلمدن مراد بو موضعده
کفردر زیرا سوره مکیه‌در واهل مکه ظلمی کفردر **جواب** روایت اولنورکه
بو سؤالی بعینه مقاتل بن حیان بر مرد فقیه ایراد ایتدیکه ایکیسی بر

پادشاه

پادشاه مجلسنده حاضر ایدیلر غرض مجلسده اول فقیه تصدر ایتمکیدی
فقیه جوابدن عاجز اولیجق ملک مقاتله مقابله‌ده بو حل مشکل قل دیو
مقاتل دخی جوابنده دیمش که مغفرتدن مراد بو محلده یرلغمق دکلدر بلکه
تأخیر عقوبتدر نیتکم الله تعالی بیوردی ولو یؤاخذ الله الناس بظلمهم ما ترک
علی ظهرها من دابة ولکن یؤخرهم الی اجل مسمی الآیة اما ظلم کفر
معناسنه اولیجق اشکال قالمز زیرا مؤمن ایمانی حسبیله استحقاق
مغفرتدن ساقط اولماز **لمنشئه**

دوشدی کوه دم جمله محو اولدی وجود ما سوی
بر معبر بو قیدی بو خوابی تعبیر ایلیه
آیت عشقک جهان هپ لفظی از بر لمنشئه
بر مفسر بولمدم اما کم تفسیر ایلیه

علم تصوف

تعریفی تصوف بر علمدرکه روحک معرفت مبدعنه کیفیت سلوکدن بحث
ایدر ریاضات ومجاهدات ایله پس معلوم اولدیکه علم تصوف صفوت
علوم وحلیه علماء رسومدرکه علم ظاهر علم باطننه مکمل وعلم رسوم
حقیقتسز معول اولمز علم ظاهردن مراد تدبیر معاش وتکمیل معاملات
ناسدر علم باطندن مقصود تصفیه دلدر صفات کدوراتدن وترکیه
نفسدر اخلاق مذمومه‌دن که مؤداسی تخلقوا باخلاق الله حدیثیله متحلی
اولمقدر **بیت** ببین تفاوت راه از کجاست تا بکجا صلاح کار کجا و من خراب کجا

هر عالم که فریفتهٔ جاه و اسیر شهوت اولمیه آخر الامر جذبات سلسلهٔ توفیق بو طائفه یه رفیق اولمق مقرّردر. حکایت اولنور که داود طائی حضرتلری که اعظم اصحاب امام اعظم ابو حنیفه در آخرکار اختیار عزلت ایدوب راه طریقته سالك اولمش ایدی. قاضی ابو یوسفدن دوکتیره ایدی بزم استادمز ضرب تازیانه ایله قضایه رضا ویرمدی ابو یوسف طوعاً اختیار ایتدی دیر ایدی. باخصوص زمانه ده قضا و تدریس بر تازیانهٔ علم و معرفت اولمشدر. نعوذ بالله من شرور انفسنا و من سیئات اعمالنا. و کتب تصوف حدّ احصادن بیروندر. امّا بو فنده قیل و قالی نافع دکلدر حال کرکدر دیرلر لکن رسالهٔ قشیری و قوت القلوب ابو طالب مکّی مالابدّی مشتملدر و اتفاق بعضلرن ورندنده دکم فتوحات مکیه دن انفع و اجمع اولمیه. مسئله تصوف ندر. جواب جعفر خلدی قدس سره بیوردکه اوچ مسئله دن بکادشوار یوقدر جمله دن بری تصوفدر نیجه مشایخدن سؤال ایتدم کمسه جواب شافی ویرمدی تا بر کیجه حضرت مصطفی علیه السلام خوابمه کوردم تصوفدن سؤال ایتدم بیوردیلرکه ترك الدعاوی وکتمان المعانی یعنی تصوف دعوالری ترك ایدوب معنالری پنهان ایتمکدر. بعده توحیددن سؤال ایتدم دیدیکه ما حدّه فکرك واحاط به وهمك واحسنته بحواسك فالله یخالف ذلك وانما یجرّد فی التوحید من اربعة من التنزیه والشك والتشبیه والتعطیل یعنی هر نسنه که اندیشه ك انی محدود ایتمشدر یا وهمك محیط اولمشدر یا حواس خمسه ك ادراك ایتمشدر ذات باری

انلك

انلك خلافیدر و توحید خداده اشیاء اربعه دن تجرّد کرکدر شکدن و تشبیه دن و تعطیلدن و تفضیلدر دیشلرکه تصوف اشیاء اربعه دن عبارتدر. اوّل توبه از نا شایسته یعنی لایق اولمیاندن رجوع ایتمك ایکنجی صدقدر در طلب یعنی طلبده صادق اولمق اوچنجی ورعدر در شبهات یعنی شبهه لردن پرهیزکارلق دردنجی فنادر در توحید یعنی مرد سالك شهود جلال ذات حقده وجود و صفات خلقی معدوم فانی کوروب اوز نفسن دخی بوا شاده محو و مستهلك سلطان توحید بوله پس لفظ تصوفده ت توبه یه ص صدقه و ورعه ف فنایه اشارتدر دیدیلر والله اعلم. مسئله الصوفی ابن الوقت دیمك معناسی ندر. جواب معلوم اولسه که زمان اوچ قسمه منقسمدر ماضی و مستقبل و حال دیشلرکه ماضی ایچون عودت یوق و مستقبل ایچون حکم یوق و حال ایچون توقف یوق و حال و وقت بر معنایه در. بو معناده خلیل بن احمد دیمشدر امس قد مات والیوم فی النزع و غدا لم یولد و دخی دیمشلردر الماضی لا یذکر والمستقبل لا ینتظر والحال یعتبر پس محقق اولدیکه وقت زمانیی ما بیننده بر برزخدر بر طرفی ماضی یه و بر جانبی مستقبله متوجهدر نفسنده سریع الزوالدر امّا کثیر النفعدر جائزدرکه مالك نفس واحده ده وقت منفرده ده بر دولته واصل اوله که مدت عمرنده اول دولتی حمایتنده اوله. نیتکم حضرت رسول الله صلی الله علیه و سلم بیوردلر لی مع الله وقت لا یسعنی فیه ملك مقرب ولا نبی مرسل صاحب وقتك کمتر نعمتی اولدرکه

که سالك وقت واحده ده و نفس منفرده ده بر

تحسّر ماضیدن خالی و حالدن راضیدر الغایت لا تردد مضمونی اکا علم
یقینیدر و نار انتظار مستقبل که اکا موت احمر دیرلر اکا ذکر اولنمز پس موت
احمر که مشهوردر انلرک دخی معناسی واردر پس هر نفسده صاحب وقت ایکی
نعمت مقرّدر نیتکم شاعر دیمشدر **بیت** صوفیان در دمی دو عید کنند
عنکبوتان مگس قدید کنند پس معلوم اولدی که صوفی ابن الوقت اولمق دلالت
اولمق حسبیله دکل بلکه ملازمت حسبیله در نیتکم شعر عربیده وارد **شعر**
انا ابن اللقاء انا ابن السخاء انا ابن الضراب انا ابن الطعان
مسئله سبب ندر که پیغمبر حضرتلری کاه تیغ لسانلرینی الفقر فخری
جواهریله مرصّع و کاه انشاء نطق و بیانلرین اعوذ بك من الفقر
فقره سیله موشّح قلورلردی **جواب** معلوم اوله که حقیقت فقر نیازدر
و هیچ آفریده بی نیاز اولمز بلکه نیاز ایله ممتازدر زیرا هر موجود فیاض حق
نیازدن کندونك استمداد وجود ایچون نیازمنددر بو معنی ایله دکلی ماسوی
الله فقیر و مستمنددر اما درجات حاجات متفاوتدر بعضیلر مالی فضلات
عیش ایچون طلب ایدرلر مثلا اسب عربی و غلام عجمی و انفس لباس و اطیب
طعام و شراب کبی و بعضیلر تتمات تعیش ایچون استرلر مثلا خرقه کافی
و لقمه وافی و مسکن لائق و صاحب موافق کبی و بعضیلر دفع اضطرار
حال و سدّ رمق عیال و ستر عورت قلمغه مجال ایچون استرلر و اول مقدار
وجداننده روز و شب سرکردان و ادای حقوق الهیه‌دن مهجور و پریشان
اولورلر بو اول فقردر که مهتر و بهتر عالم و مظهر الطاف خدا مفخر بنی

آدم

آدم
صلى الله عليه وسلم اندن استعاذه قیلور اعوذ بك من الفقر و کاد الفقر
ان یکون کفرا دیمشدر فقرا قل که مایه الافتخاردر اول فقردر که کشی کندو نیاز
مندلکنی دیده بصیرت ایله مطالعه قیلور و دکلی حالده محتاج ملك متعال ایدوکی
بیلور و اول صفتله مباهات قیلور اللهم احینی مسکینا مقالی حسب حال و نتیجه
آمال ایدن منشور اولدی لؤلؤ الی حضرت امام غزالی کلامیدر اما شیخ نجم الدین
حضرتلرندن فقر اوچ وجه او زره منقولدر اوّل فقر مقبولدر فقر جناب
حقه مقصودها اوله که الفقر فخری حدیث شریفنده مسطوردر ثانی فقر
مذمومدر که فقر عدم او زره حقه مقصود اولیه اعوذ بك من الفقر و کاد
الفقر ان یکون کفرا حدیثلرنده اشارت اکا در ثالث فقر مردوددر که
افتقار خلقه مقصود اوله که الفقر سواد الوجه فی الدارین حدیث شریفنده
اکا اشارت واردر نعوذ بالله من هذا الفقر . **لمنشئه**
دلا بو مملکت ارضیدن تك قالدی مطهر ایله عروج ایت سماء تجریده
صفای صوفی‌یه توکسب ایله صفوت باطن فنای فقری قو سعی ایت فنای توحیده

علم تعبیر خواب

علم تعبیر بر علمدر که خوابده کورینن صورتلرک احکامندن و کیفیاتندن و معنی
مناسبی ایله تعبیرندن بحث ایدر کتب مختصره سندن فوائد الفرائد بن
دقاق و مبسوطه سندن شرح بدر المنیر خیلی و تألیف ابن سهل مجمعی و تألیف
مولانا محمد بن قطب ازنیقی و غیرها معلوم اوله که علم تعبیر بر علم بی نظیر
دردکه مقبول اولی الآرا و مرغوب انبیا و اولیادر حضرت یوسف صدیق

على نبينا وعليه السلام بونكله مباهات وافتخار ايدر ايدی كه الله
تبارك وتعالى حكايت ايدر رَبِّ قَدْ آتَيْتَنِي مِنَ الْمُلْكِ وَعَلَّمْتَنِي مِنْ تَأْوِيلِ
الْأَحَادِيثِ تأويل حديثدن مراد تأويل وتعبير خوابدر قال الله تعالى
لَهُمُ الْبُشْرَى فِي الْحَيَوٰةِ الدُّنْيَا مفسرلر بشرای رؤيای خير ايله تعبير ايدرلر
وپيغمبريمز بيورر رُؤْيَا الرَّجُلِ الصَّالِحِ يَرَاهَا اَوْ يُرَى لَهُ جُزْءٌ مِنْ سِتَّةٍ
وَاَرْبَعِينَ جُزْءًا مِنَ النُّبُوَّةِ يعنى شول ايو دوش كه مرد صالح كورر يا خود
مرد صالح ايچون كوريلور نبوتك قرق آلتى جزئندن بر جزءدر اما عدددن
بو مقداره مخصوص اولمقدن مراد بودر كه حضرت پيغمبريمز بعد النبوة
وحى جبريلدن مقدم آلتى آى مقداری رؤيا ايله عمل ايتدی بعده نبوت
كامل اولوب يكرمى اوچ ييل وحى ايله عامل اولدی پس آلتى آی يكرمى
اوچ يلك قرق آلتى جزئندن بر جزءدر زيرا يكرمى اوچ ييل تضعيف اولنسه
قرق آلتى ييل اولوب هر ييلك دخى آلتى آی اولور ونبوت دخى قرق
آلتى ييل اولور بعده تعبير عبوردندر عبور كچمكدر پس تعبير مخيل
حكمينك معناى حقيقيه يتشمكدر يعنى صور خياليدن معناى حقيقيه انتقال
ايتمكدر علم تعبيرده ماهر وقواعدينه مستحضر اولنلر بريسى محمد بن سيريندر
وانك عجائب تعبيرندندر كه بر كون بر كمسنه بر رؤيانك تعبيرندن
سؤال ايتديكه واقعمده رجال ونسانك فروجنى وافواهنى مهرلر
ايدی جواب ويرديكه سن مؤذن ايمشسن ماه رمضانده قبل طلوع
الفجر اذان اوقومشسن واقعا حال مقالنه مطابق چقدی حكايت

اولنوركه

54

اولنوركه بر كمسنه بر رؤيادن سؤال ايتمشكه واقعمده زيتيه زيتونه
ادخال ايدردی جوابنده ديمشكه سن والده كى تصرف ايتمشسن ديدی
نفس الامرده تفحص اولنوب موطوءه سى امه مشتراسى آنه سى چقدی
الله اعلم مسئله واقع قچ قسمدر وقنقى قسمى معتبردر جواب خواب
اوچ قسمدر قسم اول شول خوابدركه تغيير مزاج وفساد عناصردن
حاصل اولور نيتكم سودا غالب اولسه سياهلر ومرده لر وقبيح نسنه لر
كورر صفراء غالب اولسه آتش وچراغ وخون وصفره رنكلو نسنه لر كورر
بلغم غالب اولسه سفيد نسنه لر كورر برف ويخ وآب كبى خون غالب
اولسه روزكار وچنك وعود وغنا وسرور كورر بو مقوله نك نمايشنه سى
ديو رجيم در حكيم ايدر قوت متخيله متحاكيه مجبولدر يعنى جبلتى حكايت
ايدوب محاكيدر هر نيه مقارن اولورسه كرك هيئت ادراكيه كرك هيئت مزاجيه
مثلا خيرات وحسناتى صور جميله ايله حكايت ايدر وعلت صفراوى الوانى
صفر ايله حكايت ايدر قسم ثانى اولدر وشولدركه هنوز ناخفته ايكن بعض
اشيايه حس متعلق اولوب وهنوز اول شيئك صورتى خيالده درست منعقد
اولمش ايكن خوابه وارسه اول صورتى خيالده بعينه درست كوريور بو
مقوله يه اضغاث احلام ديرلر اضغاث لغتده رنكارنك كياه دستهلرنه
ديرلر نيتكم كياهك الوان مختلفه سى نمايش بى حاصلدر بو مقوله دوشلر
دخى صوردن حقيقتدر اول اجلدن قابل تعبير دكلدر نيتكم الله تعالى حكايت
ايدوب بيورر وَمَا نَحْنُ بِتَأْوِيلِ الْأَحْلَامِ بِعَالِمِينَ زيرا بو صورتلر خوابده

صادر اولمز بلکه بیدارلقده تخیّل ایتدوکلری درکه خوابده نمایش ایدر امّا
قسم ثالث که قابل تعبیردر نماینده سی فرشته درکه فرمان خدای ایله لوح
محفوظده مرتسم اولان معانی لباس صورده جلوه کر قیلور که صورده بوده
اول معانی یه مناسب انلری محاکی اوله و نمایش مزبوره کاه بشارت
وترغیب ایچون وکاه انذار وترهیب ایچون اولور وبو اقسام ثلثه نك
وجودینه دلیل مخبر صادق قولیدرکه ابو هریره رضی الله عنه رسول الله دن
صلی الله تعالی علیه وسلم روایت ایدر الرؤیا ثلثة فرؤیا بشری من الله
ورؤیا تحذیر من الشیطان ورؤیا یحدث بها الانسان نفسه فیراها
فی النوم مرصاد العباد صاحبنك سنامات آدلو کتابنده ترجمه اولنمشدرکه
ذکر اولنور امّا حقیقت نوم نفسك آلات وحواسی معطّل قلمسیدر راحت
ایچون زیرا آلات حواسی آلات جسمانیه در هر بری برمادّه ده حال
اولمش صورتلردر پس جمیع اجسامه عارض اولان فتوردن انلره دخی کلال
وفتور حاصل اولور بو تقدیرجه حالت اولی یه عودت ایتمکله راحته مضطر
اولورکه عارض اولان نقص وخلله بدل ما یتحلل حاصل اولور مثلا عین
قچان که نظره مشغول اولدقلرده قوتی تمام اولمز الا بطوندن دماغدن اولان
سریان ایلردکه روح متهذب سببیله تمام ایدر بعده اول عروقده اولان روح
صافی تدریجله متحلل اولوب کتسه کدر لاحق اولور اول سببدن که فی الحال
ناظر عیننده تألم حسّ ایدر وخشونت بولور شول حوض کبی که ماء صافی
ایله پرایکن منفذمادن کثرت جریان واقع اولسه صافی کیدوب کدری

قالوق تقرّر اولور امّا منفذ ماء سدّ اولنسه کیدر وحالت اولی یه عودت
ایدر والا ماء حوض فاسد اولور عینك دخی منفذ روحی منسدّ اولور اجفانی
منطبق اولور روحی صافی کیدر ومجتمع اولور حالت اولی یه عودت ایدر سائر
حواسك دخی حالی بویله در پس معلوم اولدی که حالت نومده نفس ناطقه
جزئیات خارجیّه دن فارغ اولیجق یقظه ده حواسدن مستفاد اولوب
حافظه ده مستحفظ اولان صوره مشغول اولوب بعضی بعضی ایله ترکیب
ایدر مثلا انسان کندوسنی طائر کوردیکی کبی بو مقوله یه اضغاث دیرلر
امّا نفس ناطقه حواسدن استفاده ایتدیکی اشیانك تتبعنه مشتغل اولمیوب
فضائل روحانیه غالب ورذائل جسمانیه مغلوب اولسه عالم کونده اولان احوال
مستقبله وامور آتیه یی مشاهده قیلور اکر هذا المعنی ده حظ وافر حاصل ایتمش
ایسه هر کوردیکی تعبیر وتأویله صادق اولور زیرا امور معانی یی بعینه مشاهده
قیلور اکر کوردیکی قلیل ایسه حظی رموز واشارات اولور تأویل وتوجیهه
محتاج اولور امّا حال مزبوره حال نبوتك غیریدر زیرا بو حالت نبی علیه السلام
حضرتنه نومده ویقظه ده مستمر ایدی زیرا انلرك روح متهذبلری که جزئیات
حواسله مشغول دکل ایدی عالم غیبه توجهلری غالب ایدی نوم ویقظه
تفاوت ایتمزدی سائر انبیاده دخی بویله در امّا عوام الناسده امر بر عکسدر
زیرا انلرك عالم شهادته وصور جزئیاته توجهلری غالبدر نیتکم مشایخ
وکتب ورسائلده حکماء الهیون ذکر ایتمشلردر قچان نفس ناطقه فضائل قدسیه
وکمالات روحانیه ایله قوت بولوب وقوای بدنیه نك لطافتی تقلیل طعام وشراب

ایله ضعیف اولسه احیاناً کیمی وارداتِ بدنیه‌دن متخلص اولوب عالم قدسه
مشرف اولوب انوار حق اشراق ایدوب عالم مثاله لوح محفوظده مرتسم
اولان امور ماضیه حوادث آتیه‌دن مغیبات کونیه یه نومنده و یقظه‌سنده متلقی
اولور مثلا مجلی مرآت کبی که مقابلنده اولان نقوش و صوردن منعکس اولور
بو مقوله حالته کشف دیو تعبیر ایدرلر که بعض مشایخ بیوردیلر که نودر بو
علم قبیلندن و صور عقلیه‌دن دکلدر بلکه بر شعاع قدسیدر که نفس متناهیه
متجلی اولوب شهودی بصیرتن اتم اولور و بونه آکسیر علم و قدرت
دیرلر بونک سببیله علوم مستحیله آسان و نمایان اولوب موجودات عناصر
امر و نهیه اقبال و اذعان اوزره اولوب مرتبهٔ کمّل انبیا و اولیاده **مسئله**
نه مقوله کمسنه‌نک واقعه‌سی درست اولوب و نه کونه شخصک درست اولمز
جواب حضرت رسول علیه السلام بیوردیلر اَصْدَقُکُمْ حَدِیثًا اَصْدَقُکُمْ رُؤْیًا
یعنی سزک قنغکزک سوزی راست اوله رؤیاسی زیاده راست اولور نتکیم
جوابا ائمه پاک دین و قاضیان عادل و علماء عامل و ازادکان پارسا و بندکان
مطیع کبی اما شونلر که اصل خلقتده ناقص اوله یا خود هزل و دروغ
طبعنه غالب اوله انلرک دوشلری درست اولماز خادملر کبی که ناقصلردر
و شاعرلر کبی مبنای کلاملری دروغدر و مخنثلر کبی که اصل خلقتده ناقص
لردر و کدالر کبی که اکثر ایتدکلری تصورات باطله‌در و خواب زراقدن
و مقامران کبی و خواب کودکانده اختلاف اولنمز و خواب زنان مادون
مرد اندر و کمترک و جنابتک و حیضک خوابنه نقصانی یوقدر بشریت کامل اولیجق

وخواب

و خواب مست دخی درست دکلدر دیمشلر اما رؤیای خیرک فائده‌سی کیج
ظهور ایتدیکی و رؤیای شرک اثری تیز ارشدوکنه حکمت بودر که حق
سبحانه و تعالی عبادینه لطف و شفقت ایدوب خواب فرشته‌لرینه بیوردیکه
هر شخص که امور خیردن قوللرینه اصابت ایده جکدر مقدما آکاه ایده‌لرکه
توقع خیر ایله منبسط و شادمان اولا اما هر شخصه که امور شردن اصابت ایده جکدر
اصابتی قریب اولدیغی حینده آکاه ایدرلر که بیهوده توقع ایله دردناک
اولوب عیشی منغص اولمیه اما انسانک عوامنده رؤیای خیر کیج واقع اولور
رؤیای شر تیز واقع اولور دیدکلری خطادر زیرا الامور مرهونة
باوقاتها در وقتندن بر آن تفاوت ایتمز والله اعلم **مسئله**
اعتبار تعبیر خواب نه شیئله مختلف اولور **جواب** اشیاء سته ایله مختلف
اولور اختلاف لغات اختلاف ادیان و اختلاف صناعت و اختلاف
زمان و اختلاف مکان و اختلاف احوال اختلاف لغات مثلا پارسی
زبان اولان دوشنده ایوا کورسه کاری به اولا زیرا ایوا فارسیده
به اوله و اکر عربی لسان کورسه سفر عظیم ایده زیرا عربیده اسمی سفرجلدر
و اکر ترکی زبان کورسه مصیبته اوغرایه زیرا ایوا مصیبته اولور
قال رسول الله صلی الله علیه وسلم رَاَیْتُ ذَاتَ لَیْلَةٍ فِیمَا یَرَی النَّائِمُ
کَاَنَّا فِی دَارِ عُقْبَةَ بْنِ رَافِعٍ فَاُتِینَا بِرُطَبٍ مِنْ رُطَبِ ابْنِ طَابٍ فَاَوَّلْتُ
الرِّفْعَةَ لَنَا فِی الدُّنْیَا وَالْعَاقِبَةَ فِی الْآخِرَةِ وَاَنَّ دِینَنَا قَدْ طَابَ حدیث
مشارالیه‌دکه رسول الله صلی الله علیه وسلم بیوردیکه بر کیجه واقعه‌مده کانه عقبه

بن رافع آوندن ایدك ابن طاب خرماسندن خرما كتوردیلر ایدك رطب ابن طاب
بر رطبیدركه اضافت اولندی یعنی شخص اهل مدینه دندر پس حضرت رسول الله
صلی الله علیه وسلم بو مقامده تعبیری حروف كلماتدن ودلالت اشتقاقدن
اخذ ایتدی مثلا عقبه دن حسن عاقبت ورافعدن رفعت وابن طابدن
طیب وكمال دین اخذ ایتدی اما اختلاف ادیان مثلا جهود دوشنده كندو یی
كوشت اشتر یركوره حرام ومكروه رزق بولور زیرا دونك آتی دین
جهودده حرامدر واكر سائر اهل ملت كوره رزق حلال بوله زیرا دیوه نك
آتی سائر ادیانده حلالدر اما اختلاف صنعت مثلا زاهد شمشیر ونیزه
كوره كاری تباه اوله واكر جندی كوره حالی منتظم اوله اما اختلاف
زمان مثلا بر كمسنه تابستانده كوردیكه كیمش اولسه یا آتشه قریب اولمش
كوره رنجه مبتلا اوله نوع مضایقه چكه واكر زمستانده كوره رنجی دفع
اولوب اضطرابی بر طرف اوله اما اختلاف مكان مثلا دوشنده كندو یی
بازارده برهنه كوره فضاحته اوغرایه اكر حمامده برهنه كوره غمی اولیه
اما اختلاف احوال مثلا بر كمسنه كوره كوهه چقر اكر هنوز بالای كوهه
چقمدی ایسه رنج وزحمت یتشه واكر بالای كوهه یرشدی ایسه اولوقت یتشه
اما زحمت ایله وكاه اولوركه بر واقعه دن امور كثیره ایله تعبیر اولور وجمله سی
واقع اولور مثلا بر كمسنه واقعه سنده كوردركه ذكرنی وخایه سنی قطع ایدرلر
برنیچه معبرده تعبیر ایتدردلر بر معبر ایدركه كوزه نك آب روی دوكلور
یعنی فضاحت اولنور برسی ایدركه فرزندی اولمز برسی ایدركه ذكری قطع

اولنور

اولنور برسی ایدركه مالی وجندی هلاك اولور برسی ایدركه خویشان
وقبیله دن دور اولور برسی ایدركه قضیبی وخایه سی نفسدن لامرده
قطع ایدرلر اتفاقا اول كمسنه بر تهمتله خاتوننی طلاق ویروب سفره كیدوب خویشی
فرزندندن جدا اولور وده یا یه كیروب باد سختله سفینه سی شكست
اولور بر نوع ماهی وار دركه اكا كوهج دیرلر اول كشینك ذكرك وخایه سی
قوپارر آخر نیجه جماعتله هلاك اولور والعهدة على الراوي لمنشئه
علم رؤیا دركه ای غافل حقیقتده جهان لیك بو رؤیای بر تعبیر ایدونا یابدر
كرچه ایشیا معبردر لسان حال الله ، خواب غفلت بزده بر تعبیر اولنما خوابدر

، ، ، ، علم رقی وافسون ، ، ، ،

معلوم اوله كه علم رقی وافسون وطب علم مكنون ودر مخزون دوكلی روز
كارده دركار وجمیع مللده ستوده ونامدار شهره آفاق مقبول على الاتفاقدر
زهاد وعباد وصومعه داران وحكماء زمان بو علمه معتقد ومعتمدلردر
شهرتی طب روحانی دیكله در حكایت جالینوس حكیم بر بیماره نیجه روزكار
علاج ایدوب افاقت بولمدی جالینوسه دیدیلركه فلان صومعه ده بر زاهد
وار در بیمارلره اوقور افور صحت بولور بو دخی بیمار دخی اول زاهد
پرهیزكاره ایلدیلر جالینوس ایتدی ایلدك فانه طبنا الی اصحاب الهیاكل
كطب اصحاب الطرقات الی طبنا یعنی بزم طبمز اصحاب صومعه طبی قتنده
راهدارلر طبی كبیدر بزم طبمز قتنده الی عنه عناسنه در علم عزائم
علم عزائم دخی بو كا ملحقدر امام رازینك سر مكتوم آدلو كتابی بو فنده

نافعدر وسائر کتب ورسائلده طالب اولان واصل اولور تعریفی ظاهردر
وعلم مزبور شریعت مصطفیده روادر عائشه رضی روایت ایدرکه رسول الله
علیه الصلوة والسلام رقیه دن سؤال اولنوب بیوردیکه لا بأس اگر کتاب
اللهدن اولورسه وبیوردیکه لا رقیة الا من ثلث من النظرة والحمی واللدغة
یعنی علت مشکله که محتاج افسون اوله علل مذکوره در ونیتکم بیوردی لا هم الا
هم الدین ولا وجع الا وجع العین ورقیه دیو افسون کلماتی وقیوب وطبایع
حروف ایله متکیف اولان سینه ده نفسی چقاروب بیماره اوزرینه اوفوردکم
دیرلرکه مؤثر اولوب شفا بوله وکاغده کلماتی یازوب بیماره بند ایتمکده دخی
استعمال ایدرلر بعضیلر تأثیری من عند الله در حکمتی نامعلومدر دیمشلر اما
حروف ایچون طبایع مختلفه اثبات ایتدیلر امراض حاره یه حروف بارده وامراض
بارده یه حروف حاره ایله رقیه ایدرلر والعلم عند الله قال رسول الله صلی
الله علیه وسلم ضع یدک علی الموضع الذی یألم من جسدک وقل بسم الله
ثلاثا وقل سبع مرات اعوذ بعزة الله وقدرته من شر ما اجد واحاذر
راویسی عثمان ابی العاصدر وحدیث انک حقنده واردر رخصت اکا اولدیغی
مشارقده مذکوردر **مسئله** مذکور اولان تعویذ وافسونک تأثیری حکمتندر
جواب افسون ایکی قسمدر قسم اول اولدرکه انده اسم الله اوله گرک فارسی
وگرک عربی وگرک غیری قسم ثانی اولدرکه انده اسم الله اولمیه اول دخی
ایکی قسمدر بر قسمی مفهوم وبر قسمی غیر مفهوم اما اول قسم که اسم اللهدر
دعوات مأثوره حکمنده در هرکه صفای دل وصدق نیت ایله وصفای

طویت

طویت ایله توسل ایلیه البته کارگر اولور نیتکم رسول الله صلی الله علیه وسلم
بیوردی لا بأس بالرقی اذا کان من کتاب الله عز وجل اما شول افسونلرکه
انده اسم الله اولمیه وبو جمله ایله مؤثر اوله دیمشلردرکه انلرک تأثیری حسن
ظن وقوت وهم وصدق همت واخلاص نیت ایله در حکایت اولنور که هندده
بر طائفه واردرکه انلره اصنا وهم دیرلر اکثر رقی وافسون انلردن شایعدر
وانلر بو افسونلری غیبت حواس حالنده ارواح جنیاندن اخذ ایتمشلردر دیرلر
وبعض علما خوابده اوگرنمشلردر بو معنی امر ممکندر حضرت صاحب الیواقیت
بیوردی بو حالت بکا واقع اولمشدرکه بر شب شهر تستر ده عالم خوابده گوردمکه
بر خسته نک باشی اوزره بو دعای معروفی اوقوردمکه اسأل الله العظیم
رب العرش العظیم ان یشفیک وبر شخص بکا متصل دیردیکه بو کلماتی
دخی قراءت ایله تری بری تری دهط دهط دهط ودخی گوردمکه بر
کمسنه بکا افسون مار بودر دیر ایدی ولقد کرمنا بنی آدم الآیه بر کمسنه دیدی
که الله تعالی اکا یسر ویره گرکدرکه بو گیجه ایکی رکعت نماز قلسه اخشام ایله
یاتسو نمازی مابیننده وهر رکعتده سوره مریم اوقیه دیدی اول گیجه
شب ذینه ایدی منتصف ماه رجبده ودخی بر جماعت دیدیلرکه بو افسونلرده
تأثیرلری جواهر کلماتندن وخواص تألیفدندر وفرندر خواص وفق اعداد
کبی مثلا اما هر افسونک که آنده کلمات کفر وفحشیات اوله محض جازدر
مؤثر اولماز الا بلیدلردن وبی دینلردن زیرا انلرک استعانتی شیاطیندن
اولور نا شایسته افعال ایله انلره تقرب کسب ایدوب مابینلرنده مشاکلت

اولور نیتکم حضرت الله تعالی بیورر وَاِنَّ الشَّیَاطِینَ لَیُوحُونَ اِلَی اَوْلِیَائِهِمْ
بو مقوله افسونی کفر در فاعلنه تجدید ایمان لازم کلور **مسئله** فتفی حرز
صحیح مجربدر که هرکیم اوقیه یا کتوره جنکده مضرت دشمندن امین و جمیع
اوقاتده مظفر اوله **جواب** سید امام مرتضی کتاب الاحراز والرقاده یازر
اول زمانده که دشمن مقاتلسیکا مقابل اوله بو آیت اوقیه وَلَقَدْ مَنَنَّا
عَلَیْکَ مَرَّةً اُخْرَی الی قوله تعالی فَتَنَّاکَ فُتُونًا بعده کَمْ مِنْ فِئَةٍ قَلِیلَةٍ غَلَبَتْ
الی قوله تعالی الکافرین بعده کَتَبَ اللّٰهُ لَاَغْلِبَنَّ اَنَا وَرُسُلِی اِنَّ اللّٰهَ قَوِیٌّ عَزِیزٌ
سَیُهْزَمُ الْجَمْعُ وَیُوَلُّونَ الدُّبُرَ شَاهَتِ الْوُجُوهُ حمعسق لَا یُنْصَرُونَ وابو العباس
مستغفری کتاب رقیده علی بن ابی طالبدن کرم الله وجهه اسناد درست
ایله ذکر ایدر که بر جهود عهد رسول اللهده مسلمان اولوب بغض برزدین
کاغذ اوزرینه بو اسماء الٰهی کتوروب دیدیکه یا رسول الله بو اسماء موسی
وهرون کتوردی هرکیم بو اسماء الٰهیه کتورسه دیودن و دشمندن و سارقدن
وسائر وحوش وحیواناتدن امین اوله پیغمبریم بیوردیکه حسن و حسین
رضی الله عنهما کتورسونلر کلمات بودر آهِیًّا اَذُونَایِ شُومَاخ مَاخ
مَلْخَی هَلُوخَیْم شَهُواهِیًّا شَرَاهِیًّا اَذُونَایِ ابن عقده که راوی حدیثدر قرق
ییل بونک طلبنده اولدم آخر بولدم چونکه قرامطه خذلهم الله کوفیه
غارت ایتدیلر بو تعویذی مسلمانلره ویردم هرکیم درسراینده اولجقده
قلعه اول سرایه دشمن داخل اولمدی محمد بن حنفیه رضی الله عنه عبد الله
بن عباسه بیوردیکه پدرم ایله علی بن ابی طالبک مقدم جبشنده اولوردی

هرکیجه که بو اسماء الٰهی اوقورسه دم کی دمزدم الاخیر **مسئله** افسون طب که مجرب
اوله ندر و احادیثدن اکا نافع نه واردر **جواب** انس رضی الله عنه روایت
ایدر که برکون رسول الله صلی الله علیه وسلم بر خاتونک حجره سنه واروب
محموم کوروب بو دعانی تعلیم ایتدی خلاص بولدی اَللّٰهُمَّ ارْحَمْ جِلْدِیَ الرَّقِیقَ
وَعَظْمِیَ الدَّقِیقَ مِنْ شِدَّةِ الْحَرِیقِ یَا اُمَّ مِلْدَمٍ اِنْ کُنْتِ اٰمَنْتِ بِاللّٰهِ الْعَظِیمِ
لَا تُصَدِّعِی الرَّاْسَ وَلَا تُنْتِنِی الْفَمَ روایت اخری ملک المدرسین شیخ شمس
الدین الماردینی رحمه الله روایت کرد که روزی شخصی رائب کرفته بود
بحضرت مولانا بیامد و از تب شکایت کرد فرمود که بنویس و در آب انداز بفضل
حق آن محموم شفا یابد و آنچه منلا فرمود اینست بسم الله الرحمن الرحیم
اَللّٰهُمَّ ارْحَمْ جِلْدِیَ الرَّقِیقَ الخ کما اول شیخ ابو اسحق بن شهریاردن مجربا تنزند
بو کلماتی اوچ پاره کاغده یازوب محموم اولان اوچ کون هر صباح معده سی
خالی ایکن یوده کلمات بودر بسم الله الرحمن الرحیم لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ ذُو الْعَرْشِ
وَالْکِبْرِیَاءِ وَالنُّورِ بعضیلر اسلوب فرنود اوزره انجیلدن بو کلماتی یازمشلر
سَطِیع فَهکهلا افسون چشم بد یعنی نظر دکمش کسنه یه افسون بودر
اَعُوذُ بِرَبٍّ عَبْسٍ عَابِسٍ وَحَجَرٍ یَابِسٍ وَمَاءٍ قَارِسٍ وَشِهَابٍ قَابِسٍ وَجِلْدٍ
رَقِیقٍ وَمِنْ عَائِنِ الْعَیْنِ رَدَدْتُ الْعَیْنَ اِلَی الْعَائِنِ وَعَلَی اَحَبِّ النَّاسِ اِلَیْهِ فِی
کَبِدِهِ وَکُلْیَتِهِ مَاءٌ رَقِیقٌ وَلَحْمٌ شَقِیقٌ وَعَظْمٌ دَقِیقٌ فِیمَا بِهِ یَلِیقُ لَا تُدْرِکُهُ الْاَبْصَارُ
وَهُوَ یُدْرِکُ الْاَبْصَارَ وَهُوَ اللَّطِیفُ الْخَبِیرُ قَدْ جَاءَکُمْ بَصَائِرُ مِنْ رَبِّکُمْ فَمَنْ اَبْصَرَ
فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ عَمِیَ فَعَلَیْهَا هَلْ تَرَی مِنْ فُطُورٍ ثُمَّ ارْجِعِ الْبَصَرَ کَرَّتَیْنِ یَنْقَلِبْ

الیك البصر خاسئا وهو حسیر وان یكاد الذین كفروا لیزلقونك بابصارهم لما سمعوا الذكر ویقولون انه لمجنون وما هو الا ذكر للعالمین پس بو جمله اوقیوب اوفورب یاصول بازوسنه بغلیه حكایت مأمون خلیفه باش اغریسنه مبتلا ایدی اطبا معالجه دن عاجز قالدی آخر قیصر بر كلاه كوندردیكه هر كیم كیسه درد سری ساكن اولوردی زهر آلوده اولمق احتمالندن ویروب مقدم بر غلام سیاهه كیوردیلر درد سری وار ایدی فی الحال ساكن اولدی بعده خلیفه دخی كیوب خلاص بولدی علماء زمان حكمتنده حیران اولدیلر آخر بو قلپوق كلاهك دوردت جانبنده دوردت رقعه بولدیلر كتابت بو ایدی كه منكوردر بسم الله الرحمن الرحیم كم من نعمة لله علی عبد شاكر وغیر شاكر فی عرق ساكن وغیر ساكن حم عسق وله ما سكن فی اللیل والنهار وهو السمیع العلیم بعده قاصد قیصره كیفیت كلاهی صوردیلر مكر اسارای مسلمیندن براسیرده كلاهی ایمش بو كلاه سببیله كلّه قوردیب آزاد اولمش حق سبحانه وتعالی نك اسباب لطفنه وطرق احساننه حد یوقدر جل ذكره وعم فضله **لمنشیه**

افنان باغ فضلكه ای واهب العطا ٭ جدّ ایله سعی ایله ایره مز ذوفنون
چونكه قلیم اثر نفس لطف ورحمتك ٭ خلقك مجرّباتی هپ افسانه وافسون

علم طب

علم طب دخی بو علمه ملحقدر تعریفیه علم طب بر علمدر كه آنده بدن انساندن بحث اولنور صحت ومرض حیثیتیله حفظ صحت وازالهٔ مرض

اجلیچون

اجلیچون موضوعی بدن انساندر كتب مختصره سندن موجز وكفایه وتحفة المحب متوسطه دن مختار بن هبل ومائه مسیحی وشافی بن قرم مبسوطه دن كامل الصناعة ملكی تذكرهٔ سعدیه قانون ابو علی كتب نافعه دن قانون حاجی پاشا شرح موجز سدیدی ونفیسی وشروح قانون خصوصا شرح علامهٔ شیرازی وغیرها وخبرده وارد كه العلم علمان علم الابدان ثم علم الادیان واسامة بن شریك روایت ایدركه رسول الله دیم بیوردی تداووا فان الذی انزل الداء انزل الدواء وسؤال ایتدیلركه دواء قدره مانع اولورمی جواب ویردیلركه هو من القدر یعنی دواء دخی قضاء اللهدندر بر كون امیر المؤمنین عمر بن الخطاب رضی الله عنه اوكنده علماء دین حاضر ایكن بختیشوع طبیب سؤال ایتدیكه هیچ سزك كتابكزده وحدیث پیغمبرده طب منكور وارمیدر علمادن بریسی جواب ویروب دیدیكه بلی واردر قال الله تعالی كلوا واشربوا ولا تسرفوا وحدیث پیغمبردركه بیوردی المعدة بیت الداء والحمیة رأس كل دواء واعط بدنا ما اعتاده بختیشوع ترسا برساعت متعجب اولوب دیدیكه ما ترك كتابكم ولا رسولكم لجالینوس طبا زیرا اجماع اطبادركه علت بدننه قلّة فضلات طعامدن حاصل اولور **مسئله** حالات مردم بیماری وتن درستی قاچدر **جواب** حالات مردم اوچدر حالت صحت وحالت علت وحالت متوسطه كه نه صحت ونه بیماری وعلم طب بو احوال ثلثهٔ مشتملدر حالت صحتده طب حفظ صحتدر امور مناسبه ایله

نیتکم پیغمبر عم بیوردی أعطِ كلّ بدنٍ ما اعتاده وحالت علتده طبیعتی
عودت ایتدرمکدر اضداد علتله نیتکم پیغمبر عم بیوردی واتبع السیئة
الحسنة تمحها اما حالت متوسطه که نه خالص صحت ونه صافی علتدر
حالت پیری وخستم لقدرت فی الجمله افاقت زمانی کبی که کمال برء اولمیه
بو مقوله زماننده طرفینی ممکن اولدقجه رعایت اولنمق کرک **مسئلة**
منشأ علل بدن انسانده قنقی عضودر **جواب** جمیع علتلرک منشأی
معده در نیتکم رسول الله عم بیوردی المعدة بیت الداء وابو هریرة رض
المعدة حوض البدن والعروق الیها واردة فاذا صحت المعدة صدرت
العروق بالصحة واذا سقمت صدرت العروق بالسقم الحدیث یعنی
معده بدنک حوضیدر عروق کا داخلدر اکر معده صحیح اولور عروق
دخی اطراف بدنه صحت ایصال ایدر اکر سقیم اولور سقامت سرایت
ایدر علی بن موسی الرضی رضی الله عنه مأمون خلیفه یه کوندردیکی
فصلک مضمونی بودر که ذکر اولنور خدای متعال وآفریننده بی مثال
وجود انسانی بر پادشاه با ملک ومال مثالنده قلدی مثلا دل پادشا
هدر که القلب امیر الجسد واطراف تن ولایت وممالکی وعروق غلامکر
دکم اطراف ممالکه پریشان قیلوب هر بری خدمتنده نکهبانندر والت اعوان
وانصاردر که منافعی ومراداتی جلب ایدوب ومضاری ومنافری منع
ودفع ایلرلر وپایکری مرکبلریدر که دیلدکلری منزلی کزدرر ایدر وکوزلری
جاغیدر که استدکلرینه نظر ایدرلر وکوشلری صاحب خبرلریدر که الجیلک

وجاسولق

61

وجاسولق ایدرلر وزبانلری ترجمانلریدر وغم وشادی عذاب وثوابلریدر
محل غم طحالدر یعنی طلاقدر ومحل شادی کلیتیندر یعنی بوکرکلری وبعضلر طحال الله
کلیتین دن برطمر وارددر که روح انسانه پیوسته در **بیت** سرخ او
آکو نشان شادی • زرد اولسه نشان حزن واندوه • ومعده انک کشت
زاریدر که انده حاصل اولان غلّه دن ارزاق عمال ورعیت واصل اولور
مادامکه زمین معده عمارت اولدقجه پیدا وکارو کسب بی شمار اولور
ادرار عمّال وارزاق رعایا پیوسته واصل اولور جمله آسوده حال کزدرر
کارلرینه توجه واشتغال اوزره اولورلر واطراف ولایت عمارت بولور
امّا زمینی تباه اولیجق غلبه پیوست وکثرت رطوبتله اکلادن تخم بیوسته اولور
بتمز وعمّال رعیته غدالری یتمز دکلسی سست کار وعمل ما بینها اولورلر واطراف
ولایت دخی خراب ویباب اولور بونده حصّه بو اولدیکه زمین معده یه
رعایت اولنوب عمارت اولنمق کرک استعمال طب ایله **فائدة**
بعض طائفه دیدیلر که ماء نفسنده غدا اولور قال الله تعالی وجعلنا
من الماء کلّ شیء حیّ بعضیلر دیدیکه من وجه غدادر من وجه مطبردر یعنی
جوهر اصلیسنده غدا ماییتی حسبیله مطبردر عائشه دن رضی الله عنها
روایت اولنوردکه ایدردی قتی بیمار ایدم اهلم بنی طعام وشرابدن منع
ایدردی بر کیجه تشنه لک غالب اولدی فرصت بولوب مطهره آب الوب
کیردی بر مقدار دفع اضطرار قلدم فرأیت الصحة منها فی نفسی فلا
تحرموا مرضاکم شیئا یعنی خسته لریکزدن آرزولرینه مانع اولمنکاه اولود

طبیعت مرادنه واصل اولمغله قوت بولوب مرضی دفع ایدر باذن الله تعالی
فائده رسول الله صلی الله علیه وسلم بیوردیلر لا تغتسلوا بالماء المشمس فانه
یورث البرص یعنی کونشده دوران صو ایله اغتسال ایتمکدن برص حاصل
اولور دیمشلر بو حکم حجازه مخصوصدر زیرا حجازده شدت حرارت بمرتبه
اولورکه نحاسی و قلاعی اردر حضرتک ماء مشمس ایله اغتسال ایتمک
دیدوکی باقرده و توجدن اولان اوانیده طوران صودر زیرا حرارت
آفتاب ایله جرم اوانیده اجزاء صفریه منحل اولور کدورت قابلیت
اولمز صو ایله آمیخته اولور حین اغتسالده مسامات مفتوح اولور
عقده سدا یده مسام عقدا ولیجق سطح جلد یابس اولور بخار جلدک
آلتنده محتقن اولوب رطوبت غلیظه اولور برص پیدا اولور اما بو مقوله
یه علتی نامعلوم و خاصیتدر دیرسک جائزدر او تقدیرجه حکم حجازه
مخصوص اولمز فائده رسول الله صلی الله علیه وسلم حجامتله امر
بیوردی اما فصد ایله بیورمدی و نهی دخی ایتمدی سببی بودرکه رسول
الله دیم بیوردر لیلة اسری بی ما مررت بملأ من الملائکة الا امرونی
ان آمر امتک بالحجامة یعنی شب معراجده ملائکه برکروهنه کذر ایتدم
الا امتکه حجامتله امر ایله دیو بیوردیلردی و بو اهتمامک معناسی بودرکه
اخلاط فاسده که بدنده حاصل اولوب مزاج آنکله مختل اولور آنی
ترکیب ایدوب عقدا یلیه دمدر مجرای دم مفتوح اولوب سفوح اولیجق
اخلاط سست و مهتور اولور اما فصد بیورمدقلرینه قصد بودرکه فصده

خطر

خطر عظیم واردر اما قان طورمسه علاج بودرکه زاج و مازو و کلنار و هر
برندن بر مقدار الوب محکم سحق ایدوب آب بادروج ایله اصلادوب ایکی ادیه
مقداری محل جراحته وضع ایده که ساکن اوله نشوان الحاضرین آدلو کتابده کورد
دمکه عبدالله بن عمر الحارثی ایدر حالت جوانیده صاچم آغردی غمناک اولدم
استدم که خضاب قلم واقعده کوردمکه بر طبیب یله مشورت خضاب ایدرم
طبیب دیدیکه خضاب قلمه اما روغن جوز هندی که عتیق اوله بیش درهم
و هلیله زرد ییجق درهم و نوشادر ییجق دانک بو ایکیسنک محکم سحق ایدوب
روغن ایله خلط ایله محکم حل اولنجه اوله بعده صاچکه طلا ایله بیچ زمان
سیاهلغی زائل اولمیه استحمام کیجه لرنده طلا ایلردم منتفع اولوردم اما خضاب
سیاه مکروهدر و دشواردر الشیب عیب والخضاب عذاب اما جامع احمد بیهقیده
ایدر ابو بکر الصدیق رضی الله عنه خضاب ایتدی حنا و کتم ایله کتم وسمه در
مع هذا بوکون خضاب سواد اولور و تواریخده کوردم حضرت حسن رضی
اوصافنده ایدرکه کان خاضبا بالسواد. فائده دماغ انسان موم کبی در
کاهی زیاده خشک اولور هیچ نقش قبول ایتمز کاهی زیاده تر اولور نقش
قبول ایدر اما ثابت اولمز خشکلک علاجی غذای رطبدر قبق کبی مثلا رطبک
علاجی مخودات کبی و دهن بنفسج ایله راسی دهان ایتمک مورث حفظدر
رسول الله صلی الله علیه وسلم بیوردر ادهنوا بالبنفسج فانه فضل البنفسج
علی سائر الادهان کفضلی علی سائر الانبیاء و پیغمبرم بیوردر مصّوا الماء
مصّا و لا تعبّوا عبا فانه الکباد من العب یعنی صویی سوزرایچه دفعه

یوطمکوزکم درد جکر حاصل اولور کباد درد جکردر معاذ بن جبل رضی رسول
اللهدن سؤال ایتدیکم سکا هیچ طعام بهشت کلوردمی رسول الله دم بیوردیکم
نعم اتانی جبرائیل بالهریسة فاطعمنیها وزاد فی قوتی اربعین رجلا حدیث
طب نبویده مسطوردر • فائدة حرارت جکره ماء هندبا نافعدرکم رسول
الله صلی الله علیه وسلم بیوردر انه فی کل ورقة من الهندبا وزن حبة من
ماء الجنة بیوردی الحدیث والله اعلم بالصواب لمنشئه •
بیمار عشق یاره علاج ایتمسون طبیب • عاشق علاج شربت ایله ایتمز امتزاج
سودای خامی سودمکم برد دماغدن • بخت شراب ایله طولو بر کاسهٔ زجاج

علم فلاحت

علم بومنافع واصل جمیع صنایعدر سبب بقاء نسل آدم وباعث حیوة
اهالیٔ عالمدر اول کمسنه کم روی زمینی فلاحت ایتدی حضرت ابو البشر
آدم مکرم بعده بسیار پیغمبرلر وزهاد وعباد بو صنعتله مباهات وافتخار
ایتدیلر قال الله تعالی هو انشاکم من الارض واستعمرکم فیها ومصطفی علیه السلام
بیوردر التمسوا الرزق فی خبایا الارض حضرت عمر بن الخطاب رضی الله
عنه بیوردی بر طائفه یه اوغردم بیکار اوتورمشلردی سز نه طایفه سز
دیدکده نحن المتوکلون دیدیلر حضرت عمر بیوردیکم لا بل انتم المتاکلون
یعنی بز متوکلز دیدکلرنده حضرت عمر یوق سز متاکلسز متوکل اولدرکم
زمینه تخم اکر والله عطاسنه اعتماد ایدر وحدیث رسولده مذکوردر
بر کمسنه غرس قلسه یعنی زمینه نهال دیکسه هر میوه که چانوارده یدکچه

نوابی

ثوابی دیوان عنوانندە مکتوب اولور اصلنده فلاحت شق زمین ایتمکدر وفلاح
اکنجی معناسنه بوندن مشتقدر اما عرف معناسنده تخم اکمک معناسنه دخی استعمال
اولنور تعریفی بودرکم فلاحت بر علمدرکم تدبیر نباتات واول نشودن
منتهای کماله تدوارنجه بو علمده معلوم اولور منفعتی وغایتی ظاهردر
مسئله اراضیده علامت خیر وامارت شر ندر جواب قال الله تعالی
وفی الارض قطع متجاورات یعنی اراضیده بری برینک جوارنده متخالف
قطعه لر واردر اما نشانه بهتری زمین اولدرکم خاکی سیاه اوله زیرا
برف وبارانی زیاده قبول ایدر ورطوبتی حفظ ایدر وماء قلیل ایله
ترطیب اولنور بر علامتی اولدرکم شکوفه سی سرخ اولوب وکیاهی مختلف
اولمز اما زمین بی فائده نک علامتی اولدرکم شکوفه سی سفید اولور وشوره
اولور وکیاهی ضعیف خرقی اولور ومختلف اولور بو مقوله زمینده خیر اولمز
مسئله ادیدنک وبغدانک حصادی زمانی نه وقتدر جواب کرکدرکم
هنکام دروکلدیکی کبی تاخیر اولنمیوب بیچیله اکر تاخیر اولنور ایسه زیاده
نقصان کلور کندمده هنوز ترلك باقی ایکن بیچلمك کرکدر تا ایو اولوب طعمی
شیرین اوله وترك چوغ اوله وانبارده کیج تباه اوله اما کیج بیچلك انبا دده
نیز هلاك اوله ووزنی سبك اوله ودقیقی آز اوله وسحرکاه بیچیله بهتردر
اوله زمانی بیچلمدن وکرکدرکم غله خرمندن انباره طلوع آفتابدن
مقدم نقل اولنه تاکه هنوز سرد اوله تاکم کیج هلاك اوله وانبارك کرکدرکم
جانب شرقیدن سوراخلری اوله تا روشنالق داخل اوله ودفع بخار ایلیه

مسئلة انكور ترياقى نه كونه اولور جواب عجايب اهلدن مسموعدر زياده
منفعتلودر كه تاك دنكه اوزم چبوغيدر دبندن اوچ برمق مقدارى
شكاف قيله لر اندن قولاق ايرتمه حق دمور ايله مغزنى پاك ايدوب كدره لر
واول خالى قالان محلى معجون ترياق بزركله طولدوره لر بعده شكاف يرى
برينه مطابق يشق اوتلقله محكم صاروب بند ايدزلر و ديبنى صوغان
ترشيسنك اورتاسنه صوقوب برحالتله يره كومدجون طوتب شاخلر ويره
بعده بر دستينك ديبى دلوب چبوغك ساقن متصل قيله و اغزنى يوقاردو
قيله شويله كه منحرف دورمه دستينك اغزى چبوغدن دور اولمه
سال بهار وقتنده بر مقدار ترياق مزبوردن آب ايله حل ايدوب
دستى يه قويه تاكه تدريجله صو اديله چونكه انكور ويره ديرلر انكورينك
هر دانه سى ترياقك مقدار شربتى قدر تأثير ايدر و نفع ايدر واول ترياق
بولنان منافعلك جمله سى بونده بولنه واكر ترياق يرينه سقمونيا دوكدرلر
انكور مزبور مسهل صفرا اوله اما مطلق انكور رسيده اولديغنك علامتى
بودركه چكردكى سياه اوله وبعضيلر صقلسه چكردكى اتندن منفصل اوله
بعضيلر تريا اندكى زمانده كه تشرين الاخيردر رسيده اولور ديرلر لمنشيه
طوتلم اولديغى بوكونه غواص دره موفق پنهنه سندى قدرله بر مالى چوق فلاح يلك
بولمقدن موفقت تمخك صاجوب ايدل فلاح دانه كندم صاچوب حالى قيلى فلاح يلك

علم نجوم

علم نجوم كه تشكلات فلكيه ايله حوادث سفليه اوزرينه استدلال ايتمكدر

بعض

بعض وجوه ايله اشرف علومدر علماء دين دوربين وحكماء اهل
يقين كه هر برى مجرب امور دهور وممتحن صروف ايام وشهوردر
انظار دقيقه وافكار انيقه لرى بو علمه صرف ايتمشلردر اما علم نجوم
عند الاطلاق اقسام ثلثه يه مقسومدر حسابيات وظنيات ووهميات
اما حسابيات دهشك وعلمنده شرعا منع يوقدر قال الله تعالى والشمس
والقمر بحسبان وبونده اصحاب اعتباره دلائل توحيد بيشماردر آثار
اثيريه واعيان عنصريه باجمله وجود مؤثره اعلام وعرضدركه افلم
ينظروا في ملكوت السموات والارض الخ اما ظنيات مثلا آفتاب
عالمتابك بروج فلكيه ده انتقالندن تغير فصول سال استدلال ايتمكدر
سرما وكرما واعتدال هوا كبى قال الله تعالى وقدرناه منازل الآيه بو مرتبه دخى
شرعا مردود دكلدر اما وهميات مثلا اتصالات كواكبدن حوادث سفليه يه خير
وشرندن استدلال ايتمكدر بطريق العموم واشخاص وذريه استدلال ايتمكدر بطريق
الاختصاص وبو قسمك بر اصل شرعيه استنادى يوقدر وقابل اعتماد دكلدر اول
اجلدن مرجح وكثر علدكه رسول الله صلى الله عليه وسلم بيوردى اذا ذكر النجوم فا
مسكوا وقال صلى الله عليه وسلم تعلموا من النجوم ما تهتدون في البر والبحر ثم
انتهوا الحديث شيخ علاء الدوله عروه آدلو كتابنده بيوردكه نجم من مطرك
اتصالات علويه سببيله حادث اولديغنى بلمك ديلسك الله تعالى نك بو قولنى
قرات ايله ففتحنا ابواب السماء بماء منهمر وفتح الباب اتفاق قمردر وبر
كوكبدن كوكب آخره اتصالدر اول كوكبك خانه كوكبه وله مقابل اوله

حسيبات بدرسنو

مثلا قمرک زهره دن ومریخه انصرافی کبی وبو دخی علم نجوم علم انبیا ایدوکی
بلمک دیله سی فَنَظَرَ نَظْرَةً فِي النُّجُومِ آیتک قراءت ایلدوکی نبی علیه السلام مَنْ
آمَنَ بِالنُّجُومِ فَقَدْ كَفَرَ دیدکنه مراد شرعی نجومک تدبیر عالمده مستقل اولدوغی
امر الهیله مسخر اولدیغنه معتقد اولنلر کافرلردر دیمکدر **فائده** فنّ
احکام نجومده مقرّردر که شنبه کونی زحله متعلقدر ویکشنبه آفتابه ودوشنبه
ماهه سه شنبه مریخه چهارشنبه عطارده پنجشنبه مشتریه جمعه زهره یه مناسبدر
قمرک سفره ومریخک حجامته وقان دوکمکه وعطاردک دارو ایچمکه مشترینک
قضاء حوایجه وزهره نک نکاح وجمعیته مناسبتی فن نجومده مسلمدر اما
زحلک صیده وآفتابک بنایه نسبتی فن مزبوردن ظاهر اولماز بعلم الله
وجهی بو اولدیکه ابن عباس رضی الله عنه قولی اوزره چونکه یهود جمعه کوننده
عبادتله مأمور اولدیلر جمعه یی ترک ایدوب یوم سبتی اختیار ایتدیلر الله
تعالی انلری یوم سبتله مبتلا قیلوب اول کونده صیدی حرام قلدی پس
یهودی یوم سبتی اختیار ایتدیلرسه صیده کاهلردی بالقله مالامال اولوردی
ایرتسی بر دانه سی مجال المحال اولوردی پس شنبه کونی صیده بو وجه مخالفت
اولور اما یکشنبه کونینک بنایه نسبتی حضرت اللهک بنای عالمه یکشنبه کونی
شروع ایتدوکیدر پس سائل سؤال ایدرکه نجوم جائز اولمیه که اجرام علویه
دن بعضیسی اسباب حوادث سفلیه اوله ونجوم ممکن اولمیه که منجم عاقل
نجومک کیفیت حرکاتندن واختلاف مناظرندن وبرجدن برجه انتقالاتندن
وقتندن مقدم بعض حوادثک وقوعنه استدلال ایلیه مثلا شول طبیب کبی که حرکات

نبضک

نبضک کیفیتندن حموتک علتلرینک وقوعنه استدلال ایدر وقتندن مقدم
جواب اجرای عادت اوزره ممکندر که بعض حوادث آخره سبب اوله نیتکم
آتش سبب احراق اولدیغی حسله ثابتدر اما بو محلده دلیل یوقدر کواکب
اسباب سعادت یا علل نحوست اوله نه طریق حسله ونه طریق عقلله ونه طریق
سمعله اما حسله ظاهردر که بونلرک اکثر احکامی درست اولمادی نیتکم قول
حکمادر جُزْئِيَّاتُهَا لَا تَنْضَبِطُ وَكُلِّيَّاتُهَا لَا تَتَحَقَّقُ اما طریق عقلله معقولدر که
احکامیلرک علل اصولی متناقضدر نیتکم اجرام علویه یه طبیعت خامسه در
عناصر اربعه دن مرکب کلدر دیرلر بعده زحله بارددر ویابسدر ومشتری یه
حار ورطبدر دیوب هر کوکبه بر طبیعت اثبات ایتدیلر بو خود تناقضدر
ودخی کواکبک استقامت ورجوعلری مطالع وبروج اضافتله ومواضع
وامکنه یه نسبتله در نفسنده کواکبک نه تدویراتنده رجعتی واستقامتی یوقدر
دیرلر واول رجوع غیر متحقق مؤثر نحوست عالم قیلودلر نیتکم احتراقات
کواکبک کندو فلکنده آفتابه بر درجه وبر دقیقه ملاقاته دیرلر انی دخی مؤثر
نحوست دیرلر اولدخی امر اضافیدر حقیقی کلدر زیرا نفس کواکب اولدیغی محلده
هیچ احتراقی یوقدر پس نیجه مؤثر اولور دکولدر کسوف آفتاب اختلافات
فلکیه دن حاصل اولور ملوک زمینک موتنه نیجه دلیل اولور نیتکم حدیث
شریفده إِنَّ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ آيَتَانِ مِنْ آيَاتِ اللهِ لَا يَنْخَسِفَانِ لِمَوْتِ أَحَدٍ
وَلَا لِحَيَاتِهِ اما طریق شرعله مذموم بلکه ممنوعدر رسول الله دم بیوردر مَنْ أَتَى كَاهِنًا بِالنُّجُومِ أَوْ عَرَّافًا أَوْ مُنَجِّمًا فَصَدَّقَهُ فَقَدْ كَفَرَ بِمَا أُنْزِلَ عَلَى مُحَمَّدٍ عم صح
مسئله حکم نجومدن شرعا بو مرتبه ده سبب مبالغه نهی وباعث تشدید

منع ندر **جواب** اسباب نهی وجهدر اول بودر کم هر کیمک کم احکام نجومه
قلبی پیوسته اوله دلنده تعظیم کواکب پیدا اولور تأثیرات کواکبه معتقد اولور
وسعادت ونحوستی کواکبه نسبت ایدر بو اعتقاد منافی توحید وموردت
تشنیعدر ایکنجی اولدر کم علم مزبور جهل محضدر زیرا دیمشلر کم سابقا بو علم
معجزهٔ ادریس علیه السلام ایدی اما حالا مندرسدر وبو علمک اسباب وشروطی
حد کسب بشردن بیروندر سائر معجزات کبی وبیلکیمی طوقوز کواکب
ثابته وار درکه فلک البروجده مذکوردر واهل تنجیم زعملرنجه جملهسنک
احکامی وار در سائر احکام سیارات کبی اهل نجوم انلرک احوالنی ضبط ایتمامشلردر
آنجق بونلرک ایچنده کواکب مرصوده لری قرق طقوزدر باقیسی مجهوللردر وانلرک
زعمنجه منجمه اولهٔ زمانیه وادلهٔ مکانیه وادلهٔ دولت وملتیه وادلهٔ قربانات
وادوار وطالع سالیه وادلهٔ طالع ولادت وتحویلاته وکلیسنی معلوم ایتمک
کرک وبو مراتبی ضبط وحفظ ایدوب بو جملهدن حکم استخراج ایتمک کرکدر
بو مقوله شرائط کثیرهنک ضبطی حد قدرت بشردن بیروندر **وَعِنْدَهُ**
مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَا إِلَّا هُوَ وجه دیدر عجیبتر اولدر کم بو جملهنک مبناسی
طالع ارتفاعدر ومنجم خود ارتفاع الدیغی زماننده اسطرلابی الوب وصنعنی
راست ودرست قلنجه واول زعمنجه درست قلدیغی آن لطیفهده آفتاب قاچ
بیک فرسنک حرکت ایتمش اولور **حکایت** برکون جبرائیل عم حضرت مصطفی عم
حضور شریفنه کلوب رسول الله عم بیوردیلر کم **أَزَالَتِ الشَّمْسُ أَمْ لَا** جبرائیل عم
ایتدی **لا نعم** یعنی کنشز واله واردیمی وار مدیمی جبرائیل عم بیوردی

لا

تشنیعدر

66

لا نعم لا حرف نفیدر وار مدی دیمکدر نعم کلمهٔ ایجابدر یعنی واردی
دیمکدر پس حضرت رسول الله عم بیوردیکه بو جوابک معناسی ندرکم ظاهرا
تناقضه مشتملدر جبرائیل عم ایتدی **بَيْنَ أَنْ قُلْتَ لَا وَبَيْنَ أَنْ قُلْتَ نَعَمْ سَارَتِ**
مَسِيرَةَ خَمْسِمِائَةِ عَامٍ یعنی لا دیدکمله نعم دیدکمک مابیننده کنش بیشیوز
یللق یول حرکت ایتدی دیدی لاجرم زماننه اتحاد اولمیوب تناقض لازم کلمز
اوچنجی بودر کم وقتندن مقدم وقوع حوادثه علمک فائدهسی یوقدر
زیرا رسول الله صلی الله علیه وسلم بیورمشدر **لا يُغْنِي حَذَرٌ عَنْ قَدَرٍ** وشاعر
دیمشدر **شعر** **يُدَبِّرُ بِالنُّجُومِ وَلَيْسَ يَدْرِي • وَرَبُّ النَّجْمِ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ** •
علم بی فائده تضییع اوقاتدر **حکایت** هجرتک بیشیوز سکسان برنده
سلطان طغرل زماننده زحل ومشتری برج میزانده کم هوایه منسوبدر
قران ایتدیلر ومنجمان حکم ایتدیلرکم اول سنه معمورهٔ ارض یللردن وهوادن
خراب اولور ومرحوم شاعر انوری اول زمانک حکماسندن اولوب زیر
زمینده عمارتلر وسرایلر احضار ایتدیلر منجملر اولکونی تعیین ایتدیلر
اولکون خلق زیر زمینده وکهسارده مغارهلرده کیزلندیلر اتفاق
اولکون تحریک برک کیاه ایده جک یل ظاهر اولمدی طغرل بیوردیکه
رَغْمًا عَلَى أَنْفِ الْحَكِيمِ سر منارهده بر شمع تا براد یاقدیلر اولکون
اخشامه دک روزکاردن اثر وچراغه ضرر اولمدی اول زمانده اکابر
شعرادن بریسی انوری حقنده بو قطعهٔ نظم ایتمشدر **قطعه** •
کفت انوری کم از اثر بادهای سخت • ویران شود عمارت وهر کوه بر تری

دررونز حکم اوتوز یکیت هیچ باد٭ یا مرسل الریاح تو دانی وانوری
لکی اول کون ولایت تاتارده جنکیز اوزقومنده امیر اولدی و اوتوز یلدن نصکره
خروج ایدوب باد سخت و سیل روان کبی ماوراء النهره روان اولوب دنیایی
خور زمیانی غرقه خوف ایتدی **مسئلة** قال الله تعالی فلا اقسم بالخنس
الجوار الکنس بو قسم اولنان ستاره لر قنقی سیدر و بونلره خنس و کنس نیچون
دینلدی **جواب** خنس جمع خانس در رجعت ایدیجی و کنس جمع کانس در
سقامنده دورجعه یمکدر مفسرلر دیمشلر بونلر بیش نفر ستارهٔ سیاره لردر که
سیرلرنده استقامت و رجوع واردر زحل و مشتری و مریخ و زهره و عطارد
بونلره خمسهٔ متحیره دخی اطلاق اولنور و دیمشلر که ماه دخی بونلردندر
اما رجعتی محسوس دکلدر نهایت رجعتی زماننده تو دنید فی الجمله ضعف کلور
و رجعت کوکب حقیقتده بزه نسبتله در زیرا افلاک تدویرنده نطاق ثانیدن
آشغه حرکت ایتسه راجع کوردینور و نطاق رابعه کلسه حرکتی بالایه
ایدر اول زماننده مستقیم کوردینور پس خداوند جلت قدرته کواکب بونلر
نک رجعتی آهولرنه کنز و خانه لرینه رجعتنه تشبیه ایتدی و استقامتی
رجعتندنصکره خانه لرندن ثابت اولملرینه تمثیل قلدی زیرا خنس و کنس
عربیده آهولرک صفتیدر قال الله تعالی والسماء ذات البروج بروج
آسمانکه فلک ثامنده در اون ایکیدر نیتکم نظم ایتمشلردر **بیت**
چون حمل چون ثور چون جوزا و سرطان و اسد٭ سنبله میزان و عقرب
قوس جدی دلو و حوت٭ آفتاب بر یلده اون ایکی برجی سیر ایدر و هر

برجی

برجک مسافه‌سن بر آیده قطع ایدر اما قمر هر آیده اون ایکی برجی سیر
ایدر هر برجی ایکی کون و اون ایکی ساعتده قطع ایدر تقریبا و فصول اربعه ده
بروج بهاری اوچدر حمل و ثور و جوزا و بروج تابستان سرطان و اسد
و سنبله و خریف برجلری میزان و عقرب و قوس و بروج زمستان جدی
و دلو و حوت و هر فصلک برجی اولندن برج منقلب دیرلر که اندن بر فصلدن
آخره انتقال واردر و ایکنجی برجنه ثابت دیرلر و اول فصلک هواسی مخصوصی
انده ثابت اولور و اوچنجی برجنه ذو جسدین دیرلر اول فصلک هواسی
کله جک فصلک هواسیله ممتزج اولور و خدای تعالی هر برجده کواکب
ثابته خلق ایتمشدر آرایش آسمان ایچون قال الله تعالی ولقد خلقنا
فی السماء بروجا و زیناها للناظرین واکر دلرسه‌که قمر هر کون قنقی
برجده ایدوکنی بیله‌سن حسابی بودر که ماه عربیدن قاچ کون کچمشدر
بعده اول ایام کذشته مضاعف ایله و جمله‌نک اوزرینه بیش عدد دخی
زیاده ایله بعده معلوم اولدقده که آفتاب قنقی برجده در اول برجدن
عد ایله و هر برجه اول ایام کذشته‌نک عددندن بیش دخی طرح
ایله عدد مزبور قنقی برجده تمام اولورسه ماه اول برجده در اکر باقی
قلان عدد بیشدن اکسوک ایسه اول برجی تمام قطع ایتمامش اولور
اکر اتفاق آفتاب اول کون آخر برجه کلمش اولسه قمر اول صکره کلان
برجده واقع اولور نصیر طوسی بو معنای نظم ایتمشدر **قطعه**
هر چه از ماه شد مثنی کن٭ پنج دیکر فزای بر سر آن٭

پس هر برجدن موضع شمس • پنج برکیر وجای ماه بولنور •
ماه نه برجده در بلمک دیلرسک اوّلا آیک قچنجی کونیدر بل بعده اول
کیچک کونلری تضعیف ایله مثلا برنجی کونیده اولسه بر دخی ضم ایده سن
ایکی اولور و بیش دخی ضم ایده سن یدّی اولور کنش قنقی برجده ایسه آندن
بشلیوب هر برجده بر بیش اسقاط ایده که نه برجده تمام اولورسه آی اول
برجده اولور مثلا کنش حملده اولا اول یدّی عددک بیشنی حمل ایچون اسقاط
ایتسک بلورسک که آی حمل برجنده در والله اعلم واحکم لمنشئه
آچلسه باب فلک ظاهر اولسه مخفیات • میسر اولسه کاجمله نک مشاهده سی •
جهانده فائده قالمز سعادت کوکب • سنک که طالعک اولمیه مساعده سی •

علم فال

بر علمدر که بونک سببیله حوادث آتیه دن حدوث ایده جک امور معلوم اولور
مثلا فتح مصحف و قرعه و سائر اوضاعله معلوم اولدیکی علم فال مقبول
اهالی کمال و ممدوح نبی خدادر نتکم الدر که نعم الشیء الفال بیورمشلر زیرا
بو علمده حضرت اللهه ظن واردر انا عند ظن عبدی بی بو کلّه خاطر
عشاقه قرار و سکینت بولور لمنشئه فال ایتدم ایدی مصحف حسنکده کلدی لا
بلدم که ایتسه کرک نفیها سوا • هیچ بویله بر مراد می وار عاشق اولانک
یادک یاننده اولمیه اغیار بد لقا • وقلوب اهل عرب آشفته و پریشانلکی
اطمینان و قوت حاصل اولور وارباب تجارات و اصحاب حاجات
مصالح و مهمّاته توجّه تام و خلوص نیّت قلمغه سبب اولور منافع کثیره سی

واردر

واردر امّا زجر و عیافت و طیره و کهانت و ازلام جاهلیت جمله سی شرعده
حرامدر مسئله کهانت ایله عرافت ما بیننده فرق ندر جواب کهانت بر قاچ
نوعدر جمله دن بریسی اولدر که مثلا یدی دانه داش الورلر و هر برینه
نشانلر ایدرلر و هر برینه اسامی وضع ایدرلر بعده آوجنده حرکت ایدرلر
و بعض کلمات سویلرلر و آوجنی آچوب اول داشلرک وضعندن و تشکلندن
خیر و شرّه حکم ایدرلر و بو صنعته طرق دخی دیرلر نیتکم اعشی دیمشدر شعر
لعمرک ما یدری الطوارق بالحصی • ولا زاجرات الطیر ما الله صانع •
عرافت بودر که بعض برّاقلر نسنه لره نظر ایدرلر و صو یه طولو قدحه و قرص
آفتابه و جرم بلوره نظر ایدرلر و اندن جنیلر بزه خبر ویررد دیرلر حکایت
عرّاف یامه کوفه یه کلدکده بر زن عرّافه کلوب ایتدی بر دخترم
واردر شکمنده بر نسنه ظاهر اولوب منتفخ اولدی دیدی عرّاف ما ایتدی
لکن ایله صو کتوردیلر زن صو یه نظر ایدوب عرّاف یامه اوقیوب اوقودی
درحال زنک تغیّری کلدی عرّافه نه کوردک دیدیکده زن ایتدی بسرم قز
قرنداشیله مجامعت ایدر عرّاف ایتدی حال بویله در تجسس ایتدیلر واقع
چقدی و بو حدیث فاش اولدی اوغلانه سیاست ایتدیلر مسئله
اختلاج نیه دیرلر و کیفیتنه نظر ایتمک نیجه در جواب اختلاج آدمک بعض
اعضاسنک حرکتندن بعض حوادث ظهورینه استدلال ایتمکدر مثلا هر عضو
که صاغ طرفدن حرکت ایدر دلیل خیردر دیرلر و کتب اختلاج ساکری نامه
دیرلر میان خلقده مشهور و متداولدر و بعضیلر ذو القرنینه و بعضیلر دانیاله

سکرنامه نسخه

نسبت ایدرلر اما انلر دلیل نقلیه استنادی ونه حجت عقلیه اعتمادی واردر
مجرد زبان عوامده بر سوزدر **شعر** اذا طنت الاذنان قلت ذکرتنی
وان خلجت عینی رجوت التلاقیا شاذلکی سفنده نظر ایدرلر انده
خطوط مختلفه بولوردی رنکارنك ودیرلرکه خط سرخ قاندر وکلمکه ا
اشارتدر وخط زرد خستهلغه وسبز وسعته واوجوزلغه اشارتدر
وسیاه تنکلکه وقحطلغه اشارتدر بونلر دخی وهمیاتدر احکام منجمان
کبی قال الله تعالی عالم الغیب فلا یظهر علی غیبه احدا **مسئله** قیافت
وفراست وعیافت وزجر وطیره نهدر **جواب** قیافت صحیحدر امام
شافعی رحمه الله باب اشباهده قول قائفه اعتماد ایتمشدر اما شرط بودرکه
قائف بنی مدلج طائفهسندن کرکدر واسلوبی بودرکه قائف المزنی
فرزندی استخوانی بهکوسنه وضع ایده بعده بویرینی التماس ایده ومقدارنی بلوره
بعده پدرینك دخی استخوانی لمس ایدر اکر اوضاعده تفاوت وار ایسه
نسبنه حکم ایلمز اکر برابر ایسه نسبنه حکم ایدر اما امام شافعی قول قائفه
اول زمانده اعتماد ایدرکه کار آزموده اوله ونیچه کره معلوم النسب
اولنلرده تجربه ایتمش اوله اما فراست دکسندر حضرت فخر عالم صلی
الله علیه وسلم بیوردی اتقوا فراسة المؤمن فانه ینظر بنور الله
ومعنای فراست ظواهر خلقتدن والواندن معانی باطنیه استدلال
ایتمکدر نیتکم دیمشلر در موی نرم یعنی یمشق صاچ بددللکه وبدخویلکه
دلیلدر وموی درشت یعنی ایری صاچ دلاورلکه وشجاعته دلیلدر

دیبوت

وتیبوت کوزلولك مکر وحیله واوغورلغه دلیلدر وکچك کوزلولك
بی حجابلغه دلیلدر بو فنده دخی کتابلر تألیف اولنمشدر اما بو علم
غلام وکنیزك صتون المقده مهم ولکابره لازمدر حکایت امام شافعی
وامام محمد رحمهم الله بر کون مسجد حرامده اوتوردیکی بر شخص کلدی
محمد بن حسن ایتدی اتفرس انه نجار وامام شافعی ایتدیکه اتفرس
انه حداد چونکه شخصه بوده سؤال ایتدیلر دیدیکه پیشتر اول حدادلق
ایدی اما الآن نجارلق اشلرم دیدی اما زجر وطیره وعیافت جمله
واحددر رفتار وخوش آواز مرغاندن ایله بعض حوادثك وقوعنه استدلال
ایتمکدر مثلا سفره یا شکاره چقلسه اکر وحشی صاغ جانبندن کلورده
سایح دیرلر مبارك دوترلر صولدن کلورسه بارح دیرلر فشان ادبا
دوترلر ودخی دیرلرکه اکر آواز کلاغی ایکیشر اولسه شوم اولور
اوچر اوچر اولسه مبارکدر دوترلر وجهی بودرکه اصولی منفعت ومضرت خیر
وشردر وکلمهٔ خیر عربیده اوچ حرفدر زیرا اولدیغی کبی فارسیده دخی
اوچ حرفدر زیرا نیك کبی وکلمهٔ شر عربیده وفارسیده ایکی حرفدر
شر وبد کبی پس خیره موافق اولان عدده خیر وشره مطابق اولنه
شر دیرلر واکر کلاغی درخت سبز اوستنه قونسه خیردر وار درخت
خشك اوزرینه قونسه شردر بو جمله خرافات اجلافدندر اصل شرعیسی
یوقدر الا انما طائرهم عند الله حضرت علی کرم الله وجهه حینده دعا
بیوردی اللهم لا طیر الا طیرك ولا خیر الا خیرك ولا اله غیرك

وآواز کلاغی ایشتسه دیرلردی لا شرّ ولا خیر وانما انت طیر اما
فال ایله طیره نک فرقی بودر که فال خیرده استعمال اولنور فقط اما
طیره خیرده وشرده مستعملدر رسول الله بیورور لا طیرة ولکن یعجبنی
الشیئ الفال وفال دخی علم غیب اولمیجق مدح ایتمامشدر بلکه
الله تعالی حضرتنه حسن ظن ایتدوکیچون مدح ایتمشدر اما طیره سوء
ظنّی مشعردر اللهه سوء ظن کفردر قال الله تعالی ولا تیأسوا من
روح الله انه لا ییأس من روح الله الا القوم الکافرون الآیه
خاصیت اشیاء مجهول النسب ولان نسنه یه خاصیت دیرلر حیوانده
وانسانده ونباتده وحجرده اولور مثلا دیوه قوشی بیرطنک قبوغی
پاره لرین برصحن ایچنه قوسلر وسرکه ایله آمیخته قلسه جنبش وحرکت
ایدر حکایت محمد قزوینی عجائب المخلوقاتده ایدر آوان سیاحتمده
برکسنه کوردم اوستنه اشخاص جمع اولمش حلّ ضمائر ایلر وهر نه که
سویلرسه بونلرک ضمیرینه موافق سویلر هر بری متسلّی اولورلر توقف
ایتدم تنها اولوری یاننه واردم تضرّع ایتدم سکا خدمت ایده یم بو علمدن
بنی بهره مند ایله دیدم امتناع ایتدی تا اولقدر تبرید دکیمکه الملکدن عاجز
اولدی آخر بنی ایمان غلاظ ایله یمین ویروب ایتدی بن برشخص نا
دانم علومدن بهره م یوقدر اما بلا دقیة هر کلما تکه سویلرم بونلرک
ضمیرلرینه موافق اولور الله تعالی بکا بوخاصیت ویرمشدر نیجه روزکار
درکم جهت معاشم بودر دیدی صنع یزدانه حیران قالدم خاصیت نبات

منزل

مثلا عود الصلیب مصروعک بوینینه اصلسه صرع واقع اولمیه اما
خاصیت حجر مغناطیسک جذب آهن ایتمه‌سی کبی یاقوت کتوردنی
صاعقه ورمدیغی کبی حکایت برکون حضرت موسی وهرون
علیهما السلام برکوهه کیدرکن کافرلر کندیلره قصد ایدرلر حق جل وعلا
بوخاصیتی اولکوهک احجارنه عطا قلوب کفارک سلاحلرینی قیار کفار
متحیّر اولوب موسی وهرون علیهما السلام سالم اولورلر وبو جمله
عجائب اشیاده دلائل توحید خدا جل وعلا واردر واصحاب
طبایعه ردر حاصلدر زیرا خاصیته منکرلردر اما بعض اسامی ایله
تفأل ایتمک مثلا رسول الله صلی الله علیه وسلم مدینه یه هجرت ایدر اولدقده
امّ کلثوم خانه سنه نزول ایتدی امّ کلثوم کندی غلامنه یا سالم یا یسار
دیو خطاب ایتدی حضرت سلمت لنا الدار فی یسره دیو بیوردی ودخی بر
کسنه کوروب اسمک صوردی اول کسنه ایتدی سهل پیغمبر علیه السلام بیوردی
تسهّل الامر لکم دیتکم شاعر دیمشدر شعر وسمیته یحیی لیحیی تفاءلاً ولم ادرِ
انّ الفال فیه یفیل مشتق من فیل یفیل فال رایه ای اخطأ وضعف
کذا فی القاموس واشتقاق نام حیوانات ایله تفأل ایتدکلری شاعرک
قولنده مذکوردر شعر وقالوا تغنّی الاغنام قلت غنیمة وقالوا حمام
قلت حمّ لقاؤها وقالوا تغنّی هدهد فوق بانة فقلت هدی یأتی
وبان شقاؤها واما فتح مصحف ایله فال ایتمک بعض قوم قتنده جائز
دکلدر زیرا الله تعالینک کلام شریفی حق وصدقدر انه لقول فصل

وما هو بالهزل پس خوفا یدلرکم آیت عذابکله دخی واقع اولدلّما
جائزکوردنلردیدیکم طهادت ایله نیت ایدوب مصحف آچوب صاغ طرفندن
یدنجی سطره دکلو عدّ ایلیه ویدنجی سطری اوقیه بعده فال اولنه
جانبه یدی کاغد چویروب صاغ جانبندن یدنجی سطری اوقیه هرنه

مصحف یقاروجانبنه یدی ورق آچه وصول طرفندن یدنجی سطری اوقیه بعده صر

کلورسه حقیقت بل قال الله تعالی هذا کتابنا ینطق علیکم بالحق
آکو بسم الله الرحمن الرحیم کلورسه فالک یمن وسعادتدر هیچ شک
اولمیه بزدخی فال بسم الله مبارکلکنه کتابی ختم ایتدک واشتقاق
نام رحمن رحیمدن فال رحمت طوتدق حضرت حق سبحانه وتعالی عز
شانه حسن ظنّم واردرکم فالمز درست قیلوب بزی حمایتندن
وکنف رحمتندن آسوده قیله کم بیوردر ورحمتی وسعت کل شیء **لمنشیه**
نکته سرّ دهانک فتح ایلر فال یوق • سویلنور امّا بیلک وصفنده قال وقیل چوق
قاشکه بکزر بولنمزنه فلک دورنده قوش کبی کلک کبی کوردکمز بر قضا دفتار اوق
پس بو فرح قلبی وصفای خاطرله بشیر وشادان حکایه سنه شروع ایدلم
کم حلوی آخر الطعام اولدیغی کبی بو حکایت شیرین دخی منتهای کلام اولد

حکایة بشیر وشادان

افضل الانام حضرت امام غزالی رحمه الله ایدر اکرچه بو قصّه ضعیف
الاسناد وقلیل الاعتماد بولدم امّا چوق فوائد موفوره ومسائل
مشهوره محتویدر لابدّ نقلنی جائز کوردم والعهدة علی الراوی
کرک مسموع کرک موضوع بزدخی نقل ایدهلم **حکایت** ملوک

پادسه...

71

پادشهی بر شهریار ک بر وزیر هشیاری واردی نامنه هرمز دیرلردی
حکیم کامل وعاقل صاحب دل ایدی مدّت عمرنده دوحه وجود فانیده
بر نهال نو رسده حاصل وافنان آمال وامانیدن بر میوه نفس ظاهر
ایتمشدی ذوفنون دوران نام شریفنه شادان دیرلردی زیرک
وعاقل بر آدم اخلاق ایله مکرم وعلائم علم وهنرله معلم **نظم**
سپهر افروز اقلیم معانی • لطافت بخش کلزار بیانی
مه تابنده برج معارف • شه فرخنده ملک عوارف
اسنان دردباری منتظم ومتصل وسنّه شریفی سبعه یه واصل اولدقده
قراءت سبعه ایله حفظ قرآن حاصل ایدوب تا اون بش یاشنه
بلوغ وبلوغ عقلله چراغ بشریتی فروغ بولدقده اکتساب انواع فضائل
قیلوب هر فنده کامل اولدی ماه نو کبی کندکچه شهره شهر ودیار وصیت
فضیلتی نواحی آفاقی طوتوب عالم اکا مشتاق دیدار اولدی **شعر** •
أبرق بدا من جانب الطود لامع • ام ارتفعت عن وجه لیلی البراقع
نعم اسفرت لیلی فصار بوجهها • نهار به نور المحبّة ساطع
تاکه بر مقتضای قضاء الله یبدی ارجعی الی ربک دعوتنه اجابت قیلوب
بر ک حالی متغیّر ونهال بالی متکسّر اولدی نوائب مصائب زمانه اسباب
واملاکنه دسترس بولوب ناطق وصامت ومتحرّک وثابت نه سی قالدی
پادشاه وقت حالنه شفقت وکمالنه حرمت ایدوب اکا تکلیف
صدر وزارت قلدی **مثنوی**

اكر قيمتى كوهرى غم مراد • كه ضايع نكردانرت روزكار
اكر ذره ز زدندان كاز • بيفتد بشمعش بجوينى باز
هنر بايد وفضل وكسب كمال • كه كه آيد وكه رود جاه ومال **للمؤلف**
جهانك كارى امر اعتبارى •• سرورك اصلى يوق حزنك سرارى
نه اقبالنه اول شادان ومغرور •• نه ادبارنده اول غمكين ورنجور
المكم عالمنده اولدى مدغم •• سرورى عين غمدر سورى ماتم
دليرسك راحتى ترك ايت هواى •• خدا بين اول كوزنمه ماسواى
بسرا اولجهتدنكه حقارت قدر دنياى وجلالت شان عقباى عقل
مجربله امتحان وراى محاسبله حسبان واذعان قلمشدى معرض
بلكه متنفر اولدى زيرا اكرچه سيم وزردن دست ودامانى تهى اما علو
همتى همياى جواهر قناعتله پرا ولوب كمال غنايه منتهى ايدى كم ديمشلر **قطعه**
كرچه بر نيك قرص جود ز فقر قادر نيستم • دامن همت نيالايم بقرص آفتاب
ورز فرط تشنگى جان آيدم نزديك لب • شرم بادا ز همتم كر خود ز دريا خواهم آب
خدمت مخلوقده آل بغلمغى كنه ويه روا ودولت نامقبوله دل بغلمغى سزا
كورميوب آخر بر شب سوداده فالفوت الليل اخفى للويل ديوب كربت غربت
وشدت فرقت اختيار ايتدى
رباعى
آنرا كه جاى نيست همه شهر جاى اوست • درويش هر كجا كه شب آيد سراى اوست
مرد خدا بمشرق ومغرب غريب نيست • هر جا كه ميرود همه ملك خداى اوست
اول زمانده بغداد دار السلام كرسى مملكت اسلام وتختكاه خلفاى

دين ومستقر علماء اهل يقين رضوان الله عليهم اجمعين ايدى شادان دخى **بيت**
شام غمكنده كويكه جان ضعيفمى • قلدم روانه عاشقم بغداد ايراق دكل
ديوب سمت بغداده طريق سداد صوب ماه نو كبى شهر بشهر
سركردان وكوى آفتاب كبى كوبكو افتان وخيزان روان اولوب
غثاثت حال ورثاثت سربال ايله بى رخت وبار وبحر كبى وبار چون
ظاهر حلوانده يتشدى وبر روايتده صحراى خانقينه واصل اولدى كه كورديكه
بر غلام عربى منظور ذكى وغبى نهال قدى ماه نو كبى تحصيل كمال ايچون
هلال وتغير ظاهرى ثبات باطننه شكل اولكبى دال اولوب صفرة خدينى
ايشى آلتوندن اولدوغنه شاهدين اولوب عنوان حالنده آثار صلاح پيدا
واسرار فلاح هويدا ايلروكلوب جوان فارسى يه طالب عجمى كبى عزت
ايدوب لسان عربى ايله السلام عليك يا شادان ديدى **شعر**
قمر السماء وشمسها اجتمعا • بالسعد ما غابا وما طلعا
شادان متعجب اولوب وعليك السلام يا عبد الله بنم نامم ناشنيده ايكن
نزدن بلدك ونشانم ناديده ايكن شانم ندن اكلادك ديدى غلام
عربى لسانك بو العجبى ايله اغاز تكلم ايدوب ديديكه هنوز قولم مطبوع
سمعك مسموع اولمديكه پيغمبر عليه الصلوة والسلام بيوردى الأرواح جنود
مجندة فما تعارف منها ائتلف وما تناكر منها اختلف يعنى جانلر عساكر
مجتمعه درآنلركم عالم ارواحده برى برين بلدیلر عالم اشباحده
دخى صدق وائتلاف اوزره اولدیلر وشونلركم عالم ارواحده برى

بری بلمدیلر عالم اشباحده دخی بعض واختلاف اوزره اولدیلر شادان
بلدیکم اول غلام مطلقا اولیای خدا وصمیم عرب عربادندر پس دیدیکه
روا دکلدر سن بنم نامم بلدیکی بن سنک نامک بلمیم غلام عربی دیدیکه
پدر ومادر وضع ایتدوکی نامم بلمسک نه ضرر خداوند خیر وشر وضع
ایتدوکی نامم خود معلوم دکلدر دیدی قال الله تعالی ان کل من فی
السموات والارض الا آتی الرحمن عبدا هرکه آسمان وزمینده موجوددر
عباد الرحمن معدوددر ناکاه بونلر بو سوزده ایکن بر غبار ظاهر
اولوب شوقدر زمان ایله ایچندن بر سوار ذو الوقار بلوردیکه زیر
راننده بر براق ومیاننده بر تیغ براق تاج شاهی کیمش ونطاق پادشاهی
بغلنمش که اول سوار خلیفه زمان هرون الرشید ایمش که شکاردن
خرم وخندان بعید اولمش ایدی بو ایکی غلامه راست کلوب سلام
ویردی اقبال تام ایله علیک دیدیلر هرون فراستله کیاستلرینی
بیلوب صحبتلرینه راغب اولوب ایتدی من این اقبلتما غلام عربی
ایتدی من ظلمات ثلاث یعنی ظلمت بطن وظلمت رحم وظلمت
مشیمه هرون ایتدی راه صواب قنقیدر غلام عربی ایتدی ذلک
یکون بلطائف العقول ولا ینال بظواهر الدلیل یعنی راه معرفته
اشارت ایتدی بیت سخن کو از دماغ هوشمند است * کر از تحت الثری
آید بلند است * هرون الرشید اول جوابدن بو بیرانه کلماتی ایشتدی
وبعید کوروب ایتدی ابن من انت یا غلام ایتدیکه ابن رجل وامراة

هرون

73

هرون ایتدی اندن سؤال ایتمزم کم لک من السنین غلام ایتدی السنین
کلها لله هرون ایتدی بوندن سؤال ایتمزم کم انفق علیک یا غلام غلام ایتدی
لو انفق علی شیء لا کلنی هرون ایتدی کم تعد یا غلام غلام ایتدی من
واحد الی مائة الف هرون مضطرب اولوب ایتدی پس نیجه سؤال ایتمک کرک
غلام ایتدی قل کم مضی من عمرک غلام ایتدی بکا حجو [?] ویردکلری اوزره
اون دورت ییلدر هرون ایله کلام منقطع اولوب تکرار شادان غلام عربی
ایتدی خداوند غلام حقی اول نامم که بردن قومشلردر دیدی غلام
ایتدی بشیر در شادان اولوب بشرک الله بالخیر دیدی هرون
آت باشن چکوب بونلرده تماشاسنده ایدی شادان کیر وبشیره ایتدی
یا بشیر اجازت وارمیدر که سنکله همصحبت اولوب خدمتکرده اولم بشیر ایتدی
بن عهد ایتمشم برکسنه ایله صحبت ایدم که روزکار دیده وکار ازموده تلخ
وشیرینی کورمش ورنج وراحت چکمش اوله بشرط آنکه اکتساب علوم ادبیه
وتحصیل فنون عربیه قیلوب کمالات قدسیه وفضائل انسیه یه مظهر اوله شادان
ایتدی پس بنی امتحان ایله تا جهل وهنر ظاهر اوله ورد وقبول نمایان اوله
شعر سوف تری اذا انجلی الغبار * افرس تحتک ام حمار * بشیر ایتدی
اول توحید خدا جل وعلادن سؤال ایدرم که اصل عرفان ورأس ایماندر
شادان ایتدی سؤال ایله علم توحید بشیر سؤال ایتدیکه یا شادان
این الله قبل ان یخلق العالم یعنی الله تعالی قنده ایدی عالمی خلق ایتمزدن
اول جواب شادان ایتدی این مکاندن سؤالدر خدا مکاندن منزه

ومتعالدر پس محل خدادن سؤال محالدر سؤال ایدرسیکه خدا عالمی نیچون
یارتدی جواب ویردیکه فعل خدا علل واغراضدن بری و کیفیه کمدن
عاریدر علم ازلیسنده اولان ارادت کامله وقدرت شامله سی
حسبیله بیتوسط آلت جمیع اشیایی پیدا و هویدا قلدی دیدی سؤال
ایدریکه خدا سکا قنقی نعمت اوّل موهبت قلدی جواب اوّل نعمت
هدایت اسلامدر وَاِنْ تَعُدُّوا نِعْمَتَ اللّٰهِ لَا تُحْصُوهَا علم تفسیر
قرآن بشیر ایدی ای شادان تفسیر قرآنده دخی زحمت چکدیمی شادان
ایدی بلی پس سؤال ایدریکه نیچون الله تعالی قرآنده لفظ سمواتی جمع
وارضی مفرد ذکر ایتدی وَخَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ دیو بیوردی
ومعلومدرکه زمین دخی آسمان کبی طبقات سبعه درکه خَلَقَ سَبْعَ سَمٰوَاتٍ
وَمِنَ الْاَرْضِ مِثْلَهُنَّ الآیه جواب ویردیکه طبقات سماء اجناس متعدده
مختلفه در اما طبقات ارض کرچه متعدده در اما جنس واحددر وحدت
جنسیته اعتبار ایله مفرد ذکر ایتدی دیدی سؤال ایدریکه الله تعالی بیوردر
وَآتَاكُمْ مِنْ كُلِّ مَا سَأَلْتُمُوهُ یعنی جمیع مراداتکزی عطا و جمله مسئوللریکزی روا
قلدم اما نیجه فقیر غنا طلب ایدر واصل اولمز وهزار بیمار صحت استر
حاصل اولماز جواب دیدیکه بو خطاب مجموع خلقه وارد اولمشدر شخص
معین و فرد مخصوصه دکلدر مجموع خلقه خود جمیع مرادات ویرلمشدر
اکرچه بعض مرادات خصوصنده بعض محروم ایسه ده وَنَحْوِیُّونَ دیمشلردرکه
مِنْ تبعیض ایچوندر یعنی سزه هر سؤال ایتدکلریکزدن بعضنی عطا قلدم

دیلا

74

دیکلر اولور بو تقدیرجه سؤال وارد اولماز علم نحو بعده سؤال ایدریکه
ای شادان علم نحودن دخی بهره و بحر نحودن قطره حاصل قلدیمی جواب
ایدریکه طلاقت لساندن و فصاحت بیاندن علم نحو اولمجق اولمز پس نیچون عاقل
اولان نحودن غافل اوله قال النبی صلی الله علیه وسلم جَمَالُ الرَّجُلِ
فَصَاحَةُ لِسَانِهِ و سخنده لحن کاه اولور که کفره مؤدی اولور نیتکم خدا
عزّ و جلّ حضرت عیسی علیه السلامه وحی ایدوب بیوردیکه وَلَدْتُكَ وَاَنْتَ
نَبِيٌّ یعنی بن سنی تولید ایتدم و پیغمبرسین ترسالر تشدیدیوی تخفیف
ایدوب ولفظ نبیئک بعضا عجامک تبدیل ایتدیلر وَلَّدْتُكَ وَاَنْتَ
بُنَيَّ اولدی تعالی الله عما یقول الظالمون علوا کبیرا و رسول الله صلی
الله علیه وسلم بیوردر رَحِمَ اللّٰهُ امْرَءًا اَصْلَحَ لِسَانَهُ پس سؤال ایدریکه قال
الله تبارک و تعالی اِنَّ هٰذَانِ لَسَاحِرَانِ انّ حروف نصبدندر هذان تثنیه در
حالت نصبی یا ایله کرک پس نیچون هذین دیمدی جواب اِنَّ نعم
معناسنه در نیتکم اخبارده وارد اولمشدر که مهاجرین رسول الله صلی الله علیه وسلم
ایتدیلرکه انصار بزه تقدم ایتدیلر اول جهتدن که سکا مقام احضار ایدوب
یاردیلر ایتدیلر رسول الله علیه السلام بیوردر اِنَّ اِنَّ یعنی آری آری ترکیده
اَوَتْ اَوَتْ دیمکدر کلمه ایجابدر و شعر عربیده ویقلن شیب قد علاك
وقد کبرت فقلت اِنَّهْ یعنی فقلت نعم دیمکدر انده ده اولان ها هاء استراحتدر
سؤال بشیر ایتدی اول کلمه قنقیدر که هم اسم اوله وهم فعل اوله وهم حرف
اوله جواب شادان ایتدی بو مقوله اوج کلمه واردر اوّل کلمه علی

کرا سمدر ابو عمرو بن علا کبی و فعل ماضیده کم علا یعلو علواً وقال الله
تعالی ان فرعون علا فی الارض لآیه کبی و حرف جرده کم وعلی ربهم یتوکلون
کبی ثانیا کلمۀ فی ده کم اسمدر هانند سمعت من فیه وامردر فی بعهدک
یا هند یعنی عهدکله وفا ایله یا هند و حرف جرده المال فی الکیس ثالثا
کلمۀ لما ده کم اسمدر زید لما قدم کبی و فعلدر لم لما لموا کبی و حرفدر
لما یقم زید کبی علم صرف بشیر ایتدی یا شادان علم تصریفه اولا
تصانیفه نظر واکتساب هنر قلدمی شادان اول جهتدن قلبی اجوف
وکم هنتی مضاعف یدی کلمۀ ایجاب ایله جواب ویروب ایتدی تصریف
لغت عرب و مفتاح کنوز علم وادبدر نیتکم کیمیا لغتده قلیلی کثیر ده تأثیر
ایتمشیدر تصریفده کلمۀ واحدۀ متعدد قیلور حکایت ابو عثمان مازنی
واثق باللهه اوکنده یعقوب بن سکیتدن سؤال ایتدیکه قراءتده ادسل
معنا اخانا نکتل واقع اولمشدر نکتل نه وزن اوزره در یعقوب ایتدی
نفعلدر مازنی ایتدی پس ماضیسی کتل اولمق لازم کلور یعقوب عاجز
قالوب مازنی ایتدی نفتعلدر کسره یایه ثقیل اولوب یایی الفه قلب ایتدیلر
جواب امرده لام مجزوم قلنوب التقاء ساکنین ایچون یاء حذف اولندی
دیدی پس بشیر شادانه سؤال ایدوب ایتدی فعلت وزن مولی نیجه در
شادان ایتدی وزنی مفعلدر بشیر ایتدی پس وزنه مولی نیجه در جواب
ویردیکه فعلیدر بشیر ایتدی مولی ایله مولی بیننده فرق ندر کم انک وزنی
مفعل بونک وزنی فعلی اولا شادان ایتدی میم مولی زائده در اصلیه

دکلدر

دکلدر ولی یلی دندر اما میم موتی اصلیه در مات یموت دندر والله اعلم
علم اشعار بعده بشیر ایتدی ای شادان اشعار عرب حقنده شعوردر
نه در شادان ایتدی شعورم اولدر کم رسول الله صلی الله علیه وسلم دیمشدر کم
ان من الشعر لحکمة وان من البیان لسحرا شعرده فوائد جلیله چوقدر
خزانۀ مکارم و زینت ولائم و ملاحمدر اکثری الهام ربانی و تلقی سبحانیدر
مادامکه لحنیاتی مشتمل اولمیوب منهی اولمیه واحادیث نبویه ده بودخی
وارد اولمشدر کم علموا اولادکم الشعر فانه یفتق الذهن ویورث الشجاعة
یعنی اولادکزه تعلیم شعر ایلک زیراکه خاطری کشاده ایدر و شجاعت کتوردر
وبالجمله شعر مجامع حکم و عرفاندر و شواهد مشکلات قرآندر شعر
اذا التنزیل اشکل فیه حرف فشاهده ذلک الشعر المقول وطباع مردم
منثوردن منظومه ارتق مائلدر و نظم ایچون قید اولدوا ابد مشکلدر
زیرا نثرده تغییر و اخلال واردر اما نظمده یوقدر پس سؤال ایتدیکه اشعر
عرب کمدر جواب امرؤ القیس اذا رکب وطرفه اذا طرب والاعشی اذا
شرب والنابغة اذا رهب وزهیر اذا رغب واعلم ان خیر الکلام
المطبوع الممتنع واحسنه ما قل و دل والخطباء ثلثه جاهلی واسلامی و مخضرم
مخضرم اول شاعردر کم جاهلیت و اسلامه یتشمشدر لبید کبی ثم اعلم
ان الشعر یسخی البخیل ویشجع الجبان ویفرج المهموم ویرضی الغضبان
ولذلک قالوا الشعر اقدم من السحر شعر وما المجد لولا الشعر الا معاهد
وما الناس الا اعظم نخرات پس سؤال ایتدیکه اشعار عربدن قنقی شعر

اصرفقده جواب ویردیکه شعرحسان در مدح رسول الله صلی الله علیه
وسلم شعر وما حملت من ناقة فوق رحلها ابرّ واوفی ذمة من محمد
یعنی اشتره کسه بنمدی قولنده وفعلنده وعهدنده اوفی وابر حضرت محمددن
غیری ام سؤال ایتدیکه مرثیه ده احسن اشعار قنقیسیدر جواب
ویردیکه بو بیتدر شعر ارادوا لیخفوا قبره من عدوه فطیب تراب القبر
دلّ علی القبر یعنی استدیلرکه قبرنی عدودن اخفا ایدهلر تراب قبرک
رائحه سی طیبدر انلره دلیل اولدی سؤال ایتدیکه سخاده ابلغ
اشعار قنقیسیدر جواب ویردیکه قول زهیردر شعر تراه اذا ما جئته
متهللا کانک تعطیه الذی انت سائله یعنی انده کلسنه طلب
ایتسک شاد اولور کویاکه اکا طلب ایلدیکی نسنه ویرمش سن
سؤال ایتدیکه اوصاف خیلده قنقی بیت ابلغدر جواب ویروب دیدیکه
بو بیتدر شعر ابصرته فی رباط قاعدا هم خوفا علی الروث من
لقط العصافیر یعنی کوردم آخورنده اوتوردی عصفورلر مزبلده
اولان دانه لری دکشورمسون دیو سؤال ایتدیکه ابلغ اشعار شجاعت
قنقیسیدر جواب ویروب دیدیکه بو بیتدر شعر اشد علی الکتیبة
لا ابالی افیها کان حتفی ام سواها یعنی لشکره حمله ایدرم غم چکمزم
که موتم اول لشکرده میدر غیریده میدر سؤال ایتدیکه قنقی شعر خاطره
زیاده تسلی ویرر جواب ویردیکه بودر شعر فقل للشامتین بنا
افیقوا سیلقی الشامتون کما لقینا یعنی بزم مصیبتمزه شاد اولانلره

سویلدکه بزه ملاقی اولان غم قریب الحلول دخی اولور معانی شعر مشکل
سؤال ایتدیکه ای شادان بو بیتک معناسی ندر شعر ان لنا احمرة عجافا
یأکلن کل لیلة اکافا معناسی بیت بودرکه بنم بر قاچ لاغر اشکلرم واردر
هر کیجه پالان یرلر خرپالاف نیجه یر جواب ویردیکه شاعر پالاندوز
ایمش عیالینه هر کیجه بهای پالان یدردمش علم امثال بیان ایتدی
امثال عربیدن نسنه بیلورمیسن شادان ایتدی امثال عرب علم شریفدر
قال الله تعالی وتلک الامثال نضربها للناس وما یعقلها الا العالمون
ودیمشلردر الامثال للقلوب کالمرایا للعیون وامثال عربه اکثریا
بر اصل سابقی اولور امّا وجوهدن بر وجهدن مناسبتله آخر موضعده
استعمال اولنور ضرب مثل دیرلر ومثلک معنای مقصوده دلالتی
صریحدر ابلغ اولور پس تبشیر سؤال ایتدیکه اعیا من باقل مثلک
اصلی ندر جواب شادان ایتدیکه باقل حماقتله معروف بر شخصک
اسمیدر بر کون بر کوندن بازارده اون بر درهمه بر آهو صاتون آلوب
آغوشنه الوب کیدرکن سؤال ایتدیلرکه بو آهویی نیچه یه صاتون آلدک
جوابه قدرتی وعبارته استطاعتی اولمیوب ایکی اللرینی آچوب ودیلنی
چقاروب بر مقدار یدی ولی ایله اون بر عددینه اشارت ایتمک استدیکده
آهو آغوشندن خلاص اولوب قاچدی عرب انجینه اول زماندن برو
سوزه قدرتی وعبارته استطاعتی اولمیوب آهوی مرادک ضایع ایدن
کمسه لره اعیا من باقل دیو مثل اولمشدر یعنی دای کلامه باقلدن

اعجزنه بکدر سؤال ایتدیکه بومثلک اصلی ندر الحدیث ذو شجون
جواب ویردیکه ضبة بن ادّ نک ایکی اوغلی وار ایدی بری سعد و بری
سعید برکون ضبه نک دوه سی ضایع اولوب سعید طلب اشترده
نابدید اولدی مدت مدیده مرور ایدوب برکون حارث بن کعب ایله کیدرکن
برجای کاهده کلوب اثنای کلامده حارث ایتدی بو جایکاهده برجوان
بیکناهی طمع خام ایله طعمه شمشیر ایدوب ومیانمده شمشیر نیر ایتدم
ضبه بو اوصافجوانک خبریلوب اول شمشیره نظر قلدقده علم حاصل
ایتدیکه حارث سعیدی قاتلیدر بو اثناده الحدیث ذو شجون دیوب
فی الحال سر حارثی اول تیغله غرق خون ایتدی پس بو محلده کم سوزدن
سوز اچلوب کوهر اسرار صاچله بو مثلی ضرب ایدلر سؤال ایتدیکه
بو مثلک اصلی ندر ما ارخص الناقة لولا الملعونة فی عنقها جواب
ویردیکه براعرابینک دوه سی برخوی ایدی برکون غضب ایدوب اگر
بو دوه یی بر درهمه بیع ایتمزسم عورتم بوش اولسون دیدی ابعده
پشیمان اولوب طلاق واقع اولمغله حیله شرعیه اولسون ایچون اشتری
کردننه بر کربه اصوب بازاره کوندروب دلاله ویردیکه کم دیوه
بر درهمه وکربه یی دورت یوز درهمه اما صفقه واحده ایله صاتور
بری برندن ایرلمز دیوب جزاد ایدرلر کورنلر ما ارخص الناقة لولا
الملعونة فی عنقها یعنی نه عجب اوجوز دیوه در بوینده بو ملعون
اولمسه بومثل اول محلده ضرب اولنورکه برنعمت ارزانک یاننده زحمت

کرافی

کرافی و برکل رعنانک خار بدلقاسی اوله لغت عرب بشیر
ایتدی ای شادان هیچ لغت عرب تتبع ایتدکمی شادان ایتدی نیجه ایتمیم
که خدای تعالی بیورر بلسان عربی مبین و پیغمبر عم خبر ویرر تعلّموا
العربیة فانها اللسان الذی یکلم الله عباده یوم القیمة و نیچون شریف
اولمیه که بهترین کتاب و بهترین رسل بو لسان اوزره در و دیمشلرکه عربیت
سائر لسان ایچنده شول نقد مشهور درکه پادشاه اول نقدی سائر
نقودن قبول ایدوب و نام شریفک اول نقدک سکه سنه نقش ایتدی سؤال
پری و آدمیه نیچون جن و انس دیرلر جواب شادان ایتدی انس محسوس
اولدیغیچون دیرلر نیتکم آنست النار ابصرتها معناسنه در اما جن
مبصر اولمدقلری ایچون اکا جن دیرلر نیتکم ولما جن علیه اللیل الایه
کیجه اکا تاریک اولدی دیمکدر و مستور العقل اولانه دخی مجنون دیمک
بو قبیلدندر سؤال بشیر ایتدی لفظ مسلم و یهودی و نصرانی و مجوسی
ندن مأخوذدر جواب مسلم امر حق اللهه تسلیم ایدیجی و فرمانه مطیع دیمکدر
اما یهودی اصلده یهوذایه منسوبدر ذال معجم ایله یعقوبدر آخرنه
اولان یاء یاء نسبه در اما مجوس موی کوشدن معربدرکه صاچلرینی
قولاقلرینه صارقدرلردی تعریب ایدوب موی کوش ایکن مجوس قلدی
سؤال عربیتی اول تکلم ایدن کمدر دیدی جواب شادان ایتدی
یعرب بن قحطان سؤال ایتدیکه لسان فارسی حقنده نه دیرکه جواب
شادان ایتدی الفارسیة تتلو العربیة فی الفصاحة فارسی عربیه یه تابعدر

وعربیتك مادونى فصاحتده فارسیدر سائر السنه فارسینك مادونیدر
اول اجلدندر كم امام اعظم قتنده مصلى لسان فارسینك مادونیدر برله
قراءت قلسه جائز دكلدر اكر عربیته محسن ایسه یعنى كوكجك بلسه
اما محسن اولمسه انلرك یاننده دخى جائزدر وكافیده ابو سعید بردعى
ایدلكم یجز بغیر الفارسیة لمزیتها على غیرها لقوله علیه الصلاة والسلام
لسان اهل الجنة العربیة والفارسیة الدریة شعر الدار داران
ایوان وغمدان • والملك ملكان ساسان وقحطان • والناس فارس
والاقلیم بابلهم • والدین مكة والدنیا خراسان • ایوان ایوان كسرى در
غمدان صنعاده قصر بلقیسدر ساسان وقحطان جدان ملوك عجمدر
بابل كوفه دن بر ناحیه در وقال ابن هیعة فارس والروم وقریش العجم
وقال رسول الله صلى الله علیه وسلم لو كان العلم معلقا بالثریا
لناله رجال من اصحاب فارس الحدیث علم الخط بشیر ایتدى
اى شادان هیچ طریق كتابتده خطوات همت صرف ایتدمى شادان
ایتدى علم خط اشرف كمالات انسانى وسبب ثبات كلام اسمانیدر
قال الله تعالى علم بالقلم علم الانسان ما لم یعلم ن والقلم وما یسطرون
حسن بصرى رحمه الله بیوردر ن دواتدر والقلم كاتبدر وما یسطرون خطدر
وقد یقال الخط لسان الید وقد یقال الخط خیط جواهر الكلام پس نیچون
بویله صنعت اكتساب وبو نجلى فنه انتساب ایتمیم دیدى بو فنده
دخى ماهر ومتبحر ایدوكى متیقن وظاهر اولدى علم فقه بشیر

ایتدى

ایتدى فقه دخى بیلورمیسن شادان ایتدى سؤال ایله بشیر سؤال ایتدى
ایتدى ندیرسن سؤل ایكى زن حقنده كه محل واحده وضع حمل
ایتدیلر برى پسر وبرى دختر ناكاه فرزندلرى مشتبه اولوب هر
بریسى پسر بنمدر دیو دعوى ایتدیلر جواب ویردیكم ایكیسنك
لبنی برابر شیشه یه وضع ایدوب میزان ایله وزن ایدهلر قنقی
سنك لبنی آغر كلسه پسر مادرى اولور غریب الحدیث بس بشیر
ایتدى اى شادان بو حدیثك معناسى ندركم رسول الله صلى الله علیه
وسلم بیوردر لا تسبوا الدهر فان الدهر هو الله شادان ایتدى عرب
زمان جاهلیتده چون كندولره قحط وغلا یتشه زمانه یه دشنام
ویررلردى رسول الله ع م منع ونهى ایتدى وبیوردیكه سزدن دشنام مكر
معنیده الله تعالى جل وعلا یه راجعدر زیرا جمیع فعلك خالقى الله در
سؤال ایتدیكه اخبارده كلمشدر ان النبى ع م نهى عن اكل الفغم
ودمى الوغم فغم ووغم ندر جواب فغم سر خلال ایله دندان اورتا
سندن چقان بقیهٔ طعامدركم یانندا اتمق كركدر وغم اغز بوچقلرنده
قالان بقیهٔ طعامدركم انى یوتمق كركدر سؤال بو حدیثك معناسى
ندركم رسول الله صلى الله علیه وسلم بیوردر لا عدوى ولا هامة ولا صفر
ولا غول جواب ایتدیكه بو اشیاى اربعه نك رعایتى شرع شریفده
نبویده منهیدر عدوى سرایت ایدر مرض یوقدر باذن الله
هامه میتك استخوانى مرغ اولوب كوردننه اوچقه دیرلر جاهلیتده بویله

دیرلردی وصفرا آینده سفرا یقوزلردی وغول بیابانده کیتسنك آدك
چغروب هلاك ایدر دیرلر وبو جدسی اسلامده یوقدر علم طب
بشیر ایتدی ای شادان هیچ علم طبك بحرینه آشنالق ولمعه سنده روشنالق
حاصل قلدیمی شادان ایتدی بلی بشیر سؤال ایدوب ایتدی سبب ندر
برکسنه قبل الطعام سفرجل یسه قبض ایدر وبعد الطعام یسه اسهال
ایدر طبیعت واحد ایکی حکم نیچون متعدد در جواب شادان ایتدی
زیرا سفرجل غایتله قابضدر وغدا جنسندندر چون معده خالی اوله
قعر معده یه واصل اولوب قبض ایدر اما بعد الطعام یسه معده مملودر
فم معده ده قالوب پس فم معده صیقوب طعامی اشاغه دفع ایدر بشیر
ایتدی ای شادان احسنت احسنت ان لك فی كل قدر مغرفة یعنی سنك
هر چولکده کفکیرك وار یعنی هر علمدن بهره وهر بحردن قطره حاصل
قلمشسن پس آشنا نه حالت عشق ندر که بو معنی بکا مشکل وحللنده جمیع
عاقللر غافلدر دیدی بیت مشکل غمیست عشق که کفتن نمیتوان * وای مشکل
دیکر که نهفتن نمیتوان * سؤال سبب عشق ندر شادان ایتدی مشایخدن
بریسنه سؤال ایتدیلر بو معنادن ایتدیکه ان الله تعالی دعا عباده
الی محبته فابوا ذلك فعاقبهم بعشق من لا یرحم منهم یعنی حق سبحانه
وتعالی کمال لطفندن ونهایت شفقتندن جمال بیمثالنی عرض ایدوب
عبادنی کندو محبتنه دعوت قلدی عبادنا مراد اول سعادتدن ابا
ایتلر حق جل وعلا دخی اول کناهه عقوبت ایچون بونلری بر مخلوقه

عاجزدر

عاجزدر دردنده کرفتار وعشقنده سرکشته وزار ایلدی نه وصلته مجال
ونه فرقته صبر واحتمال اوله رباعی دیدم رخ جانان شدم از جا عاشق
یعنی که شدم زجان بجانان عاشق * برباد شد از عشق بتان دین ودلم *
یا رب نشود هیچ مسلمان عاشق * قوله تعالی ومن یعش عن ذکر الرحمن
نقیض له شیطانا فهو له قرین بشیر ایتدی خبر ویر عشقك دل عاشقده
کیفیت ظهوری نه در وابتدای لمعات نوری ندر شادان ایتدی ابتداسی نظر
ثانیسی فکرت ثالثی طمع وصلت تا بر مرتبه ده یه دکین بولور دکر نقطه
ایکن کتاب وذره ایکن آفتاب اولور بیت عشقی یازمق استسم نقطه سی
بر کتاب اولور * شوقمی سویلسم اکر ذره سی آفتاب اولور * عقل ضعیفه
اضطراب وجسم نحیفه انقلاب کلوب طبیعت متقاضی وجان متهالك
سرکشته وناتوان اولوب تلف جانه مؤدی اولور سؤال بشیر ایتدی
ظاهر بودر که عشق کمالات نفسانیه دندر جهت محاسننی وطرق محاسنی
بیان ایله دیدی بیت بودکلو سوزلری عشق اهلنك هیچ بدلا فاولمز
بو عشقك یوق دکل بر سری وار لابد کزاف اولمز جواب شادان
ایتدی عشقده بر هنر وار در که جمیع هنرلره سد فتح وجمله کمالات
اکا مسخردر زیرا صفت کبر ذاتی خطیئات واصل ذمائم در وبر کسنه که
عاشق اوله اندن صفت کبر زائل اولور شعر نون الهوان من الهوی
مسروقة * فاذا هویت فقد لقیت هوانا * واذا هویت فقد تعبدك الهوی
فاخضع لالفك کائنا ما کانا * المنتبه صغر کتاب عقله سؤال وجواب عشق

ممکن دکل بیانی حساب وکتاب عشق • بر نغمه سی ایدر بو طوقوز پرده دن کذر •
اوبیز اصول مطربی ساقی رباب عشق رباعی اصل کهر عشق زکان دیکرست
منزلکه عشاقعکان دیکرست • آن مرغ که دانه زغم عشق خورد •
بیرون ز دو کون آشیانه دیکرست • بشیر ایتدی ای شادان چون عشق
ورطهٔ هلاک ومحل هولناکدر بوندن خلاص طریق وانتقاله توفیق نه
وجهله در جواب شادان ایتدی عشق بیمارلقدر قال الله تعالی
فیطمع الذی فی قلبه مرض مفسرلر دیمشلردرکه مرضدن مراد مرض عشقدر
وچون طریق شرعله معشوقه وصول میسر اولمیه تدبیر اولدرکه کیجه
وکوندز خدای بی نیازه نیاز ایدوب چاره سازلق طلب ایده امیزد
نور عصمت سردکارلق ایدوب هوی پرستلکدن طریق هدایته ایرشه
دخی معشوقک بعض عیوب وقبایحک یاد وحسن مرایحک فراموش
ایتمکه قصد ایده واندیشه ایده که اول مفتون اولدیغی جمال عرضدر زوال
مثلا اول تناسب اعضادن حاصل اولان حسن وخوبی شیب وهرم
وباسوت وسقم ایله متغیر ونابود اوله سبب نفرت وباعث مباعدت
اولور وکل آت قریب والمقدر مصیب رباعی تا در هوس جام لب لعل می
تا در پی آواز دف وچنک ونی • اینها همه هیچند خدا میداند •
تا ترک تعلق نکنی هیچ نی • بشیر سؤال ایدوب ایتدیکه ندر سن شول
طائفه حقنده که خدای لایزاله دعوای تقرب ایدرلر بو حدیثک اصلی
وارمیدر جواب شادان ایتدی الآن کلدک مغز علوم ونتیجه رسوم

اولان

اولان معنایه واصل معارف وخلاصه عوارف اولان شیئه شعر
سهر العیون لغیر وجهک ضایع • وبکاؤهن لغیر فقدک باطل
بیت کنجست وصل دوست که عالم طلسم اوست • هرکس که یافت مهر سعادت باسم اوست
پس معلوم اولکه خالق عالم آدمی کل تا دیکدن خلق ایدوب جان باریک
نور پاکدن مخلوق اولدی بعده هوای خلق ونفسی کا عائد وجانی عقله
مائل قلدی نفسله هوا مابینده شیطانی وسیله وعقله جان اورته
سنده فرشته واسطه قلدی روحه الهام ونفسه وسوسه ویروب بو ایکی
صف محاربه ومقاتله اوزره اولدیلر هوی ونفس جیش شیطانه متعلق
وعقل وجان رشته فرشته یه متشبث اولوب ایکیسی بر کفه ترازو ودل
انکا زبانه مثال اولوب پس کاه متاع هوی غالب ودل مزخرفات دنیایه
وحطام دنیه یه مائل وطالب اولوب موتی ناسی وآخرتی فراموش ایدکه
فما ربحت تجارتهم وما کانوا مهتدین انلرک شاننده در وکاهی عقل
غلبه ایدوب جانب آخرته مشتاق ونفحات نسیم ربانیه دن استنشاق
هوای عافیت وعاقبت قیلوب خلقدن مستوحش وحق ایله مستانس
اولوب چشمندن خواب راحت دور وجسمی بستر عافیتدن بی حضور
سینه سی نور جمال جمیل ایله مالامال ومشاغل قلبی متصل ذکر خدای
متعال رجال لا تلهیهم تجارة ولا بیع عن ذکر الله انلرک حقنده در بشیر
ایتدی بخدای لایزال بنجه ماه وسال ونهار ولیال دردکم شنجلین یار
موافق وصدیق صادق طلبندهیم رباعی ای کرده درد عشق تو اشکم بخون

دل ٭ وی این دم سرشته ز عشق تو داد از دل ٭ ترسم که در فراق جمال تو ناگهان
سر برزند ز مشرق عمرم شب اجل ٭ تو همای و من خسته بیچاره گدا پادشاه
شوم ای سایه‌بن برفکنی ٭ دیوب بری برینه مرحبا ایدوب عقد اخوت
وعهد موافقت بغلدیلر هرون الرشید انکشت تحیری دهاننه قویوب
بونلرک حالنه نکران سرکران وحیران وسرکردان ایدی استدیلرکه بر
طرفه روانه اولهلر هرون ایتدی ای جوانان صاحبدل اولمه مکه
بنمله همراه اولوب بغداده کیده وز سزنکله راه رشاده سالک وطریق
سعاده ناسک اولورز معادفکرندن بهره واثمار کرزدن ثمره حاصل ایده وز
بشیر ایتدی یا عبدالله نه سن بزم صحبتمزه لایق و نه بز سنک حضرتکه
موافقیز هرون ایتدی نیچون بشیر ایتدی زیرا سن بزم بنده مزدن
بنده سی سن هرون غضب ایدوب ای غلام بو نه کلامدر دیدی
بشیر ایتدی مهلاً یا عبدالله یعنی ایسم اول زیرا هوا و خشم سکا مالکدر
بر فعلی آرزو ایتسک البته اشلرسن وکمسه‌یه رنجیده خاطر اولسک
بهر حال غضب ایدوب اظهار حدت ایدرسن بو ایکی حالت قبیحه وصفت
ذمیمه‌نک سکا استیلاسی واردر اما بو ایکی خصلت بزه مغلوب بنده
مغلوبدر بز انلره مالک وغالبز آرزوی نفسی ویرمزز وغیضمزی
کظم ایدرز وَالْكَاظِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ قول شریفنک مضمونی
ایله عاملز هرون کریان اولدی وموعظه طلب ایلدی بشیر ایتدی
اِجْعَلْ هٰذِهِ الآيَةَ نَصْبَ عَيْنَيْكَ قوله تعالی اَفَرَأَيْتَ اِنْ مَتَّعْنَاهُمْ سِنِينَ ثُمَّ

جاءهم

جَاءَهُمْ مَا كَانُوا يُوعَدُونَ مَا اَغْنَى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يُمَتَّعُونَ یعنی بز
شونلره کم دنیاده نیجه ییللر ناز ونعمت ویردک چونکه موت یتشه نه مال
فریادرس اولور ونه شکر بونی دیوب هرونی کریان ومحزون قویوب
کیتدیلر شعر ومن عادة الایام تحریک ساکن ٭ وتفریق مجموع وتنغیص
مشتهی بیت فلکرا کار جز تفریق مشمر ٭ فکل الصفو منها قد تکدر ٭

تم الکتاب بعون الملک الوهاب
فی یوم الحادی والعشرین من شهر
ربیع الاول من شهور سنه ثلاث
وثلثین ومائتین والف
کککلم
م

86

90

98

102

104

درهم

٥ تازه یاغ

٥ تره منی

٥ زیتونه یاغی

٥ بالموم

١٠ صفراجوا

هپسی برده قاینادهجق — صکره صفراجوه قویوب سرآن ده ار قاینادوب صکره صفرا جوه نك جوی چیقاینجه قدر -

ایکی پرالق مومکی   برربع سماق

سماقی یاری بچوق قاورسوره دوکاسن
ایلدکدان سوره مومکی دخی دوکاسن
ایکیسی بربیرنه قوشتوراسن اوچ
حصه ایدلسن حرهسا بر فنجان
قهوایله ایچاسن شفا بولاسن ان شاء الله

ای حافظ شیرازی برما نظر اندازی
من طالب یک فالم تو کاشف هر رازی
ای حافظ شیرازی بروح شاخ نباته اقسم
مشکلمی منه حل ایت

Süleymaniye U. Kütüphanesi
Kısmı Erzincan
Yeni Kayıt No. 132
Eski Kayıt No. 6-1368